

СРПСКА ПРЕСНА

СВОБОДНЕ НОВИНЕ ● БРОЈ 83 ● 25. ОКТОБАР 1993. ● 10.000 ДИНАРА

ПЕНДРЕК ИЛИ ВЛАДА

ИТАЛИЈА 2200 ПТ, ФРАНЦУСКА 6,30 ФР, ШВАЈЦАРСКА 4,3 СФ, АУСТРИЈА 30 АУТ, СР НЕМАЧКА 3,90 ДЕМ, ШВЕДСКА 26 СЕК, БЕЛГИЈА 40 БЕГ, КОЛУМБИЈА 4 НК, ГРЧКА 300 ГРБ, ПОРТУГАЛ 25 ПСК

СЛОБОДНЕ НОВИНЕ / ИЗДАЊЕ
СЛОБОДНИХ НОВИНАРА
ДИРЕКТОР: Даница
Драшковић

ГЛАВНИ И ОДГОВОРНИ
УРЕДНИК: Богољуб Пејић

УРЕДНИЦИ:
Стево Батић, Илија
Давидовић, Љиљана
Јорговановић — Булатовић.

РЕДАКЦИЈА:
Миланко Вучетић, Драгослав
Грујић, Александра Јанковић,
Славица Лазић, Сандра
Петрушић, Милена Поповић,
Војкан Ристић, Благоица
Стојановић, Александар
Цветковић, Александар
Чотрић

УРЕДНИК ФОТОГРАФИЈЕ:
Ђорђе Вукоје

САРАДНИЦИ:
Никола Бурзан, др Владан
Василијевић, Надежда Гађе,
Гордана Логар, Милица
Лучић — Чавић, др Никола
Милошевић, Бранка
Пламенац, Сандра Скоко
(Лондон), Гордана Суша,
Мира Трајковић (Париз), др
Коста Чавошки, Златко
Чобовић, Љиљана Шоп, Ејуб
Штитковић

ГРАФИЧКИ УРЕДНИК:
Раде Марковић

СЕКРЕТАРИЈАТ:
Нада Бошковић, Драгица
Бугарски

АДРЕСА РЕДАКЦИЈЕ:
Бранкова 13-15, 1 улаз, VI
спрат, 11000 Београд
ТЕЛЕФОН: 011/620-891,
628-242 (секретаријат),
625-937 (редакција)
ТЕЛЕФАКС: 624-598
ЖИРО РАЧУН:
60801-603-0-27562 СДК
Стари Град
РУКОПИСИ И ФОТОГРАФИЈЕ СЕ
НЕ ВРАЋАЈУ

ШТАМПА: ДП „Борба“,
Косовска 26, Београд

Мишљењем Секретаријата за
информације Републике
Србије бр. 413-01 221/91-01
од 15. фебруара 1991.
одређена је стопи пореза од
3%

ИЗОПАЧЕНИ
ПАРЛАМЕНТ:

МАСКА ЗА ЦЕЗАРА

У чему је смисао обарања
Шаниновића говоре Бора
Кузмановић и Јожеф
Каса

СТР. 8 — 17

СЛУЧАЈ НАДЕЖДЕ
БУЛАТОВИЋ:

ЗАШТО ЋУТИМО КАД БИЈУ?

СТР. 18 — 20

СЕЉАЦИ, ПЕНЗИОНЕРИ,
НОВИНАРИ:

НИСМО КРИВИ ЈА И МОЈ КОЛЕГА!

СТР. 22 — 28

ТЕМА: ИМА ЛИ СМИСЛА
ПОТПАЉИВАЊЕ КОСОВА

За „Српску реч“ о
албанско-српском спору
око територија говоре
Азем Власи, Ибрахим
Ругова, Фехми Агани,
Милош Ђорђевић,
Гордана Шубарић и
Радивоје Панић

СТР. 36 — 50

БОСНА:

ФИКРЕТ — СРПСКИ САВЕЗНИК?

СТР. 34 — 35

ИЗМЕЂУ СНА И ЈАВЕ:

„БОРБА“ И ЗОРАН АРАНЂЕЛОВИЋ

СТР. 29

К А П И Т А Л
НЕ ПРИЗНАЈЕ ГРАНИЦЕ

МОЋ ЗАПАЖАЊА ДРУГАРИЦЕ МАРКОВИЋ

Одвек се код нас знало да жена иде уз мужа и муж уз жену. Жена је стуб куће на коју се муж ослања, па зашто тако не би било и у њиховом случају. Зашто се наш „вођа“ не би ослањао на своју другарицу (брачну).

Редовно купујем „Дугу“, „Време“, „Нин“ а „Српску реч“ само кад нађем јер не долази баш редовно у Париз. Понекад прочитам и оно што пише Мира Марковић — Милошевић. Из сваког њеног писања могло се наслути нека нова збивања код нас у Србији. Сви ми знамо да је она члан СК-ПЈ али не можемо очекивати да ће због тога бити против свог (мушкарчине) мужа. Напротив. Једна је то кућа.

У најновијем броју „Дуге“ 511 стварно ме је одушевила својим писањем. Реч је о њеном дневнику од 5.09. од 17.09 текуће године. Могу рећи да другарица Марковић — Милошевић (с обзиром којој странци припада не може бити госпођа) стварно има „моћ“ запажања.

Она зна да је била прослава 75 година пробоја Солунског фронта. То сви знају и није морала баш она то да нам каже. Изјаву Биљане Плавшић о муслиманима је дочекала на „нож“. Са Биљаном сада упоређује читав српски народ. Не знам да ли другарица Марковић — Милошевић исто зна да нас на западу упоређују са њеним Слобо Шешељем итд. Скоро сам долазио на одмор у Србију па сам био принуђен да прећем целу Француску, Италију, Аустрију, Мађарску да бих дошао до Србије. Где год су чули да смо Срби људи су окретали главу. Због чега? Због кога? Ја никог нисам убио ни преварио. „Србија није исто што Албанија и Румунија“ каже она. „И није“ слажем се и ја са њом. У Румунији има пуно тога што код нас многи сањају. Данас је Румунија за нас оно што смо били ми за њу протеклих година. Како се то десило? Лако!!! Они немају Слобу, Божовића, Богдановића и осталу црвену банду. Они су са својом бандом завршили а нама то тек предстоји. Можда ће после опет бити све по старом. 17. септембра. Дан који је другарица провела размишљајући о младим и осталима који су напустили Србију у последње 2-3 године. Можда је сада касно да се о томе размишља. О томе је требало мислити пре 2-3 године. Трбало је знати да не мисле сви као Милошевић, Кадјевић, Аџић и остали из врха. Није свима било до рата. У рату генерали не гину већ војници. Сва срећа у земљи је остало још доста стручњака (267 који су добили неке стипендије) па не морамо бринути за будућност. Ње ионако нема. Живот је промашен.

Миграције. Кретање људи. Маса Цео свет се креће па зашто не бисмо и ми. Али замислите како је то иронично описала другарица Марковић — Милошевић.

„Ти разлози (миграције) могу бити мотивисани жељом за професионалним усавршавањем, школовањем, интелектуалном радозналешћу за лепом потребом да се живи на другом месту“.

Ове задње речи „потреба да се живи на другом месту“ је најистинитија. Већина нас сања и размишља како да избегне колективни пад у провалију. Колективни мрак. На жалост не могу сви изаћи из нашег пакла. Тешим се да наша Србија није прави пакао. Надам се да ће у прави пакао отићи они који га заслужују. Зна се ко.

Чини ми се да би „Дуга“ могла да објављује још нечији „Дневник“ јер овај Мирин све више личи на Дневник 1. и Дневник 2 РТС-а.

Милета, Париз

ДРУГОВИ, ДА ЛИ СЕ БОЈИТЕ ГЛАДИ?

Сада када је јесен дошла, када почеше пољопривредни радови, сељаци се у чуду запиташе, „Боже драги да ли видиш нашу тугу и муку“. Велика мука је притисла село. Партија на власти СПС и њени сателити заврше село у црно. Принудним откупом којим се није служио ни окупатор они покрадоше сељаке, узеше пшеницу, сунцокрет за багателу. Узеше а пара нема, кажу тако треба. Јер како објаснити да 1. литар сирћета вреди као 100 литара млека на селу, 100 кг. жита као један прашак за пециво, 100 кг. сунцокрета као 1 литар уља за јело, 1 акумулатор за трактор вреди као 15 тона кукуруза. Па пошто сада када треба обратити летину буре нафте коша 500 ДМ као једна крава. А држава господо, другови од власти, где сте сада? Слободане Милошевићу ти и друг Радоман Божовић прошле годину у Турји у Бачкој, пронађете нафту. Па где је та нафта? Да ли је и она завршила на Кипру? Где су пруге? Оне до села никад не стигоше, лађе не заповише реком, машине нам стоје. Али ми зато имамо највише полиције — пендрекаша на свету. Грађани и сељаци су покрадени од ваших банака, девиза нема у њима а на улицама хиљаде дилера, мноштво наше браће из Крајине дилерише, шверцује, узима, отима. А наше паре, наш зној, где су? Оне од пута од банке до СДК, завршавају на улици, обрну се пар пута док не стигне до нас и инфлација их поједе. Пре неки дан рече ми један 90-тогодишњак — сине мој за време рата кад су биле швабе онда је важио српски динар и био велики а сада сине за време владавине Слободана Милошевића вреди швапска марка. Па зато би господи министрима препоручио да при штампању пара на новчаници ставе њихову главу, њихов лик па када одемо на пијаци да примимо прасиће, стоку и понесемо пуну ташну новца — њихових слика, пошто имају малу вредност ваљда ће их бити мало срамота, ваљда ће поцрвенети као хартија јер за пар белих прасића ће требати 200 новчаница.

Некада ову нашу јадну Србију зваше земља сељака, а данас то је земља чудака. Јер

на селу је више старца него деце. Сваким даном се понеки пензионер обеси, бебе умру у болницама, дијабетичари врше самоубиство, многа своска деца се исписују из школа, немају родитељи пара да их школују. Схране се врше негде без ковчега. Ко је за то крив? Милошевићу, ја као родитељ који поштено обрађујем имање и радим од јутра до сутра имам малог сина како да му купим чизмице, јакну, како да купим павловићеву крему, лек, сируп. На хиљаде је малих анђела који ништа не знају, њихова уста и ручице су мале, а на хиљаде је криминалаца, и фашиста који им покрадоше срећно детињство. Па где ти је душа ако је уопште имаш и ти си родитељ. Изађи на твоју ТВ бастилу па се огласи овом напаћеном народу, сељацима, радницима, пензионерима, студентима. Твој син ужива, има комфор, а наша деца? Ми који те нисмо хтели, који те нећемо ни сада поручујемо ти — иди ако си крштен, Бог ће ти опростити, ваљда више вреди милион душа него ти и твој престо. Јер, не могу те још дуго чувати пендрекаши. Ја управо пишем ово, писао сам и пре а они прете. Бију, али ја се не плашим. Мој образ је чист. Ја радим а они ме краду, али неће више. Ове јесени ће њиве остати необрађене, па шта ће се јести нека они размисле. Иде зима, чиме ће се грејати у згради, како ће купити 10 килограма кромпира када то вреди као нечија плата, пензија. На пијаци многи кукају и проклињу себе зашто дадоше глас овој садашњој власти која им ово све дарива, а тек када дође мраз и снег, ваљда ће онда и они нестати? Ја толико написах, касно је, моћ а ја ујутро рано устајем да ја њиву пешице пођем и дођем. А вас молим објавите ово што је написано.

Лазин Бранислав
Ботош — Петровград

ИНИЦИРАНО БЕЗАКОЊЕ

Да би код неугог и наивног (дела) народа, изазвала трајну ОДБОЈНОСТ према СВЕМУ ШТО ЈЕ ДЕМОКРАТСКО — СПС — власт, крајње лукаво је иницирала и режирала праве ватромете БЕЗАКОЊА: шпијунирање и обијање просторија Демократске странке, затим, просторија Српског покрета обнове, упад и заузимање зграде Савезног МУП-а (у по бела дана!) од стране Републичког СУП-а, безочно харачење ПРИМАРНЕ ЕМИСИЈЕ (што нису радили ни генералисимус Франко, ни чиелански диктатор Пиночо, ни Николае Чаушеску...); ноторно јасна сарадња („а ла Атанацковић“) уличних дилера са Народном банком, политичка суђења и пребијања лидера опозиције, уз несношљиви медијски терор државне ТВ; огромни профити „недоцирљивих“ од највеће СВЕТСКЕ ИНФЛАЦИЈЕ и њено свесно подгревавање; рапидни, свакодневни пораст свеопштег криминалитета у земљи са 75.000 милиционара без резерве, итд., итд.

Првствени ЦИЉ иницирања ове невиђене анархичности (под контролом, и режи-

ОНИ ИЛИ СВИ

Трагикомичан обрачун социјалиста и радикала у српском парламенту више подсећа на бракоразводну парницу ретардираних љубавника него ли на политички дуел супротстављених демагогија, где се вероватно никада неће сазнати коме ће припасти инвалидно дете, наравно, уколико се брак распадне.

Захваљујући директном ТВ преносу из Скупштине, цела Србија се уверила да је по среди свађа, можда и договорена, између два примитивизма, две бахатости, два зла. Сукоб није, чак ни суштински, него је протицао у такмичењу, у псовкама, површности, незнању, етикетирању. Социјалисти су се служили шешељевским методама оптужби, а шешељевци истим таквим методама и стилем социјалиста. Нико ништа није доказивао, нити је имао намеру.

Вербална туча дојучерашњих коалиционих партнера, са дугим тајм-аутима и рундама чији се крај не назире, увек враћа причу на почетак, како су и којим темпом две настране партије рушиле и срушиле Србију, називајући једна другу ексклузивним кривцем. Притом, обе партије, под заједничким кишобраном патриотизма и родољубља покушавају да заметну трагове своје одговорности рачунајући на кратко народно памћење.

Цела прича, међутим, нити је ексклузивна нити се може забашурити захваљујући режимским медијима који су због те приче свих ових година черечили Српски покрет обнове. Укратко — оно што су социјалисти маркирали као ману радикала и што су радикали приговарали социјалистима, био је фалсификат оригинала записан у многобројним саопштењима Српског покрета обнове. Иновације се односе само на приземна псовања радикала и претње социјалиста, што говори о дубини њихових тоталитарних идеја и страственом потребом да ликвидирају политичке неистомисљенике.

Извесност досадашње скупштинске дебате је у томе да Србија таквих идеја, којим је Европу отерала од себе, још задуго мора остати оаза глади и насиља. Јер ако један говорник назове другог — говном, или запрети прстом да га помно вреба и прислушкује, то више није ствар неодговорности заштићене парламентарним имунитетом за изговорену реч, већ о голом насиљу којим се угрожава људска слобода и право на живот достојан човека.

Први пут се десило да један министар полиције јавно саопшти извињење због бруталног батинања човека, овога пута сасвим случајно — глумице Надежде Булатовић. Да ли је то учинио због публицитетског догађаја или затражене оставке тим поводом, зна само министар Зоран Соколовић. У сваком случају иза извињења ваљало је очекивати, бар за извесно време, ловостај пендречења али то се није догодило: сутрадан, оно што се зна, палицама је избућетан ни крив ни дужан гост „Мажестика“ и ено га где сада лежи у хотелској соби, орањаван са осам копчи.

Без обзира на количину цинизма или изнуђене искрености министар полиције мора да оде, сам или са Владом — свеједно. Он је персонификација власти и Владе и његовом оставком руши се својеврстан систем апартхејда у коме политичком сегрегацијом мањинска странка некажњено терориса присталице опозиције и грађане који нису дали свој глас социјалистима.

Да је тако, министар Соколовић се изјаснио за скупштинском говорницом речима да он неће дати оставку СПО-у, већ народу који га је тобож бирао. Оваквом акробацијом јавно признање прво, да је министар само једне партије и друго, да апсолутно не познаје Устав своје земље: њега није бирао народ већ Скупштина а у тој Скупштини седе и посланици СПО-а. Што се ове Владе тиче, она је своје одрадила. Преживи ли гласање о поверењу и не повуче ли се одмах иза тога, као посланик кажем, рушићемо је тако што нећемо гласати за њене законе и што ћемо обарати њене законе које је социјалистичко-радикалска Скупштина већ била усвојила.

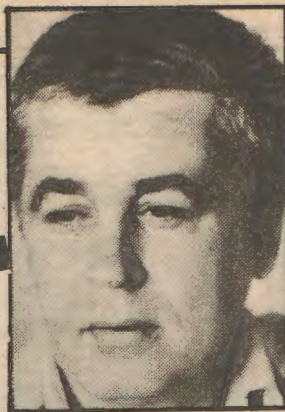
Влади, дакле, нема и не сме бити спаса. То је услов да се спасе народ и Србија.

ПИШЕ: Богољуб ПЕЈЧИЋ

Србија

Пише: Миленко ВУЧЕТИЋ

ПОЖАР У БАРУТАНИ

1.

Држава се љуља, друштво је у хаосу.

Политичке конфузије се драматично увећавају, уз тензије које нарастају као резултат опште се драматично увећавају, уз тензије које нарастају као резултат опште нервозе а не коцелцијских или идеолошких разлика, и политички живот се, неизвежно, своди на борбу за голи опстанак постојећих политичких субјеката.

Страх од пораза је, у међустраничким али и свим другим сукобима, укључујући и сукобе у класичном подземљу, уочљивији од жеље да се победи.

Елиминисани противници су, најчешће, панично, прљаво и у последњем тренутку онемогућени елиминатори.

Економски слом, само делимично проузрокован санкцијама, а знатно више истим оним разлозима због којих су санкције и уведене, има, и у својим коренима, и у начину манифестовања, и по последицама, све карактеристике нервног слома.

Примарна емисија је, одавно, лек за мртваце.

Социјална катастрофа, због несхватљивог и неочекиваног мира грађана чак и пред чињеницама да су им самоубиства једини излаз из беде и једини одговор на безнађе, постаје изазов за психијатрију. Ништа је синоним за све, јер се све претворило у ништа.

Националну дезоријентисаност, као природно исходште схватања да је решавање националног питања пречи посао од изградње демократских институција, карактерише лутање нације између шовинистичких и грађанских опција, с готово никакавим изгледима да се избегне трагично заокруживање историјског националног пораза.

Шовинисти у свему што није шовинизам траже и налазе издају, а антишовинисти у свему што се ослања на осећање припадности сопственом народу виде шовинизам.

Морал се, на свим плановима, од понашања појединаца до понашања интересних група и од исказивања личности до манифесто-

вања партијских хтења, мери вештином прикривања неморала.

Програми изласка из ћорсокака, без обзира да ли се односе да тотал стварности или на њене сегменте, нуде се спорадично, уз помоћ давно потрошених глобалних идеја о деморкатији, тржишној привреди, независним медијима или људским правима и слободама, и махом су механичко понављање старих, а због унутрашњих и спољнополитичких промена превазиђених, страничких програма.

У проценама шта би, у оваквим мутним околностима, могло да се догоди наредних месеци, најчешће се помињу анархија и ванредно стање — анархија као реакција грађана на безнађе, а ванредно стање као реакција режима на анархију — и на томе се исцрпљују и наде, и стрепње, и само вештина процењивања.

Ни анархија, ни ванредно стање, међутим, нису нешто што нас тек чека, нешто што ћемо тек искусити, нешто што је тек у изгледу, из простог разлога што смо ми, већ, и то дуго, и у ванредом стању, и у анархији.

Нашу судбину и долазеће месеце али и године, опет, и овога пута, најбоље виде и дефинишу овејани песимисти, који тврде да се у догледној будућности неће ништа битно променити, да ће разни потенцијални потреси гребати по површини ствари, и да је ово у чему смо сада, а чему разум не зна име, заправо нека врста трајније истине о нама.

Држава ће се, дакле, и даље љуљати, а друштво ће, без сумње, и даље бити у хаосу.

2.

На самом почетку сукоба социјалиста и радикала изгледало је да је суштина политичког тренутка чврста намера социјалиста да са политичке сцене протерај фашизоидни шовинизам, политички примитивизам, ратнохушкачку атмосферу и све оно што нас гура у мрак, изолацију и пропадање, а да је офанзива радикала заправо изнуђена таквим обртом у понашању дојучерашњег коалиционог партнера.

Упућенијима је било познато да је, под печатом државне тајне, покренут поступак за измену Устава, како би се уклониле уставне сметње за изручење Војислава Шешеља и још неколико познатих „патриота“ Међународном суду за ратне злочине, па су упућенији и на основу те чињенице, процењивали даљи развој догађаја.

У делу демократске опозиције превладало је уверење да либералнија и демократској опцији ближа струја владајуће странке, покрећући кампању против радикала, заправо припрема терен за чишћење и сопствених редова и за стварање заиста новог политичког амбијента.

Фашизоидни шовинизам је, наима, и у Србији и међу Србима изван Србије, пустио много дубље корене него што то сви ми желимо да признамо. Најцрња идеологија продрла је у многе важне националне и државне институције, од Београда до Книна и Пала, а има јака упоришта и у армијским и полицијским круговима.

Улога Војислава Шешеља у томе није ни занемарљива ни мала, али није ни пресудна.

Наде да ће, на „случају“ Владе господина Николе Шаиновића, односно у кампањи против радикала, пасти и многи социјалисти, а да ће у првом реду пасти руководство државне телевизије као најодговорније за продор фашизоидног шовинизма у многе друштвене слојеве, за ширење примитивизма и простаклука, за унутарнационалне деобе и за беспримерно ратно хушкање, биле су итекако реалне и утемељене наде.

И најоштријим критичарима Слободана Милошевића учинило се да је он, конечно, схватио суштину и дубину драме кроз коју пролазимо, да је увидео и сопствену одговорност за зло у коме смо се нашли, да је спреман за сарадњу са демократском опозицијом, да ће формирати прелазну владу са обавезом да припреми превремене изборе, да ће у својој страни обуздати шовинистичке страсти и идеолошку нетолеранцију, да ће зауставити лажи о демократској опозицији, да ће се лишити услуга разних послушника недораслих изазовима времена и политикоме-

сара у медијима, да ће, на крају крајева, свестан да је направио низ грешака на штету Србије и сопственог народа, покушати бар да њихове последице ублажи.

На таласу таквих размишљања је, највероватније, и Вук Драшковић, говором у Ваљево и у неколико других јавних иступа, пружио на неки начин руку Слободану Милошевићу, понудивши му частан излазак из свеопштег кошмара.

Ток расправе у Народној скупштини и укупна политичка клима артикулисана у јек сукоба социјалиста и радикала вратили су, на жалост, све на сам почетак.

У републичком парламенту, наиме, посланици социјалисти, и поред привидне оштрине са свим обележјима бошљевичког „радног задатка“ и фракцијског обрачуна, нису водили битку против фашизма, шовинизма, политичког примитивизма, искључивости, нетолеранције, ратног профитерства, злоупотреба националних осећања и лажног патриотизма, већ су настојали да уклоне или бар амортизују Војислава Шешеља, много способнијег од њих у овим стварима, а да политику коју су заједно с њим водили наставе да воде сами.

Најгоре и најопасније је што је паралелно са нападима на радикале текла и кампања против демократске опозиције, посебно ДЕ-ПОС-а и Српског покрета обнове, и што је демократска опозиција и даље у парламенту и на телевизији блаћена и фалсификована на највулгарнији начин.

У предвечерје скупштинске расправе, Радмило Богдановић, је, чак, као да му је стратешки циљ затезање ужета на политичкој сцени, изајвио да не зна да су Вук и Даница Драшковић били изложено тортуре, иако је, према јавно изнетим тврдњама сведока, исти тај Радмило Богдановић руководио акцијом Вуковог и Даничиног хапшења и бестијалног батинања.

Сукоб социјалиста и радикала, уз ерупције тоталитарне свести, шовинистичких страсти и социјалне демагогије с обе стране, није, све у свему, донео очекивани исход, али је фиксирао и увећао слику наше политичке реалности, па и политичке зрелости народа који је највише својих гласова дао управо социјалистима и радикалима.

И то нешто значи.

3.

Брутално премлаћивање везане београдске глумице Надежде Булатовић, на коју су се сручили ударци режима а не пендречи два недисциплинована полицајца, дефинитивна је потврда да се репресија полиције над грађанима спроводи организовано и плански, као вид политичке борбе са стварним или потенцијалним неистомишљеницима.

Нема никакве сумње да су „недисциплиновани полицајци“ радили управо оно што се од њих и тражи.

Наредбодавци ће их, наравно, ригорозно казнити, да би смирили домаћу и међународну јавност, и да би прикрили какве наредбе потчињенима издају, али ће чин батинања, инертно, вредновати највишим позитивним оценама.

Претучена жена била је у реду за брашно и постала је прва жртва Владиног тзв. снабдевања становништва дефицитарним произ-

водима, одосно прва жртва страха социјалиста да би ти несрећни и понижавајући редови могли да постану иницијална каписла социјалне побуне, али свакако није и прва жртва застрашујућег дивљања власти.

Најновији пример полицијске тортуре, типичне за војне или полувојне хунте, доспео је на телевизијске екране и у штампу само за то што је жртва јавна личност.

Стотине и стотине сличних случајева безакоња, на чијем би откривању и документовању демократска опозиција морала озбиљније и интезивније да ради, гутају полицијска уцењивања да се ћути, претње, недодирљивост провинцијских силника у униформама и тама информативне блокаде.

Сада је сасвим јасно да су догађаји у ноћи између 1. и 2. јуна, када су страдали Вук и Даница Драшковић заједно са још стотина присталица, представљали увод у нешто што треба да потраје.

И смрт активисте Демократске странке у Ужичкој Пожеги од милицијских удараца полицајама, песницама и цокулама део је исте приче.

Неправедно је и нетачно је, због многих часних полицајаца и због основне улоге полиције у сваком друштву, тврдити да се у премлаћивању Надежде Булатовић и у другим премлаћивањима „у име закона“ а заправо у име социјалиста, суштински сажима реално стање у српској полицији, али је, такође, и не-

праведно, и нетачно, а изнад свега опасно, тврдити да је у српској полицији, гурнутој на политички колосек, све у најбољем реду.

Број нерасветљених убиства расте. Не откривају се починиоци на десетине хиљада провалних крађа. Припадници специјалних полицијских јединица баве се „утеривањем дугова“ или „рекетирањем“, а и оружаним препадима на банкарске трезоре. Учестале су отмице и наручене ликвидације. Истраге о несталима из возова и другим несталим лицима тапкају у месту.

Уместо свега тога, полиција, захватајући лавовски део уз буџета Србије, што значи од осиморашених становника Србије, спроводи државни терор и Србију претвара у земљу пендреча.

Најпотреснија и најалармантнија чињеница из случаја глумице Надежде Булатовић, која је, стицајем околности, а пре свега захвљујући својој храбрости, постала и нека врста мере могућности грађанског отпора, свакако је чињеница да је њену људску несрећу, понижења и патње кроз које је прошла, и дивљање двојице полицајаца, мирно посматрало стотинак људи.

Планска и организована репресија режима, као вид политичког обрачунавања са стварним или потенцијалним противницима, а нарочито као средство застрашивања, очигледно постиже задате циљеве.

ИЗОПАЧЕНИ ПАРЛАМЕНТАРИЗАМ

МАСКА ЗА ЦЕЗАРА

Последње заседање Народне скупштине Србије, које је више личило на уобичајене простаклуке и свађу у сеоској крчми него на озбиљну парламентарну расправу, поставило је неколико озбиљних питања. То је уједно прилика да се нашој јавности, која иначе располаже оскудним знањима о ваљано урађеном парламентаризму, дају бар нека разјашњења о начину на који парламент расправља и одлучује.

НАЧИН РАСПРАВЕ

Постоје два начина управљања државом: умним говором или силом. Овај први начин је примерен ваљаном демократском поретку какав у модерном времену можда најбоље оличава парламентарни сисем. Он се не може замислити без расправе која претходи свакој важнијој одлуци. Па чак и кад је бројчани однос између већине и мањине у парламенту такав да изнети разлози и судови не утичу пресудније на став и одлуку већине, расправа је увек благотворна, јер представља обраћање свеколикој јавности и, у крајњој линији, самим бирачима.

Отуда је расправа у парламенту права прилика за велике беседе које се бележе и памте. Тако се у избору из светског беседништва, који је сачинио Живојин Симић,¹⁾ наводи чак осамнаест блиставих говора одржаних у парламенту односно скупштини, а међу говорницима су и Едмунд Берк, Џон Адамс, Мирабо, Дантон, Верњо, Робеспјер, Ламартин, Виктор Иго и Гледстон, укључујући и нашег Јована Скерлића. За протекле три године од првих вишестраначких избора, нема ни једног јединог говора у скупштини који би био вредан помена, а камоли прештампавања у некој збирци. Па чак и они посланици, који би морали знати да се у парламенту повремено држе и велики говори, нису нашли у себи ни воље ни дара да кажу нешто што би било вредно дужег памћења и поновног објављивања. Као да је материјалној оскудици данашњих бирача примерена и духовна беда њихових посланика.

Оно по чему ће садашње скупштине бити запамћене, то су невиђени простаклук и бујица скарадних и увредљивих речи које куљају са скупштинске говорнице. У свим парламентарима дужност је спикера односно председника да после увредљиве или непристојне речи одмах упозори на прекршај словника и добрих парламентарних обичаја. Тако је у југословенском парламенту између два рата председник прекорео посланика који је Анто-

Пише:

Коста ЧАВОШКИ

Последњи непријатни догађаји у Народној скупштини и недоумице са којима су поједине странке суочене, још једном су нас уверили да немамо прави већ изопачени парламентаризам — разлог више да у тој прљавој и бестидној парламентарној игри, која је само покриће за председничку цезаристичку власт, уопште не учествујемо

на Корошца ословио са „попе“, јер је овом, као католичком сештенику, био примерен назив „духовник“. У нас се данас чак догађа да се са скупштинске говорнице појединци оптужују као „лопови“ и „издајници“, док се женама посланицима препоручује да нађу жиголоа, а да председник скупштине непристојног говорника чак и не упозори, а камоли опомене и удаљи са говорнице.

ГЛАСАЊЕ О ПОВЕРЕЊУ ВЛАДИ

У парламенту постоји строга подела на владу и опозицију и она се поштује малтене приликом сваког гласања. Ако се, пак, жели да се супротност између владе и опозиције до краја заостри, онда се гласа о поверењу односно неповерењу влади, зависно од тога да ли такво гласање захтева влада или опозиција. Повод за овакво гласање може чак бити

и предлог закона о поштанским сандучићима. „У тренутку кад вођа опозиције објави да предлаже гласање против Владе поводом законског предлога о кутијама за писма, предлог би постао партијско питање; Влада би имала да падне или остане; већина би гласала на један начин, мањина на други...“²⁾ Приликом таквог гласања долази до потпуне поларизације, а избор је „или-или“ — или си за владу, или си за опозицију, tertium non datur.

Октобра ове године такво питање поверења влади управо се поставило у Народној скупштини Србије. И уместо да избор буде „или-или“ — или за владу или против владе — одједном су почела довијања да је могућно и нешто „треће“. Тиме се највише бавио Вук Драшковић, председник Српског покрета обнове, који је, потпуно неочекивано, открио да се приликом гласања о поверењу влади Николе Шаиновића истовремено гласа и о поверењу односно неповерењу Шешељевом фашизму, тако да би изгласавање неповерења овој влади на предлог српских радикала значило и пружање подршке српским фашистима. И обрнуто: уздржавање од гласања, које у овом часу практично значи подржавање Шаиновићеве владе, представљало би, по Драшковићу, борбу против фашизма. Отуда, вели Драшковић, „пад Шаиновићеве владе је од прворазредног значаја у односу на обрачун са фашизмом као највећим злом и срамотом данашње Србије“.³⁾

РУШЕЊЕ ИЛИ ПОДУПИРАЊЕ ВЛАДЕ

Ваља се бојати да је оваквим недореченим и неразумљивим изјавама Вук Драшковић више прикрио него што је разјаснио праве намере странке коју води. Да је којим случајем Српски покрет обнове имао политичке мудрости да се уопште не враћа у Народну скупштину Србије, у којој су му српски социјалисти и Шешељеви радикали ортачки отели бар два мандата у Већу република Скупштине Југославије, апстиненција приликом гласања о поверењу или неповерењу Шаиновићевој влади била би сасвим разумљива и не би изазивала никакво подозрење. И тада би Вук Драшковић могао да каже да „је требало оставити шешељевце и њихове родитеље саме у скупштинској дворани у рингу, да се ваљају у заједничком блату“.⁴⁾ Како се, међутим, Српски покрет обнове вратио у тај ринг, то јест у скупштинске клупе без одговарајућег задовољења, апстиненција приликом гласања о поверењу влади не може се више оправдати. Другим речима, ако је Српски покрет обнове и даље опозициона странка, он

би у овом часу морао гласати против владе. Ако, пак, није у овом тренутку за рушење Шайновићеве владе, онда мора знати на чијој је страни. Трећега нема.

Додуше, Српски покрет обнове се већ одавно залаже за образовање прелазне уместо једнобојне социјалистичке владе, која би, као непристрасна и неутрална, требало да организује будуће парламентарне изборе. У таквој влади — објашњава Вук Драшковић — демократској опозицији припала би већина министарских места, а и председник би требало да буде из редова опозиције.)

Остало је, међутим, потпуно неразјашњено како се прелазна влада уопште може образовати, а да Шайновићева влада претходно не падне? И зашто би Председник Републике Слободан Милошевић уопште звао на разговор вође опозиционих странака, како то

IN ILI PRO MEMORIAM

ТОМИСЛАВ НИКОЛИЋ

Шта год се буде догодило са председником посланичке групе Српске радикалне странке, он мора остати упамћен као јунак српског парламента једне бурне недеље октобра '93.

Иако са Шешелом носилац ретко примитивне политике којој се ни њиховим евентуалним одласком не наслуђује крај, „гробар из Крагујевца“ одржао је лекцију свим парламентарним странкама како се брине страначки интереси и како се реагује на све врсте политичких провокација. Колико год Николић играо по живцима његова минутака ни секунде није трошена улудо. Ни Шешел не би боље објаснио каква непријатељ могу да буду радикали. Али, за разлику од Шешела. Овај човек није био нескромно супериоран, већ убедљив.

Врх леденог брега социјалиста несумњиво ће покушати да наплати своју пигмалионску улогу у стварању Српске радикалне странке. Непознато је колико су својих људи убацили као радикалне посланике, али је извесно да ће се послужити свим расположивим методама уцене, застрашивања и отварања досијеа како би неутралисали опасност по своју марионетску владу и њену недовољну снагу у парламенту. То ће се знати по усвајању варијанте тајног и јавног гласања, или „непредвиђеног догађаја“ који ће унедоглед одлагати гласање о поверењу.

У таквим околностима, могуће је да су нам ово последњи дани дружења са Томиславом Николићем, о коме ће се прилично говорити у овом броју „Српске речи“. За рад правде, не би ваљало да остане без иједног признања. Редак таленат, упропашћен.

„Српска реч“ не би више желела да гледа његово лице, али се нада да ће то бити допуштено његовој породици.

Љ. Ј.

предлаже Вук Драшковић, ако Народна скупштина не буде била у стању да изгласа неповерење Шайновићевеј влади? Млађани Ивица Дачић, портпарол Социјалистичке партије Србије, хитро је узвратио: „Калкулације се могу правити само ако влада падне. Ако јој не буде изгласано неповерење онда нема потребе за прелазном владом.“)

Тако је, захваљујући Ивици Дачићу, неугодна дилема, са којом је суочен Српски покрет обнове, коначно разјашњена. Ако се уздржи од гласања, влада Николе Шайновића остаје и нема ни разговора о некаквој прелазној влади; ако гласа против владе, па владу сруши, онда је прелазна влада могућна, мада није потпуно извесна. Тиме се још једном суочавамо са неизбежним исходом оштре поларизације на владу и опозицију, која је примерена парламентаризму: влада се или руши или подупире; трећега нема.

Изгледа да су то почели да схватају и посланици Српског покрета обнове у Народној

скупштини, па су 14. октобра ове године, преко председника свога клуба Милана Миковића, затражили оставку Зорана Соколовића, министра унутрашњих дела, због злостављања и премлаћивања Надежде Булатовић. То су наравно могли учинити још 1. јуна ове године после хапшења и зверског премлаћивања Вука и Данице Драшковић и стотине других недужних грађана. Но ни сада није касно, поготово што је Миковић најавио да ће Соколовић сигурно пасти, било сам било са премијером и целом владом. Треба се, дакле, надати да ће и Српски покрет обнове схватити да права опозиција у парламенту нема пречег задатка од рушења владе, ако је то рушење могуће.

СТРАНАЧКА ДИСЦИПЛИНА У ПАРЛАМЕНТУ

Изјава народног посланика Младена Маркова да ће гласати против Шайновићеве вла-

де чак и ако његова странка — Српски покрет обнове — одлучи другачије, отворила је још једну недоумицу — питање страначке дисциплине у парламенту. То питање се по правилу решава науштрб индивидуалности, а у корист страначког јединства. Давно је још речено за енглески парламент да се у њему посланици не могу обрлатити и да је посланик изабран да гласа за владу или против ње, зависно од тога да ли је његова странка на власти или у опозицији. Зато савремени посланик никада не гласа против своје странке. „Чак кад је странка ослабљена унутрашњим неслогама, чланови нерадо гласају против званичних вођа, мада се каткад уздрже да гласају с њима.“) Тако је обичај да се гласа са странком постао правило.

Разлог који је довео до установљења овог релативно строгог правила страначке дисциплине у парламенту јесте једноставан: политика једне странке мора се подржати као целина. То је сигурно ограничење личне слободе деловања, нарочито када су и влада и опозиција постављене и везане строго унутар страначких оквира.) Али томе, на жалост, нема правог лека, јер се тешко може имати само оно добро које странке са собом носе, а да се истовремено избегне и зло до којег оне, као организоване творевине, нужно доводе.

Да којим случајем имамо ваљане странке које знају шта им је чинити и добро уређен парламентаризам, гласање Младена Маркова противно ставу странке којој припада било би за осуду. Парадокс је, међутим, у томе што Младен Марков зна како опозиција треба да гласа када се остави питање поверења влади, а да његова странка то још увек не зна. Стога се не може Младен Марков позивати да поштује страначку дисциплину ако се они који га на то позивају не придржавају елементарног правила политичке пристojности у парламенту — правила да опозиција увек гласа против владе када се постави питање поверења тој влади.

Последњи непријатни догађаји у Народној скупштини и недоумице са којима су поједине странке суочене још једном су нас уверили да немамо прави већ **изопачени** парламентаризам — разлог више да у тој прљавој и бесидној парламентарној игри, која је само покриће за председничку цезаристичку власт, уопште не учествујемо.

НАПОМЕНЕ

- 1) Беседе, Београд, „Култура“, 1966.
- 2) Сидни Ло, **Енглески парламентаризам**, Београд, Издавачка књижарница Геце Кона, 1929, књ. 1, стр. 66.
- 3) **Политика** од 12. октобра 1993.
- 4) **Ibidem**.
- 5) **Ibidem**.
- 6) **Политика** од 13. октобра 1993.
- 7) Сидни Ло, **Енглески парламентаризам**, књ. 1, стр. 88.
- 8) A. Lawrence Lowell, **The Government of England**, New York: The MacMillan Company, 1920, vol. 1, str. 460.

БОРИСЛАВ КУЗМАНОВИЋ, РЕПУБЛИЧКИ ПОСЛАНИК ИЗ ДЕМОКРАТСКЕ СТРАНКЕ, ПРОФЕСОР СОЦИЈАЛНЕ ПСИХОЛОГИЈЕ НА ФИЛОЗОФСКОМ ФАКУЛТЕТУ

АБОРТУС ПА ОЦЕУБИСТВО

Недавно сте са скупштинске говорнице изјавили да су радикали осам месеци били „у браку са социјалистима“, а сада деветога хоће да „абортирају“. Да ли бисте за наше читаоце хтели да прокоментаришете ово поређење?

Изабрао сам ту метафору како бих сликовито објаснио несумњив савез радикала, који додуше никада није обзнањен, са социјалистима. Смисао реченице да је то незаконит брак свакако је у чињеници да они никада нису званично обзнањени неки савез, никада јавно нису рекли да су коалиција, али фактички су у „политичком браку“ — према томе заједно су и одговорни за све што се догађало. Стање у коме се држава и друштво налазе резултат је њиховог заједничког рада. Радикали су сада проценили да би било мудро да се „разведу“ од свог партнера, али остаје проблем њиховог заједничког недоношчета који сада не желе да „признају“. Рекао сам да је то што је видљиво као плод њихове заједничке сарадње уобичено довољно јасно, није много лепо, али личи на родитеље. У социјалној психологији је било истраживања фашиста и комуниста, а ова радикална странка је фашизоидне оријентације (мада до краја неуобиченог профила), а социјалисти странка која носи многа обележја комуниста из којих су произашли. Та истраживања кажу да су разлике између ових странака велике у идеологији, али да имају заједнички високи степен ауторитарности, склоност ка тврдом, чврсторукашком моделу друштвеног живота и управљања, дакле некој врсти тоталитаризма. Обе странке показују склоност ка свеопштој власти над друштвеним институцијама која се код комуниста види као бољшевички стил обликовања друштва и владања. Специфичност југословенске ситуације је у томе што су комунисти, који обично нису национално оријентисани, заиграли на националну карту јер су видели ту шансу да опстану, као и радикали. Мислим да њих ипак највише повезује заједничка тежња за влашћу. Брачну срећу су разбили радикали показавши далеко веће политичке апетите.

Шта је, по Вама, најдубљи разлог разлика социјалиста и радикала?

Са становишта радикала, ово је задњи тренутак да покушају нешто да ураде, зато што су партија која је освојила симпатије дела народа у овим хаотичним ратним условима, представљајући се као партија која брине о националним питањима, која помаже народу да се ослободи фрустрација, макар и илузорно, као рецимо кад тврде да ће бомбардовати Италију. Пониженом и бедном народу им-

Наш саговорник привукао је посебну пажњу

гинеколошко-акушерским приступом сукобу између социјалиста и радикала са скупштинске говорнице. Приступ сукобу између Ђинђића и Мићуновића био је знатно другачији.

Разговарала: Славица ЛАЗИЋ

понује да постоји неко ко је јак и ко може гневно да тресне песницом о сто и запрети Америци или билб којој светској сили. Радикали су понудили варијанту да се то незадовољство увек усмери према другима више него према узрочницима. Отклања се пажња од узрочника као што су рецимо власт, влада итд. иако се добар аналитичар сећа да смо ми имали тешких проблема и пре овог рата. Ако су радикали помагали социјалистима усмеравајући незадовољство народа и јачали углед, поготово код једног дела бивших социјалиста који су се разочарали у своју партију. Ратни, хаотични услови су били шанса за радикале. Сада је у изгледу да дође до мира — настаће ново стање у којима је за радикале мала шанса. Изгледа да је ово последњи тренутак да они покушају да буду и владајућа партија. По мом мишљењу, из тих разлога су радикали искочили из заветрине и покушали да се прикажу као опозициона партија, да скину имиџ сестринске партије СПС. Примећује се да је Шешељ покушао да скида једног по једног јаког човека у српској партији и напада на „слаба места“, а да не иде на најјачег човека, да Милошевића остави по страни. Оног тренутка када је нападнут Радмило Богдановић, Милошевић и Социјалистичка партија су схватили да је опасност знатно већа него што се њима чинило.

Са становишта СПС, радикали су изазвали сукоб. Друго, мислим да ће Милошевић, који је потписао Венсов план за Крајину, сада морати да прихвати и неке друге уступке-вероватно око Косова (а у сваком случају, захтеваће се испуњавање Венсовог плана) и Шешељ му представља сметњу, опасност, јер ће га стално подсећати и рећи: „Ти си издао Србе, према томе ти ниси довољно патриота.

Прави вођа и прави патриота сам ја — срушићу сада и тебе“. Логично је да Милошевић у Шешељу види опасност. Друга је ствар што Милошевић, да би опстао у Србији и да се и пред светом појављује као добар партнер, мора неку демократску легитимацију да покаже и ту је Вук Драшковић у праву када каже да ће се уз друге услове за скидање санкција, тражити и демократизација Србије и докази да постоји демократизација. Шешељ је сметња томе, тако да је време да се он одрекне његових услуга и да уђе у сукоб са њим. Уз то, Милошевић је у прилици да Шешеља испоручи као ратног злочинца и да њему натовари и оно за шта су одговорни оборица.

ЕТИЧКИ КОДЕКС

Да ли је реч о привременом или трајном разилажењу?

Верујем да је сукоб стваран, да није финансиран, изрежиран. Мислим да се они сада стварно сукобљавају, али то још не значи да не могу да нађу компромисно решење. Сукоб је такав да још увек може да се реши и врате ствари у старо стање, не зато што је планирано да се врате у то стање, већ због тога што их околности гоне да поново размишљају о томе да ли је боље вратити се у неку врсту савеза. Сада су и радикали поставили нека врста опозиције (?), свеједно да ли ће влада пасти или не, и опасност за власт која мора на неки начин да реши проблем — нпр. тако што ће понудити мањинску владу која без подршке дела опозиције неће моћи да опстане, или може да влада декретима, што је проблем за демократску легитимацију, може и да распусти парламент, што је Јељцинов модел, али Јељцин има подршку Запада коју Милошевић у овом случају не би имао. Може да иде на нове изборе који Милошевићу у овим условима не одговарају, јер су радикали још јаки. Остаје му могућност да прихвати прелазну владу, коју нуди Демократска опозиција, са кризним програмом, што би био велики уступак и велико одступање од претходних амбиција које је имала СПС. Коначно, може да покуша да се измигољи из свега овога и ту видим могућност...

... Да се закопају ратне секире?

— Тачно. Компромис би могао бити у томе да ова влада падне, да радикали дозволе социјалистима да формирају другу мањинску владу по неком обрасцу који одговара радикалима и да радикали смисле образложење зашто су је прихватили. За узврат би рецимо добили од социјалиста гаранције да их прво

неће уништити, јер код радикала постоји један страх да они могу бити практично скинути са политичке сцене будући да кад се вођа скине, у овом случају нема ни чланства. Тражили би вероватно да буду заступљени на телевизији, јер су сада у немилости.

Демократска странка се увек клонила, сем у ситуацијама уочи или током избора, уласка у коалицију са Демократским опозиционим странкама. У свим покушајима, а било их је бар пет, она се дистанцирала и „тврдила пазар“ правдајући своју осамљеничку позицију. Верујете ли да Депос има перспективу и видите ли место Демократске странке у Депосу после управо најављене велике промене политичког имиџа странке, како рече претендент за председничко место, г. Зоран Ђинђић?

Депос је био покушај окупљања опозиционих снага и дао је неке резултате који нису безначајни, јер је Депос после радикала добио највише посланичких места, али резултати нису онолики колико се очекивало и било је оптуживања да је изостанак Демократске странке допринео смањеним резултатима. Показује се да та врста савеза није успела. Мислим да је данас готово немогуће говорити о Депосу. Нестраначке личности су напустиле ту идеју самом чињеницом да нису хтели да задрже посланичка места, сматрајући депласираним учешће у оваквом парламенту, што по мени није исправно становиште. Политичка партија која не учествује у парламенту је у опасности да буде крајње маргинализована и да изгуби сваки утицај. Ево, дошло је до отвореног сукоба СПО и ДСС, оног дела Демократске странке који се управо залагао за Депос и који се после кратког времена практично дистанцирао од Депоса. Тиме је Депос нестао. Та врста уједињавања је мало закаснила, јер се догађала у земљама Источног блока на самом почетку кризе система, кад још нису настале партије, већ скупови појединца и група који нису имали изграђен профил и политички идентитет, тако да та хетерогена организација врши пробој и узима власт. Тек после тога се рађају партије. Код

нас је владајућа партија збунила грађане, јер се заоденула националном тогом и када се Милошевићева партија учврстила, тек су се онда изнова јављале критичке групе које су тражиле начин да се обликују као странке. Данас партије имају идентитет и желе да га сачувају и отуда савези који се праве не успевају пошто нема увек разумевања свих чланица савеза за те разлике.

Мислим да се данас питање уједињавања опозиције поставља не као организационо уједињавање, него као практично јединство, као јединство на практичним питањима. Да ли то треба да се формализује? Ја имам резерве, зато што формализација изазива страх да су то обавезе које траже одрицање од идентитета и страх да ће вас партнер у неком тренутку употребити, инструментализовати.

БОРБЕНИЈИ ИМИЏ

Демократска странка доживела је од свог оснивања два велика цепања унутар својих редова. Прво, када су због принципипјелног неслагања из странке отишли њени оснивачи на челу са проф. Милошевићем, и друго, када је странку напустио део на челу са Коштуницом. Отворен је и трећи велики сукоб у Вашој странци, између г. Мићуновића и г. Ђинђића. Да ли је то сукоб двојице челника са лидерским амбицијама, сукоб око различитих политичких оријентација или нешто треће?

Мислим да ту има свега помало. Када бисте питали лидере, сами наравно не би признали да је то важан моменат, али озбиљан аналитичар је дужан да то примети. За социјалног психолога који проучава политичко понашање било би смешно да каже да човек који води странку нема лидерске амбиције. Ђинђић и Мићуновић су дуго сарађивали, Мићуновић му је као пријатељ и старији колега омогућио да фактички игра улогу копредседника. Формално, место Ђинђићево не одго-

вара његовом стварном ни утицају ни начину понашања-на неформалан начин је прихваћено да је он други лидер странке, као копредседник. Ми смо једина странка која је имала у предизборној кампањи плакат са двојцом лидера. Још тада је било видљиво да ће проићи проблеми, јер ако су двојица кад-тад ће се јавити ривалство. Ако ништа друго, млађи хоће да превазиђе свог учитеља, тако да синтагма о оцеубиству која се појавила између Коштунице и Драшковића, тамо има мање места, а у нашој странци је адекватнија као метафора. Оцеубиство схваћено као потреба да надиђете ауторитет. Осим те димензије која сигурно постоји, постоји и нека разлика у виђењу рада странке. Ђинђић је већ обзнанио како види то и мислим да је то у извесној мери тачно; да ће странка бити мало оштрија, динамичнија, енергичнија, уместо да буде умерена и по стилу, а не само у циљевима. Мислим да наша странка није била довољно енергична и када сам ушао у њу, покушавао сам мало да мењам имиџ, тако да су ми блиске идеје да странка буде у наставку борбенија, енергичнија. Постоје и моменти генерацијске поделе и међу људима који подржавају и једнога и другог. Уз Ђинђића су млађи, уз Мићуновића старији који вероватно мисле да су и мудрији, опрезнији. Таква подела, мислим, није за странку добра.

ЗАВЕРЕНИЧКИ НАЧИН

Г. Ђинђић је осим великог политичког ангажовања и велики спонзор странке, вероватно да и то има утицаја?

— Постоји и тај моменат везан за бизнисмене који помажу странку са којима у свакој странци постоји извештан ризик, да у том помагању не „узму“ странку као свој инструмент, тако да има и тих дилема. Г. Ђинђић се бринуо око финансирања и морао је да трага за људима који ће бити спонзори који имају свој интерес.

Мислим да се проблем појављује и зато што организација странке није довољно изведена до краја. ДС је настајала као странка пријатеља, и њих двојица јесу пријатељи, али странка мора да усаврши организацију да има елементе формалне, модерне организације. Рад функционера не почива на сентиментима, него на дефинисаним улогама, тако да не мора убудуће да се очекује да се председник Извршног одбора и председник странке међусобно много воле. Мислим да је проблем у странци једним делом настао и зато што су та два лидера сувише дефинисали целу странку и персонификовали целу странку, тако да, када се каже ДС, мисли се на ту двојицу људи. Код неких других је горе, јер се мисли само на једнога, али ми видимо проблем у томе што врх странке мора да се реорганизује. Значи, странка ће морати осим лидера, који мора да постоји због јавности и персонификације странке, имати врх, председништво, који је састављен од више људи који истовремено учествују у одлукама и формулисању политичких ставова, да на неки начин контролишу, организирају моћ лидера и да помажу у разрешавању конфликта који се појаве. Овај конфликт између њих двојице ћемо искористити као повод да странку унап-

редимо, као што ћемо покушати да одредимо неку процедуру за избор председника — ако се призна такмичење као неопходно, здраво, и потребно за странку, да се с времена на време преиспита учинак вође, да онда то регулишемо. Да на пример, постоји период кампање од два месеца да кандидати морају имати писмени програм, да се одреди време и начин агитације тако да се ја недам да ће ДС после ових конфликта показати дајесте демократска и да да модел како се и у друштву могу решавати нека питања. Надам се да ћемо конфликт решити на конструктиван начин и да неће доћи до потпуног разарања странке. У овом тренутку док разговарамо, заиста постоји ризик да изађемо ослабљени а не ојачани. Све могућности су отворене.

Зоран Ђинђић је политичар високог политичког прагматизма и неоспорно да не би овако ни сада отворио карте да није уверен да ће у овој борби око председничког места бити победник. Каква је Ваша процена о односу снага унутар саме странке по овом питању? Иза кога ће стати већина?

Не сматрам себе великим познаваоцем прилика у странци, јер ми то не дозвољава период од само годину дана колико сам у

ДС. По ономе што чујем од других људи у странци, Ђинђић рачуна да би у Скупштини имао већину, док на Главном одбору није сигуран да ће бити исто. Неки претпостављају да ће одбори по унутрашњости Ђинђићу дати више подршке јер је он с њима више радио. На платформи залагања за енергичнију, борбенију странку која се активније бори могао би да освоји не мало гласова. Али, видеће се... Проблем код Ђинђића може да настане и с те стране што је ово средина која не воли отворено и борбено испољавање амбициозности, понекад са ниским ударцима. Амбициозност, ако је каналисана на одређени начин, је неопходност. Друштво не може да напредује ако се људи стиде да покажу амбиције. Код нас још влада уверење да је то несимпатично и у неким ситуацијама она заиста може да буде спорна ако је то амбиција која нема покриће, која није спремна да се изложи на прави начин провери, која се остварује на неки заверенички начин тако што се скупљају људи који ће лобирати. Ми покушавамо да ту ствар разрешимо тако да натерамо да се то испоји јавно и искаже као систем рационалних предлога за странку. Хоћемо да видимо шта се предлаже! За сада немамо од Ђинђића, који претендује да буде први човек странке, довољно артикулисане предлоге.

Колико је утицао преговор на који је ишао Мићуновић код Слободана Милошевића, по свом старом обичају, на овај разлаз?

У првом тренутку изгледало је да је то, јако битно. Касније, Ђинђић је изјављивао да је то само повод и да није толико битно. Вероватно га је повредило то што је Мићуновић отишао на тај састанак са Слободаном Милошевићем а да се није консултовао са њим. Није прихватио Мићуновићево објашњење, због специфичних околности, да је нормално да шефови странака у целом свету међусоб-

но разговарају и да сами разговори и контакти не значе да је неко странку „продао“, да је пристао на уступке, само значи испитивање терена. Но можда је овај догађај био само повод, окидач процеса али више није аргумент.

Непринципијелност председника ДС Мићуновића није мало пута била предмет озбиљних криза опозиције. Он је знао да иде на неформалне разговоре са Слободаном Милошевићем и када је Вук Драшковић био у затвору 9. марта!

Он сматра да то није непринципијелност, него нормални контакти председника странака. Председник СПО је рекао да би ишао и код црног ђавола ако је то у интересу странке и народа. Према томе ако бисте ишли и код црног ђавола, морате ићи и код актуелног председника државе а то најављује и Вук Драшковић. Штета се појављује кад се то ради тајно, а да не знају најближи сарадници, јер изазива подозрење и сумњу да се ради на непринципијелан начин.

БЕЗ СПЕКТАКУЛАРНИХ ПРОМЕНА

Политичка вештина председника Мићуновића да одстрани непожељне сараднике је испољена толико пута (зар нису била већ два велика раскола у странци?) Верујете ли да ће странка очувати целину или да постоји могућност цепања крила са Ђинђићем?

Не знам да ли је то његова вештина да их отера или су сами хтели да иду — нисам у то време био у странци. Мислим да се код људи који имају амбиција, а као интелектуалци се разликују у неким виђењима, та врста разлаза догађа и то је некада неизбежно. Овај разлаз није сада сасвим јасан. Ово није разлика у политици, значи не тражи се нови профил странке, него је разлика више у најављеном методу, у могућем стилу рада. То, наравно, није без значаја. По мојој процени, то јесте

легитиман начин да се постави питање промене врха странке и вође странке, али је по мојој процени Ђинђић пожурио, био је нестрпљив! Било би логично да се најпре артикулише, до краја покаже шта је садржај тог новог стила рада. Затим мора да се види да ли Мићуновић није спреман да то прихвати или је можда спреман да то прихвати али не може да то оствари. Он никада није рекао да неће прихватити нове идеје. Ми од Ђинђића немамо писмено артикулисане те идеје о којима он говори, а Ђинђић је већ почео са кампањом и да најављује скупштину ДС. Међутим, не можете најављивати скупштину пре него што се ми договоримо како ћемо организовати те нове изборе. Шта ћемо радити са старим председником коме је недавно обновљен мандат. Логично је поставити питање зашто Ђинђић није већ у фебруару прихватио кандидатуру када је било одбора који су њега кандидовали? Шта се то тако брзо догодило? За сада се дешава и то да се један број људи у странци којима је блиска идеја о борбености уздржавају или сматрају да је мало другачије цела ствар требало да се постави. Да се прво ствари артикулишу, па да персонално питање буде последишно, изведено, а не да се прво постави као персонално, па тек онда да се тражи садржај који омогућује да се искажу разлике и да се покаже да је Ђинђић бољи него што је Мићуновић. То су неки разлози зашто у странци постоји резерва и отпор према томе о чему Ђинђић прича.

Г. Ђинђић је скоро у „Политици“ изјавио да је ДС у протеклих неколико месеци кризницом свог вођства била у више случајева предмет спрдње. Зашто?

— Мислио је вероватно на догађаје у скупштини када је Шешел са омаловажавањем говорио о ДС. Шешел је нашег најстаријег члана г. Тошића, извређао, а да нико није реаговао у савезној скупштини. Али, како реаговати на примитивизам Шешела? Како изнати борбеност, а да она носи боју ДС, да иза тога стоји демократска оријентација а не некакав радикални или конзервативни или насилнички, ауторитарни стил? Чини ми се да то о чему Ђинђић говори мора још да се артикулише, уобличи и да тек онда можемо ствари разрешити, укључујући и ово персонално питање.

Уколико г. Мићуновић више не буде председник ДС, шта ће се променити у самој странци, а шта у њеном односу према другим странкама?

— То је рецимо нешто што није ни на који начин исказано код новог претендента на председничко место. То је податак који говори да ствари нису још довољно сазреле и артикулисане да би се ваљано извршила и кадровска промена. — Ако сам добро разумео Ђинђићеве изјаве, не очекује се нека спектакуларна промена.

БЕСПУЋА СРПСКЕ ПОЛИТИЧКЕ „ЗБИЉНОСТИ“

Досадашња горка искуства свакако су довољна да се грађани суоче са правим исказима беде у којима се налазе и они и оно што би се могло рећи да је остало од државе. То суочавање већ одавно не би требало да прате никакве недоумице. И најлаковерније жртве дужевремених обмана изгледа да су спремне да одбаце сваку наду и да на неистине одговоре или као очајници који више немају шта да траже или као обесправљени и уништени који не одустају од захтева за најдубљим променама које су једини излаз из безизлаза, уколико је то уопште изводиво. Можда би једино имало места да се запита ко је међу незадовољеницима у предности: поклекли духом или још увек бодри и непомирљиви са стварношћу. Наравно одатле би произлазио и закључак о објективним изгледима да се у неко ближе или даље време окрену судбински токови у које су увучени грађани Србије, па и Србо-Југославије зарад политиканства болесних и промашених амбиција, неизмерног самољубља и властољубља, невиђене себичности у име измишљених општих интереса. И када се већ приђе таквом послу, помисли да је како-тако, могуће доћи до озбиљнијих сазнања, искрсну ненадно тешкоће вредне највеће пажње.

НЕЗНАЊЕ И ПОЛУЗНАЊЕ

Ако су исказ тих тешкоћа нова питања за која се сматрало да су на њих дати давно неопходни одговори, а по свему судећи управо се на то и налази, онда се неминовно мора вратити неким нимало пријатним чињеницама и истинама. Јер, тек искрсла питања на која се и раније одговарало са најпозванијих места позиције и опозиције у суштини су остала без одговора. Бујице речи, испразних надмудривања, политички некултивисаног и крајње примитивног надметања, самообожавajuћих испуштања у јавности пробраних и посвећених у огромне тајне приземног национализма, од тробојног до зеленог, показују се искључиво као трошна Потемкинова села, када треба иоле озбиљно објаснити живот затамњених светова у које се забасало. Те бујице су протекле плаховито, рушилачки за разлику од смиренних токова трезвености и политичке прагматичности. Зато је иза бујица остала пустош, уместо плодотворности идеја и прагматичности која се таложи у тишинама мирних протицања у којима је готово до сваке поје-

Сменити владу мр Шанновића није ништа друго него наставити агонију државе. После ње лако ће доћи иста или слична влада неспособна да решава кључна питања националног опстанка.

Пише:
**Владан
ВАСИЛИЈЕВИЋ**

диности све осмишљено и поштеђено непотребних искушења.

Шестодневне расправе у Народној скупштини Србије, чије само име вероватно у великој мери изазива негодовања преварених и жртвованих бирача, недвосмислено су упозориле колико грађани Србије мало знају о себи, својој судбини и величини својих изабраника из било које партије да потичу. Исто то, само речено мало другачије, чуло се и сазнало много штошта за шта се веровало да је до у танчине објашњено. Жељена или случајна заблуда а има их и једних и других, о чему сведоче тврдоглаво непромењиви резултати избора одржаних у два наврата и под сасвим различитим условима, који су итекако опомињали, сасвим је свеједно. „Збиљност“ којом се означава данашњи тренутак у стању привредних, државних и социјалних послова тешко се може са прецизношћу одредити. А то би могло да значи да сопствена незнања о самима себи, потискивана привидом огромних знања којима су грађане штедро засипали мали и велики предводници, моћници са власти и око власти, неуморни удварачи властима зарад ситних користи и бескрвни

опоненти владајућег слоја, крију превелике опасности које прете најкатастрофалнијим последицама. Непоуздано знање је кудикамо опакије од незнања кога је човек свестан. Незнање подстиче на учење и нове истине, делимична или наопака знања су зла коб која заводи на беспућа без краја. Стање политичких знања грађана у Србији и Србо-Југославији, њихова припремљеност да процењују и одлучују пре су на подручју полузнања него неопходних познавања стварне ситуације и сопствених потреба и изворних интереса. Отуда и грешке које су чинили и чине. Кривицу за такву ситуацију не сноси само партија на власти која је приморана на злоупотребе те врсте пошто нема никаквих изгледа да на неки други начин задржи отете позиције. Сакривци, саучесници владајуће странке у најтежем злочину непросвећености грађана су и самозвани демократски опозиционари, са манирима најчешће стеченим у истим школама у којима су их стицали и властодршци. Манири крајње проблематични по намерама које стоје иза њих, по искрености у приступу сложеним и веома озбиљним политичким пословима, и, што је најважније, по моралној свести о незаобилазној друштвеној дисциплини као битној претпоставци успешног државотворног и сваког другог живљења.

У овом тренутку још незавршена парламентарна расправа о раду назови владе првог министра, мр Шанновића, веома речито потврђује тај и такав однос васпитача и васпитаника. Бескрајну срамоту, некултивисаност, нестручност и нечеститост „народних“ представника, који су формално узето политичка (политикантска) елита и беспомоћност бирача, предодређених да данас и овде буду само жртве и ништа више. Обесни, добро (пот)плаћени посланици парламентарне већине, њихови дојучерашњи блиски пријатељи и сарадници на „узвишеном“ послу срамоћења Србије и српског народа и унезверени, на жалост безразложно уображени представници осталих странака назови демократске опозиције, међусобно завађени, политички готово неописмењени, заточеници власти у суштини, а само привидно њени неистомисљеници, нуде грађанима нешто што им је најмање потребно. Враћају их вековима уназад, јер нису дорасли да их окрену вековима унапред, чак ни оне чија будућност тек треба да отпочне. Арене древног Рима заменили су скупштинском салом. Унапред на смрт осуђењени гладијатори сада су један чудан сој робова. Ти нови робови који су истовремено и

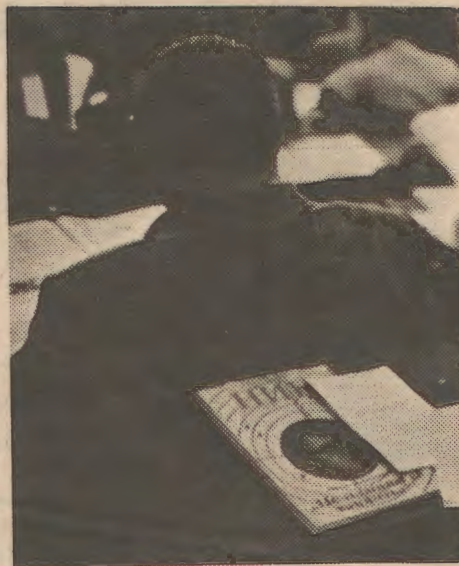
жртве и учесници у играма пуним крви и острашћености, значи они који су неслободни и који одлучују о слободи, не поводећи се за памећу већ за нагоном и чулима, овога пута су цео народ, односно велика већина обесправљеног и у беду баченог народа. Следбеници Нерона и осталих силника на измаку римске моћи дају чудно, злослутно значење прастаром геслу осонионих који не могу да се помире са губитком повлашћеног положаја. **Panem et circenses** звучи данас у Србији и Србо-Југославији парадоксално.

ВЕРНИЦИ И ПАСТИРИ

Ни најсвечаније обећаног хлеба нема. Биће га сваким даном све мање. Понуђене игре су далеко од игара у старим борилиштима. Савремена борилишта су пространа подручја међународно признатих држава. На њима се неуморно врше масовни злочини и над борцима и над неборцима. Правила борилаштва пишу и намећу људи без смисла и осећања за меру и људско, којима је рат животни циљ, а убијање и наносење патње једино знање коме су дорасли. Ти људи, отете свемоћи од сваког разума, нису кадри да створе и осмисле било шта племенито, њихова свест досеже и завршава се тамо где разум губи превагу над безумљем. При том, они и нису једнаки међу собом. Био то привид или не, у самом прилазу злочину није тешко препознати особености. Властодршци показују извесну уздржаност и лукавство које их чини бар делимично „невиним“. Следбеници су бруталнији, елементарнији. Прецењујући своје „чистунство“ везано за измишљени национални интерес они као да срљају у сопствену пропаст. Не обзиру се на морална и правна начела, овлашно назначеним и произвољно постављеним „непобитним“ чињеницама траже опрост за најтежа, најсуровија злочинства. Тада су посебно уверени да тај опрост морају да добију. Али, за сваки случај, ако ствари крену у другом правцу, верници откажу послушност, склони су да себе виде и у улози безгрешних и да у то убеде сваког ко је и најмање спреман да им поверује. Тада почиње ново страдање заиста безгрешних. Подвалу не препознају. Олако су спремни да је препознају као истину. Мало ко, а најчешће нико, не чини ништа да их у томе спречи. Напротив, улажу се додатни и по пореклу крајње опасни напори да се те заслепљености одрже до краја, е да ли би бешчашће постало идеја водилца давно заблуделог народа, како би на томе сви себичњаци могли да нађу места за себе и ниске прохтеве којима су опседнути. Праобразак распусних игара које су требале да сакрију истину од народа и најомраженијима помогну да сакрију истину о себи битно је измењен. Скривалице нису безазлене као некада. Паганство је било бескрупулозно на начин који не мора да забрињава никога, нити је забрињавао у временима када је преовладало. Бог је био далеко од сваке помисли да одређује људске судбине. У сучељавањима пагана и хришћана дуго се није ни знало ко би могао да задобије више поверења. Новодолазећа веровања трпела су и од драстичних казни, скоро до истребљења. Садашња веровања, у име Бога, изгледа да су надмашила паганске поступке. У име једне једине, Христове, вере страдају и верници и неверници, под претпоставком да их уопште

има. Заstraшујуће деобе догађају се и унутар истих конфесионалних група, што се никада раније није дешавало. Црква, православна, традиционално мирољубива, иако то није баш до краја уверљиво тумачење њене политике, стаје иза сваког злочина и подстиче га. Верници, а све више их је из убеђења или чешће из помодности и из ината, верују пастирима који их воде у нова страдања и на путеве без повратка. Сатанска дневна политика тако добија ослонац који јој обећава да ће и у злу несагледивих последица одржати позиције које је управо на истом злу и створила.

И где је онда излаз из тог зачараног круга. Круга који је далеко опаснији од праобразаца. Ваља се подсетити, Нерон је палио делове Рима да би се забавио предосећајући крај и наслађујући се у чудној омами блиског нестајања. У Србији и Србо-Југославији политиканти са обе стране, и опозиционе и позиционе, пале читаве земље, у сумрачним идејама које замењују разум и њима се показују као разум, желе да запале и цео свет да би се параноично наслађивали у његовом пропадању, што увелико и чине на примерима традиционалних демократија (САД) и средина чија

је озбиљна намера да потраже изласке из ранијих заблуда (Русија).

СМИСАО ДОЛАЗЕЋЕГ ВРЕМЕНА

Очигледно је да поверење једној минорној влади, која тако може да се назове једино у условима који су наметнути Србији после 1987. године, представља замену правих теза. Другим речима, у питању је поново несувисла игра позиције и опозиције на штету интереса грађана Србије. Сменити владу мр Шанновића није ништа друго него наставити агонију државе. После ње лако ће доћи иста или слична влада неспособна да решава кључна питања националног опстанка. Једноставно због тога што цео систем социјалистичке власти почива на истрајавању у рушењу било ког основа неопходног за тај опстанак. Додатно, сами предлагачи поступка за давање или недавање подршке постојећем ма-

њинском кабинету социјалиста немају интереса да се било што битније мења у начину организовања власти. Недорасли да ту власт узму у своје руке, што би и иначе било погубно за ионако уништenu земљу, они се забављају да би доказали присталицама снагу и политикантску самосвест. Започете игре немају у себи било шта што би их угрозило. Вешти и безобзирни творци политикантског трача у Србији они једноставно рачунају да ће и овог пута моћи да се послуже очигледно истрошеним средствима политикантског рада. Стално наглашавајући неприкосновеност кључне личности актуелног система, у чему нису усамљени (изјава јефтиног политиканта З. Ђинђића који би требало да буде без двоумљења прогнан са политичких простора Србије, а вероватно позван и на кривичну одговорност, такође и изјава В. Драшковића која се најлакше може објаснити непромишљеношћу, што није нимало похвално за иоле озбиљног политичара), покретачи иницијативе за смену владе очигледно не знају шта хоће. Не знају то ни остали, поготову када своде проблем на место само једног министра, па ма он био и министар полиције.

Истрошени систем социјалистичке владавине мора да се мења. Смена владе није право решење. А то значи треба наћи себе и спремити се за одмеравање снага на изборима који ће бити сутра или кроз годину дана. Ако тзв. демократска опозиција није спремна да прихвати тај изазов, она нема шта да тражи на политичкој сцени Србије. Са те сцене требало је да сиђу после децембарских избора 1992. године сви предводници тзв. демократске опозиције. Они су је уништили, политички и морално, отворивши текуће игре у српском парламенту по узору на Рим који нестаје. Уколико сматрају да и Србија треба да нестане у безнађу и беди, у светском окружењу које не жели њено присуство у савременом цивилизацијским токовима, на које је имала права пре више од једног столећа, да би га данас неопозиво изгубила, нека то и кажу. У Скупштини, на говорници, сви који се ките јадним перјем парламентаризма. Толико дугују земљи чије су име без трунке стида злоупотређивали све дотле док је нису избрисали из списка модерне светске заједнице. Тај дуг подједнако припада СПС, ДС, ДСС, СПО, СРС итд. итд.

„Збиљност“ политичке Србије налаже дусобке промене које садашњи саможивци и самозалазљивци на српској политичкој сцени нису у стању да изврше. Њихова места више не припадају њима, већ другим, неукљаним, самосвесним и свесним људима једне друге генерације која није њихова и коју немају право да зауставе у походу на сопствену будућност. Ако они нису знали шта је смисао долазећег времена, нека уступе своја места онима који то далеко боље знају. Можда ће тада њихова срамота наталожена од 1987. године, па и пре тога, до данас бити бар нешто мања. Имају ли савести и честитости можда ће смоћи снаге да схвате шта тај чин значи, уколико нису били кадри да схвате колико су зла нанели недужним грађанима који су их на чудан начин саможртвовања толико дуго трпели.

**ЖОЖЕФ КАСА, ПОСЛАНИК У СКУПШТИНИ СРБИЈЕ ИЗ ДЕМОКРАТСКЕ ЗАЈЕДНИЦЕ
ВОЈВОЂАНСКИХ МАЂАРА И ПРЕДСЕДНИК СКУПШТИНЕ ОПШТИНЕ СУБОТИЦА**

НЕКИ ВОЛЕ ДА ГОВОРЕ СМРДЉИВО

Посланик Демократске заједнице војвођанских Мађара, г. Пал је у ионако прегрејаним политичким дебатама спровоцирао жустру полемнку рекавши да је обарање Шайновићеве владе „српски проблем“, а галиматијас који се чује око тога у Скупштини — „српска посла“. Да ли је обарање владе социјалиста заиста само национални проблем Срба?

— Наша странка је напад на Мађаре који се чуо да скупштинске говорнице тешко доживела, јер сматрамо да у српском сукобу не треба да учествујемо ми Мађари. Ми имамо свој став, своје захтеве и свој програм и радимо по томе, чиме не угрожавамо ни републику Србију, ни Југославију. Зато нам је било јако чудно да се дигне тако велика бура и код дискусије г. Пал Шандора и код моје. Проблем је у томе што је ову владу формирао СПС са апсолутном подршком радикала, коју су уживали пуних осам месеци. Данас присуствујемо раскиду те идиле и ту видимо сукоб Срба са Србима, а не странке са странком. У томе ми не желимо да учествујемо! Што се пада једне владе тиче, то није ништа ненормално у једној демократској земљи, а наша земља још увек није демократска, не свега јер нема јаку опозицију. За мене су СПС и СПС иста партија, тачније, две струје исте партије.

НЕЋЕМО ГОРЕ ОД ПОСТОЈЕЋЕГ

Да ли је у питању привремени или трајни разлаз СПС и СПС?

— Тешко је оценити тежину сукоба. Знајући да је СПС створио СРС, а и „одгајио“ г. Шешелу, тешко је поверовати да сад долази до правог раскида. Могуће је да је то само позоришна фарса да би се забављао народ и скренула пажња са правих проблема. Не можемо се ослањати на такву странку која не нуди боље од постојеће владе. Ја сам у својој дискусији рекао да имамо могућност да бирамо између лошег и још лошијег. Видимо до чега нас је довела постојећа влада, али и

Наш саговорник, који је у политику ушао „захваљујући“ Радовану Божовићу, говори о Аркану, Кертесу, Маргит... Тврди да се са националним мањинама ствари намерно и свесно загужавају да би према њима српска већина имала негативан став

Разговарала: Славица ЛАЗИЋ

СРС је у свом програму поставила ствари које нам никако не иду у прилог. Шешел је Мађарима са говорнице претио истеривањем, што је отворени шовинизам и још већи мрак од овог сада. Зато ми не можемо подржати такву опцију.

Као председник Скупштине општине Суботица, за скупштинском говорницом се изнели поражавајући ефекат власти социјалиста, која се види у том иначе богатом крају. Упознајте и наше читаоце са разлозима због којих сте говорили о директној пљачки социјалистичке камариле у Суботици?

— Стравичне су последице овог режима на северу Бачке и то јасно видим, јер сам на челу велике општине. Читав систем нам је у колапсу — здравство не функционише иако смо се ми некако сналазили све до скора са хуманитарном помоћи и били у бољој ситуацији од унутрашњости земље, али смо и ми сада у ситуацији да нам болесници умиру због недостатака најосновнијих лекова и санитарног материјала. Ужасна је ситуација у школству, јер улазимо у зиму а да не знамо како ћемо грејати школе. Социјална сфера нам је у још горем стању — Суботица је до-

недавно била крај богатих и вредних људи, а сада смо доживели беду. У Суботици имамо преко 10.000 људи који немају основе за egzистенцију, немају пара а себи обезбеде парче хлеба. Не прихватам да су за се ово криве санкције — могла се водити много паметнија политика а сама влада није ишла у сусрет решавању проблема због чега су захтеви за санкцијама постављени ДЗВМ годинама говори о потреби преговарања и договарања, а не свађе са читавим светом! Наша посланичка група ће у дискусији бити уздржана зато што не можемо подржати ову владу каква је, а на жалост не знамо каква ће бити друга влада ако ова падне. Подозревамо да би могла бити само лошија.

Г. Аркана сте грдно наљутили када сте прозвали Драгана Божиловића, начелника округа у Суботици за кога сте рекли да је испружена рука режима, тесно повезан са ратним профитерима, белосветским олошем. Аркан је посланицима Мађарима поручио да при помену имена Божиловића треба сви да стоје у ставу мирно, јер „нису достојни том човеку ни ципеле да обрну“. Ко је човек око кога сте се спорили?

Указао сам овој влади, не први пут у разговорима са министрима, да има јако пуно проблема са тим човеком који је начелник округа у Суботици и то због његове повезаности са сумњивим типовима, учешћа у сумњивим пословима, коришћења свог положаја да усмерава послове и финансијска средства ка фирми своје жене која има 2-3 фирме и у Мађарској. Био сам веома прецизан када сам рекао да је он повезан са ратним профитерима, са белосетским олошем, а што се г. Аркан нашао позваним да скочи и брани тог човека — нисам крив. Изгледа да се осетио погођеним! Божиловић је „остатак“ г. Божиловића који га је поставио као представника СПС-а у Суботици и ја тврдим да је његова склоност ка политичким играма много штетила стабилизовању политичког стања у Суботици. Уместо да води рачуна да делује у скалду са законом и да брине о захтевима људи који живе на том терену, тај човек је кочио и

најмању иницијативу из Суботице према републици и према влади. Свако покушај локалне управе је минирао — као рецимо спречавање да се изврши одлука у Бачкој Тополи око здравственог центра. Ту нема сукоба на националној, него на чисто профитерској основи човека који упркос сазнању владе, износи капитал из ове земље! Вековима у Суботици заједно живе Срби, Мађари, Хрвати и други показујући велико поштовање за посебност вере, традиције и нације једних према другима. Када неко тако бескрупулозном пљачком наруши те односе, онда долази до севања, а тај човек то ради данас уз пуно сазнање ове власти.

ИЗВИКВАЊЕ ПАРОЛА

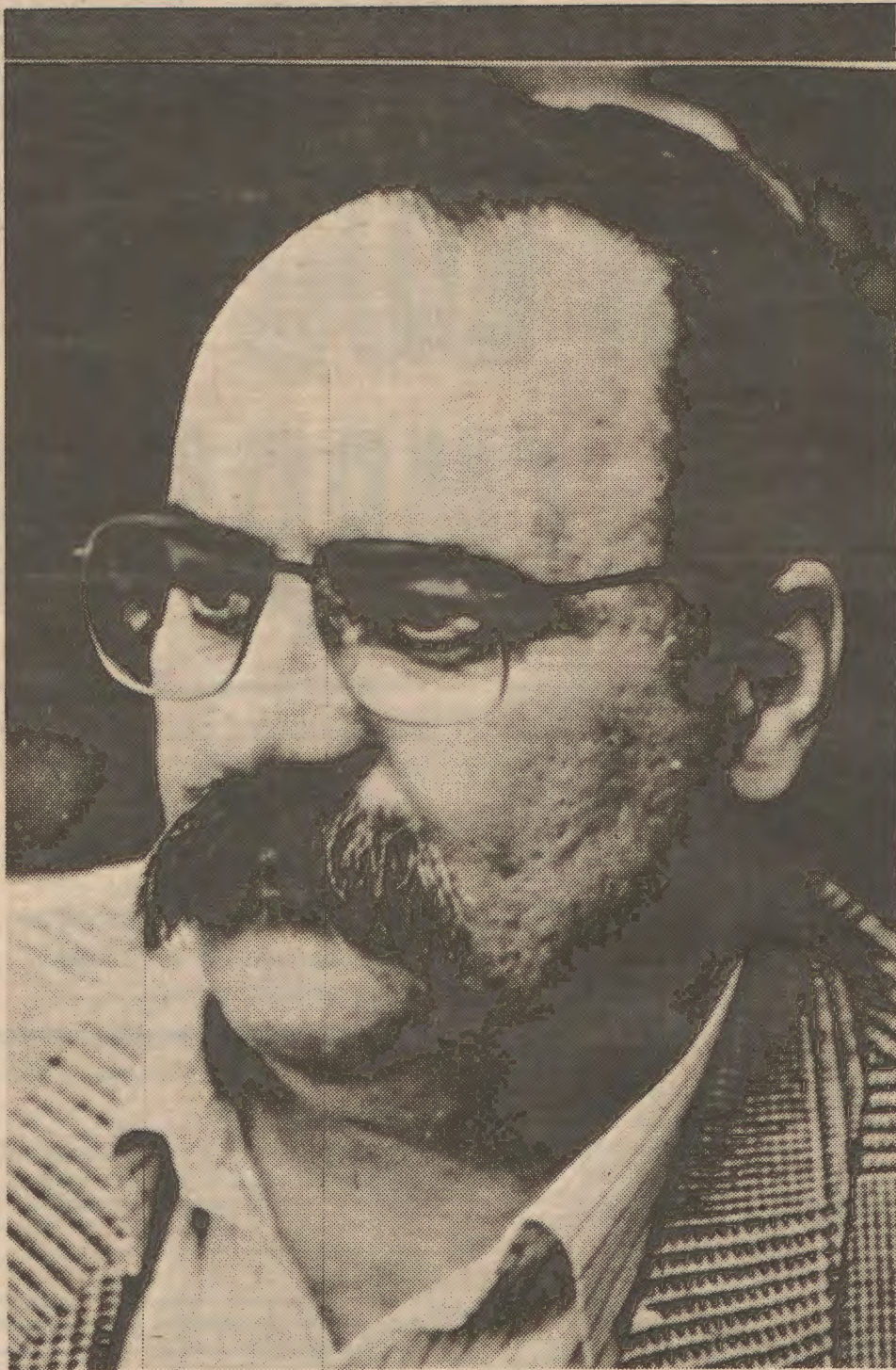
У „пуном сјају“ на политички сцену Србије поново ступа тзв. „највећи Мађар српског порекла на Балкану“ г. Кертес, који је отворено рекао да је месецима прислушкивао, док је био у Савезном СУП-у, Мађаре у ДЗВМ. Тај човек је, не заборавимо, министар без портфеља у Шаиновићевој влади. Ваш коментар!

— Он се доказао у спрекој политици. Мађари га не цене. Он своје порекло и своју националност не штити. Ко је он да икога прислушкује у овој земљи — да ли је то у складу са демократским нормама? Како председник скупштине пред ким је то он изговорио, не упозорава Кертеса да крши закон, него га прећутно храбри и подржава. Чitava скупштина то не примећује! Он је два пута дао изјаву да прислушкује Мађаре на северу Бачке већ више од шест месеци — то је кривично дело и нико на то не реагује!

Ми имамо нека сазнања о деловању г. Кертеса, који је изјавио: „Требао бих да будем највећи усташа — мајка Хрватица, отац Мађар, али ова држава је моја и остаће моја и борићу се за њу“. Ево како се бори — чврсто је повезан са пословима и трезором „Дафимент банке“, што је директна пљачка овог народа. Шта је он радио на северу Бачке? Директно је био укључен у крађу опреме „Студија Б“. Крајње је време да владајућа партија која штити ову владу размисли каквог министра има — штити криминалце у свом кабинету. Како да гласамо онда за ову владу и очекујемо неки бољитак? Он својом лардијашком појавом у српској политици не уноси никакву конфузију међу Мађаре, јер једноставно нема никаквог утицаја на мађарски живаљ. ДЗВМ је легални представник Мађара у Војводини, на задњим изборима само добили 85% гласова нашег живља. У основи нашег програма је постепена аутономија Мађара у Војводини, што није протумачено на први начин код српског народа, јер она не иде на уштрб српског народа и Републике Србије тражимо наша основна људска права.

Зато Вас вероватно г. Кертес оптужује да се „фашистичка, најперфидније и најопасније регистрована партија на Балкану“?

— Ми тражимо наша основна људска права — да имамо наше школе на матерњем језику, да имамо наше културне институције, да можемо да чувамо наш национални идентитет и да имамо наше медије на мађарском језику. Реакција у скупштини када су многи на-

пали ДЗВМ не потиче од г. Кертеса, већ због извиканих парола владајуће странке која је ове наше захтеве намерно, тенденциозно извитоперила у баук од кога Срби треба да зазиру. Питајте г. Кертеса зашто нам приписује фашизам када ми одуек заступамо мир и заједнички живот. Ми смо осудили овај рат јер верујемо да је био могућ договор, а не потегање оружја, толике људске и материјалне жртве. Мађари у Војводини никада нису напустили са отцепљењем тог дела Војводине од Србије, већ смо одувек говорили да желимо да живимо заједно са народима у Србији али да имамо иста права и да смо равноправни грађани ове државе. Г. Кертес нас оптужује да износимо поверљиве информације у Мађарску, што није тачно.

Председник Скупштине је додао да по своје мишљење сваке недеље идете у Мађарску.

ГАЛАМЕ И КАПИТАЛИШУ

— То су тешке измишљотине. Ја мање идем као грађанин у Мађарску, него моји сународници, становници Суботице, јер су редови и чекања од 3-8 сати на граничним прелазима страшни. Ја своје мишљење имам овде и нису ми потребне никакве консултације са било ким изван земље у којој живим. По тој основи немам потребе да идем у Мађарску, али имам и те какве потребе да идем ради културног живота, ради књига, ради позоришта, ради штампе, јер је овај режим укинуо наше листове.

Фото: Матија КОКОВИЋ

Кертес је ДЗВМ оптужио да забрањује склапање мешовитих бракова и да је Ваш председник Агоштой био врло изричит у томе показавши личним примером да Мађари морају да брину о етничкој чистоти.

— То су глупости. Нико нема прво да се меша у туђи лични живот па у том смислу сматрам да Кертес нема права да процени Агоштонов лични живот — да ли он може да раскине брак са Српкињом после 20 година? У Суботици, без обзира на тешку и узбуркану атмосферу, број мешовитих бракова се не смањује у односу на ранији период, нити се бракови распадају по националној основи. Међусобна толеранција која је изграђена на тим просторима где живимо даје стабилност и за мешовите бракове и не треба то провоцирати. Кертес и слични играју на карту српске „параноје“ због отворених жаришта као што су Косово или Санџак. То званична политика тако поставља и суштина проблема је су том изједначавању Војводине са Санџаком и Косовом. Није иста ситуација, није проблем Мађара исти са проблемом Албанаца. Пре свега, ниво културе је различит. Мађаре је српска власт поистоветила са сецесионистима Албанцима, а никада у Војводини није било постављено питање да желимо своју републику, да желимо да се отцепимо из ове земље. Мађари су кажњени исто као Албанци укидањем школа, мењањем школских програма, укидањем права на изучавање наше националне историје, укидањем наших листова, тако да су поистовештени народи који имају сасвим другачије циљеве. Никада не би било ове заоштрениости да се са другачијим приступом пришло Мађарима, да се село са нама на разговор. ДЗВМ је до сада три пута тражила разговор од г. Милошевића, до г. Божовића, од г. Шаиновића — сви су они најављивали у својим предизборним говорима да ће решити национална питања и разговарати са националним мањинама. Ни један од њих није сео са нама да разговара! На Косову господин Албанци не желе да разговарају са званичним представницима републике, а ми смо тражили разговор, само нико неће да разговара са нама.

Кертес каже да Мађари чекају да виде с ким ће да уђу у коалицију, како би оборили тамошњу власт и повратили стање из 1974.

— Ни са ким не улазимо у коалицију. Имамо наше ставове, наш програм рада и захтеве и актуелна власт треба те проблеме заједно са нама да реши. Ни једна до сада формирана партија није показала жељу да жели са нама да расправља о нашим захтевима.

Аркан Вас је оптужио да се са Вашом приватном банком сав капитал изнели у Мађарску и да имате приватне рачуне у Мађарској?

— Ја бих био најсрећнији човек да имам приватну банку, зашто би то био грех?! На жалост, немам јер сам заузет политичким проблемима са којима живим од ујутро до мрака и немам времена за бизнис као многи од оних који тако гласно галаме, док стварају капитал. Живим од плате у Скупштини Суботице и „разлике“ у Скупштини Србије.

Били се предмет вулгарног, бахатог Аркановог примитивизма када Вам је јавно и сасвим гласно добио „говно једно“. Одакле Вам снаге да се том просташтву супрот-

ставите уљудно, изађете за говорницу и кажете: „Господине Аркане, хвала Вам лепо за ово добицавање „говно једно“, хвала за епитет“?

Парламент је вољом председавајућег и убедљиве већине социјалиста и радикала постао потпуна вулгаризација демократског парламентаризма, постао је попрште њихових примитивних страсти које воњају на њихова цивилизацијска поимања опхођења са људима. Сасвим су упропастили идеју демократије која у њиховим устима звучи накарадно. Шта да одговорим на такво добицавање, него да му се захвалим на нивоу цивилизованости који он, на своју жалост, има? Није он, сиромаша, крив што му је образовање толико, али сам више изненађен председавајућим који не жели да заштити интегритет посланика. У томе је проблем. Он узима себи за прво да упада свакоме у реч, да изврће те речи, да тумачи друге, хоће мени да објасни шта ја мислим. Са којим првом ме оптужује да ја границу у Мађарској могу да пређем за минут, а он чека сатима — па ко му је крив што је неспособан да пређе ту границу као званични представник ове републике.

Невероватан пораст криминала уселио је у срца грађана велики страх од терора и насиља којим смо изложени. Посланици у скупштини суочени су и са вербалним терором, отвореним претњама Аркана и Шешеља да ће ирак појести посланике који им нису по вољи. Имате ли зазор, страх када говорите?

Тачна је Ваша констатација и та бруталност је сваки даном се гора, наравно у одсуству правне државе. Право код нас не функционише и не може да функционише када СПС поставља неспособне људе на чело тих институција. Направљена је комплетна чистка у правосудним органима и сви добри стручњаци су избачени из судства, из тужилаштва и постављени су послушни људи који се нису стручно доказали, па су сада судије у општинским и републичким судовима. Како може постати члан Уставног суда републике судија која је пре тога била само судија за прекршаје? Томе се на треба чудити, јер смо срозали квалитет свих правосудних институција. Направили смо полицијску државу без избора ко ће ући у ту полицију — да ли су то психички стабилне личности? Баш зато се дешавају та прекорачења овлашћења. Нормалан је и захтев да се смени министар Соколовић када не зна да заштити државу од насиља.

Јесте ли се за Ваше проблеме обратили легендарној министарки за људска права, сународници Маргит Савовић?

— Одговорићу Вам питањем — она је рођена у Мађарској, била држављанка Мађарске јако дуго и доспела до министарске фотеле у Србији. Када ће један Србин постати министар на пример у Аустрији?

ОДИЈУМ ЗБОГ КОНТАКАТА

Министар Павлићевић вам је у реплици „пребацио лопту“ оптужбом да неисте као странка учинили ништа да побољшате стање између Мађарске, која Југославији прави највише проблема приликом увоза лекова које ионако тешко добављамо, подсетивши ДЗВМ да су Мађари у виду хумани-

тарне помоћи унели у нашу земљу заражену вакцину. Имае ли Ви прилику да ишта учините, а нећете?

— Могли би да помогнемо и будемо мост између република Србије и Југославије и Републике Мађарске, међутим, односи између две земље су у тој мери затегнути због оваквих лажи да једноставно не можемо деловати. Није тачно да је Мађарска слала заражену вакцину пре свега зато што та вакцина није слата Србима или Хрватима, него је то слато можда и нама па би онда и нас тим вакцинама заразили. Изгледа да некоме у овој републици одговара да увек црта неког ђавола, неког непријатеља српског народа. Република Мађарска чини се што је могуће у оквирима санкција према Југославији. Мађарска не може да искаче из тих санкција. Међутим, у колико прилика када сам и ја учествовао у увозу хуманитарне помоћи, није било проблема да Мађарска не дозвољава слање хуманитарних пошиљки, него или папири нису у реду, или пошиљка није у реду. А често се иза хуманитарне помоћи крије и профитерска зарада. Кома је потребно да опрци Мађарску због тога? Тврдим да Мађарска у сваком тренутку, када су папири у реду, са формалне стране пропушта било коју пошиљку. Неретко сам учествовао у томе и то неки министри, који се нису огласили у овој расправи, веома добро знају јер су од мене тражили помоћ у посредовању и ја сам свесрдно помагао.

Какав је Ваша сарадња са српском опозицијом?

— Сарадњу са српским опозиционим партијама, колико ја знам, немамо из разлога, што ни једна од тих демократских партија још није на први начин желела да расправља о нашим захтевима око аутономије. Ако ове демократске партије седну са нама и разговарају на ту тему, па схвате наше захтеве, па се изјасне око тога, онда можемо са њима да расправљамо и о коалицији и нема разлога да не учествујемо у сарадњи. Међутим, они који нас свакодневно опањкавају неће добити могућност за разговор.

Знате ли Ви на колики одијум наилази сваки контакт који оствари српска опозиција са народима и странкама несрпске оријентације? Видели сте колико је нападан СПО због своје политике према муслиманима, Грађански савез због контакта са Шиптарима...

— Да би дошли до политичке климе дијалога, треба стишати узбуркане националне страсти. Мислим да је националистички екстремизам кочница започињања одређених разговора, дијалога и постизања одређеног консензуса. Сам српски народ мора да оцени која партија заступа његове интересе. Бити националиста није грех, нормално је да сваки човек чува свој национални идентитет и да је осетљив на своју нацију. Међутим, не треба бити шовиниста јер онда долази до сукоба. Тврдим да наши интереси нису супротни интересима српског и мађарског народа на овом терену, само се треба међусобно разумети, уважавати и неће бити проблема. Када се јаве партије које тако мисле, онда ће ДЗВМ бити увек на услузи и партнер у разговору.

ХВАТАЊЕ РИТМА

У почетку беше мрак, а онда је стигао ОН и донео нам демократију. Почело је са оном, већ излизаном, офуцаном, истрошеном, тако често помињаном, али неизбежном фразом у свим хроникама једног (његовог) времена: „Вас нико не сме да бије“. А онда нам је стигло још демократије и она се одразила на основну синтагму која се проширила и постала још демократичнија, па гласи: „Ко се туче, мора да буде тучен“. Лепо, али гломазно. Неко се уплашио да овај напаћени народ, опседнут тривијалним стварима као што је опстанак, неће моћи да разуме толику количину речи и тако дубоку филозофију, па ју је осавременио и скратио на само једну реч: „Удри!“. На тај начин се добило на ефикасности, а и на времену. Наши батинаши више не морају да размишљају о томе да ли смеју или не некога да бију, не морају ни да улазе у то да ли је жртва неког тукла или није, сада је довољно само ухватити жртву. А њих, дао Бог, има и више него што је потребно, јер у нашој земљи постоји само 70.000 милиционера. Ако узмемо у обзир и њихову међусобну солидарност уз помоћ које исту жртву прошећају између двадесет пендрека и двадесет различитих власника тих пендрека, онда „игранка“ може да почне.

МИЛИЦИЈА МИСЛИ И СВОЈОМ ГЛАВОМ

Да милиција која не сме да бије ипак бије, проблем је на који су адвокати указали још пре годину дана. Природом свог посла били су у могућности да се са клијентима сусретну одмах по испитивању и, ако је веровати г. Томи Фили и неколицини његових угледних колега, ти исти клијенти су били претучени без обзира да ли је њихова кривична доказана, или су приведени само под сумњом да су извршили неко кривично дело. Адвокати су указали на још један значајан моменат — ниједан од повређених клијената није успео ни на који начин да добије одштету, чак ни моралну, због повреда које су му нанесене. У закону постоји ставка која милицији дозвољава да примени силу уколико осумњичени пружа отпор, а на нама је да прогутамо како се сваки повређени ухапшеник толико ритом да читава екипа милиционера није могла да га савлада без тешких батина. А и ако не прогутамо, то је наша ствар. У сваком случају смо подједнако немоћни.

Дакле, тукли су се осумњичени, и то је прошло. Био је то сасвим добар знак за проверу моћи. Требало је само сачекати праву прилику. Она се појавила 1. јула. Ухапшен је лидер најјаче опозиционе странке, ухапшена је и његова супруга, ухапшени су и људи на високим функцијама у политичком животу,

Зар је то онај исти народ који је пре неколико година голорук јурно за атентатором на турског амбасадора широм Ташмајданског парка? Зар је то онај исти народ који је пре само неколико дана наоружаног убицу спречно да изађе из поште у којој се догодило убиство?

То доказује само једно: наш народ се не плаши ни силеџија, ни метка, ни међународних убица. Народ се плаши само народне милиције.

Пише: Сандра ПЕТРУШИЋ

али је ухапшено и све оно што је у тој ноћи мицало градом, а није мислило исто као и режим. Клаоница је могла да почне. И почела је.

Мада су многи, том приликом, покушали да се теше чињеницом да није милиција крива и да је она само примала наређења одозго, ипак је остао један горак укус и у односу на сваког, па и најниже котираног припадника МУП, јер — како друкчије објаснити чињеницу да су те ноћи батине добила и деца која су у свом стану славилa рођендан, баке које су ишле да прошећају куче, или сељанке које су носиле сир на пијацу? Извесно је да за њихове батине нису криви они „одозго“, исто као што је извесно да нису смислили све оне увреде које су млади милиционери изговорили брачном пару Драшковић. Тешко је поверовати да је министар Соколовић издао наређење својим милиционерима да приликом хапшења госпође Драшковић узвикују: „Мајку ти издајничку“ или „Курво муслиманска“. Очито је да се наша народна милиција тога сетила сама, што нас наводи на закључак да је та иста „народна милиција“ политикована и да дубоко у својим уверењима не служи правди већ само једној странци.

„ШУТНИ БАБЕТИНУ“

Без могућности да оправдамо, чак смо и то могли да разумемо. Уз режим који на свој народ изводи тенкове, нисмо ни могли да очекујемо другачију милицију. Деловало је да нас више ништа неће изненадити, а онда је претучена глумица Надежда Булатовић.

Првакиња позоришта „Душко Радовић“ (59), са својим годинама достојним поштовања, стајала је у реду за брашно и тражила брашно и само брашно, уз нужну људску пристojност. Запослени у самопослужи нису били расположени да деле ни једно ни друго, народ више није имао стрпљења и претрпо је ломљењем излога. Госпођа Булатовић је имала жељу да се све оконча што је могуће мирније. Учинила је што би учинио свако, у било којој цивилизованој земљи — позвала је тржишног инспектора. Када се у друштву задуженог за такве случајеве вратила у самопослужу, сачекао је неидентификовани човек који се представио као инспектор и који је то доказао тако што је одгурнуо и бацно на под. Гђа Булатовић је успела да побегне до оближње Месне заједнице и да одатле позове милицију. Боље да није. Уместо заштите, добила је фрактуру носа и десне подлактице, гомилу крвних подлива и још већу гомилу понижења. „Заштитници народа“ су је тако претучену избацили на ходник, да би у миру могли да попију вињак и кафу. Да им претучена жена са лисицама не би ометала задовољство, издали су упутство једном младом милиционеру: „Ако бабетина устане, шутни је!“. Милиција је добила своје пиће, а службеници самопослужа „врхунску забаву“ која је обогатила њихов мали и примитивни свет. Могли су да се смеју током целог коктела уз опаске: „Е, баш си глумица, тако ти и треба.“ Унесрећена жена је молила да је поведу у станицу милиције, у нади да ће се тамо све разрешити. Повели су је и... добила је још горе батине. На њену примедбу да ће је убити, одговорили су: „Па шта, рекли бисмо да је то у самоодбрани“.

Ко зна колико би мучење трајало, да се у самопослужи у Мештровићевој 32 није нашла и једна касирка која је уз то била још и човек. Она је обавестила о догађају управника позоришта „Душко Радовић“ и замолила га да помогне Надежди Булатовић, уз молбу да се њено име не открије, јер ће изгубити посао. Стеван Копривица управник „Душка Радовића“, у друштву позоришног правника дошао је до МУП Вождовац и средио да гђа Булатовић да своју прву изјаву, а затим и њено ослобађање. Оно је пропраћено упозорењем милиционера да ће је убити уколико буде причала о томе.

ИЗВРШНОЦИ БЕЗ КАЗНЕ

Надежда Булатовић није ћутала. Изнела је своје црно и подбуло лице пред свет. То је изазвало реакцију свих који су увек у таквим случајевима реаговали, али и оних који се раније нису обазирали на сличне ситуације. Да је Надежда Булатовић претучена од стране

НАДЕЖДА БУЛАТОВИЋ: Нико је није бранио

милиције, морали су да признају и они који су тврдили да се **Вук Драшковић** сам изгребао да би бацио љагу на наше чуваре, па чак и неверне Томе попут **Радмила Богдановића**, који још увек није поверовао да је брачни пар Драшковић претучен. Реаговала је и сама милиција, суспендовала је своје колеге уз осуду и образложење да су повређеној глумици повреде нанешене тако што ју је инспектор одгурнуо услед чега је она пала и зарадила повреде на оба ока, носу, рукама, леђима... Лисице, гажење по лицу, песнице и остале „посластице“ су ваљда случајно избацили из свог извештаја или, пак, верују да је гђа Булатовић то можда сама себи урадила.

Овај стравични пример је у својој бруталности отишао најдаље од свих претходних. Не по количини батина и количини понижења, јер сваке батине и свако понижење подједнако боле, већ по томе што смо први пут схватили да немамо само злу власт и злу милицију, већ и зао народ. Како друкчије објаснити понашање наших суграђана у самопослузи који прстом нису мрднули да заштите гђу Булатовић од иживљавања?! Или, још горе, како објаснити наслађивање службеника те исте самопослуге? Било им је довољно да гђа Булатовић од њих затражи да поделе брашно, дакле оно за шта су плаћени и што у систематизацији њиховог посла пише да морају да ураде, па да се толико разбесне да уживају у масакрирању.

Овај случај је показао да немамо само садистичку милицију, већ и суседе који уживају

у премлаћивању жене и које засмејава туђа крв. Ако се у једној држави то дешава, биће да је она пропала. То нас онда враћа на почетак ове приче — зашто милиција бије? Управо због тога — да би сачувала пропалу државу за странку којој припада.

Било је сасвим лако Слободану Милошевићу да на Косову изјави своју чувену реченицу у тренутку када се у земљи осећао стандард Анте Марковића и када смо без икаквог чекања из радњи износили микроталасне рерне и видеоорекордере. Проблем је наступио када смо те исте рерне и видеа појели и када смо схватили да нам то није довољно за опстанак. А ни њему. Слободану Милошевићу није остало ништа више да нам понуди, а хтео је још од нас, тако да му је остало само једно решење — застрашивање. Премлаћивање једног лидера, брутално иживљавање на његовој везаној супрузи и ужас целог света су га ипак оставили без казне. И то не само њега, већ и његове извршиоце. Народ се, и то не без разлога питао, шта ће се њему десити уколико покаже своје политичко незадовољство. Решење је било једноставно — неће га показати.

БИТНА ЈЕФИМИЈА

Међутим, у једној пропалој земљи, сувише се брзо иде ка дну. Људи су престали да мисле на политику и политичаре, па су се позабавили хлебом и млеком. Онда је и тога нестало. Створена је нова опасност у виду социјал-

них немира. Владајућа гарнитура је знала решење и за то: имала је силу да их спречи и пре појаве.

Убрзано је испробавала ту силу. Пробала ју је на муслиманској деци у Новом Пазару, пробала ју је на редитељу Љубиши Ристићу — наравно, увек у контексту доброг оправдања. Муслиманска деца су извођена из школских клубова да би добила заслужену казну због своје противјугословенске делатности. Љубиша Ристић је чупан за косу зато што је извесну госпођу покушао да исели из стана који јој не припада. И то је прошло. Отишло се корак даље, више није било потребно ни добро оправдање, па је претучена глумица Надежда Булатовић. Претучена је зато што је хтела да организовано прими брашно које јој организовано следује. Била је то нова лекција за нас, схватили смо да више ништа не смемо да тражимо, чак ни оно за шта нам је држава дала бонове. Схватили смо још нешто — да се панично плашимо милиције. Како друкчије објаснити миран народ који се ни једном речју није побунио док је милиција злостављала гђу Булатовић. Зар то није онај исти народ који је пре пар година голурук јурио за атентатором на извесног турског амбасадора широм Ташмајданског парка и онај исти народ који је пре само неколико дана наоружаног убицу спречио да изађе из поште у којој се убиство одиграло. То доказује само једно: наш народ се не плаши ни силеција, ни метка, ни међународног убице. Он се плаши само народне милиције.

Један такав адут као што је милиција, наша власт није имала намеру да испусти из руке. Почела је да је облачи, кити, умножава. Епиплог је била чињеница да је у протеклој години остало нерешено 48 убиства, а да је проценат решених злочина пао на 6 посто. Стручњаци за криминологију истичу да је и у претходном периоду код нас постојао проблем нерешеног злочина и да је он износио око 60 посто, што је бољка свих комунистичких режима у којој милиција служи власти, а не заштити од злочина. Ако је тако било у комунистичком режиму, како да назовемо овај сад, у коме милицији имамо више него икад, а у коме нам се бројка нерешених злочина попела на 94 посто?

Вероватно модерним режимом с обзиром да је отворена Полицијска академија у коју приступ имају само виши од 175 сантиметара, који су способни да ураде најмање 8 склекова за 10 секунди, 25 трбушњака за исто време и уз то да скачу удаљ као кенгур. С обзиром да је председник у свом драматичном говору најавио оштру борбу против криминала која се у пракси свела на незапамћени пораст криминала, тешко је веровати да ће школовани полицајци нешто променити. Остаје нам само да се надамо да ће нас они лепше и школованије тући и да ће нам њихове увреде више пријати. Уосталом, зар нису приликом пријемног испита морали да подлажу тест из опште културе на коме су падали уколико нису знали да је Јефимија била наша прва песникиња?

СОКОЛОВИЋ, ПРЕ ПАДА

БЕЗОЧНО ИЗВИЊЕЊЕ

Када би којим случајем становник неке друге планете или пак неки необавештени грађанин какве далеке стране земље прочитао шта је поводом крволочног батинања првакиње позоришта „Душко Радовић“ госпође Булатовић изјавио министар полиције Зоран Соколовић, стекао би тај човек утисак да је Србија земља са најдемократичнијом системом на читавој земаљској кугли. Са говорнице Скупштине Србије упутио је Соколовић сурово пребијеној госпођи о којој је реч „лично и јавно“ извињење по својој моралној обавези и „по дужности објективне одговорности функције“ што је он врши а по врх тога још и „као човек и њен суграђанин“. Ако се притом има на уму да је госпођа Булатовић према званичној полицијској верзији повреде задобила приликом пада на земљу а не услед батинања коме је била подвргнута, онда за неког ванземаљца или становника Тунгузије и Камчатке министрово извињење делује као прворазредно и више него убедљиво сведочанство да грађани Србије имају органе реда какви се само пожелети могу и да само неки злонамерни опозиционар кога финансирају стране обавештајне службе може друкчије мислити и говорити.

Али авај! Добро је знано да свако лице има своје налиције и да ништа није онако како нам на први поглед изгледа. Нема ваљда грађанина Србије који не памти да је пре више од четири месеца полиција на чијем се челу налази министар Соколовић крволочно пребила једну другу жену чије су руке биле везане лисцима и чије су повреде од стране меродавних медицинских стручњака оцењене као опасне по живот, па тај исти министар није нашао за сходно да се поменутој жени извини ни „лично ни јавно“, ни у Скупштини а ни на било ком другом месту, а није нам познато ни да је било ко од министрових службеника што су госпођу Драшковић тако крволочно испребијали сносио било какве последице због тог недоличног чина.

Очигледна разлика у министровом реаговању лако и брзо се може разумети чим се присетимо да је у другом случају реч не само о супрузи Вука Драшковића него и о истакнутом функционеру Српског покрета обнове.

На једноставно и логично питање шта је навело министра Соколовића да се у оном првом случају ни једном речју не огради од насилничких чиновних својих потчињених, док у другом случају видели смо његова реакција није изостала, следи исто тако једноставан и логичан одговор. За министра Соколовића начела правде, хуманости и законитости не важе када је реч о политички проскрибованим личностима. Другим речима, за поменутог министра поменути начела примењују се у зависности од политичких ставова странке којој он припада, па правна сигурност грађана зависи од тога у коликој мери су лојални странци која у Србији држи власт.

Не би, међутим, требало мислити да је челни човек министарства унутрашњих послова одлучио да принципе правде хуманости и законитости поштује чак ни онда када је реч о политички неутралним грађанима. Гос-

Осим бруталног пребијања, Соколовић прави разлику између Надежде Булатовић и Данице Драшковић

пођа Булатовић зверски је претучена од стране милиционера који о њој у том часу баш ниста нису могли знати, па природно дакле нису у тој претученој госпођи могли видети неку политички сумњиву и по режим опасну особу.

Овај насилнички чин не може се међутим, тумачити као последица личне неодговорности припадника снага реда, односно као последица њиховог менталног склопа, као што би то хтео министар Соколовић. Окупљање грађана у редовима за основне животне намирнице сасвим природно је праћено психолошким тензијама које у датом тренутку могу да прерасту у социјалне нередне од којих режим зазире, па отуда српска полиција по свој прилици има налог са највишег места да сваки протест, или нешто што на протест макар издалека личи, сузбија свим могућим средствима. Стога се крвави обрачун са госпођом Булатовић може једним делом објаснити и инструкцијама што су их милиционери добили за понашање у оваквим и сличним приликама.

Међутим, поступак органа реда о коме је реч сасвим сигурно стоји у тесној вези и са чињеницом да нико од њихових колега који су немилосрдно батинали Даницу и Вука Драшковића није одговарао за почињена дела и да је, штавише, човек непосредно одговоран за овај поступак унапређен у звање помоћника министра унутрашњих послова. Шта су друго из оваквог начина реаговања званичника поменутог министарства и њиховог челника могли закључити припадници органа реда ако не то да се могу брутално и безобзирно понашати према ухапшеницима и грађанима који им уопште падну шака, без икаквих последица по свој статус у служби у којој се налазе и чак са dobrим изгледима да због тога буду унапређени.

Без сумње, нису сви милиционери исти, као што нису исти ни сви људи. Међутим, проблем је у томе што понашање припадника Милиције не сме бити условљено њиховим индивидуалним особинама и склоностима већ строго одређеним правним прописима који би у тој служби морали да важе, као што важе у свим демократски уређеним земљама. У противном, охрабрују се и подстићу они припадници милиције који већ по свом психичком склопу теже насилничким методама, а обесхрабрују милиционери друкчије структуре личности који таквим методама нису склонии.

Остаје разуме се, питање откуд то да се министар Соколовић тако патетично и чак у неку руку и потресно извињава госпођи Булатовић за почињене на пошштине својих

Писмо: Никола МИЛОШЕВИЋ

службеника и да их страшно је и рећи — чак и суспендује?

Писац ових редова не једном је „јавно и лично“ указивао на чињеницу да органи реда у овој земљи не доносе ни једну једину самосталну одлуку, односно да су све њихове одлуке само резултат налога који стижу са политичког врха Србије, а ко се на врху тог врха налази свима је, надамо се, већ добро познато. Према томе, гнев јавности не би требало усмерити у првом реду против батинаша из полиције, па чак ни против њиховог министра Соколовића, поред осталог и зато што овако погрешно усмеравање поменутог гнева само погодује српским властодршцима који уосталом на томе предало раде.

Ваља, међутим, рећи да је захтев посланика СПО-а да министар Соколовић поднесе оставку и да ће у противном и они гласати за неповерење Шаиновићевој влади, представља онај чинилац који је пресудно утицао на промену Соколовићевог понашања, или тачније на то да Слободан Милошевић наложи свом министру да се госпођи Булатовић „лично и јавно“ извини и тако спасе Шаиновићеву толико успешну и ефикасну владу.

Није наравно реч о томе да Слободан Милошевић нешто нарочито држи до свог пулена Шаиновића. По свему судећи, Милошевић би се и сам радо лишио Шаиновићевих услуга, али онда када он то одлучи, а не онда када то хоће неко други.

Утолико и има смисла обарање Шаиновићеве владе. Разуме се, без промене постојећег политичког поретка нема нити може бити истинског бољитка за ову земљу и потпуно је свеједно којом ће се бојом префарбати неко дотрајало возило. Међутим, пад владе може имати неке социјалнопсихолошке последице које нису за потцењивање. Тим падом била би пољуљана психолошка подлога моћи садашњег неограниченог владара Србије. Не само што би се он сам морао суочити са неизбежном чињеницом да није у стању да све држи под својом контролом, него би се са том чињеницом морали суочити и сви његови послушници, разабарајући коначно да њихова политичка судбина не зависи само од човека који се налази у овом часу на челу владајуће странке и њене државе.

МЛЕЧНИ ЗОРЊАК

Смрт вреба у редовима. Београдска глумица Надежда Булатовић претучена је у самопослузи чекајући брашно. Снагатори су били полицајци. Тридесетогодишњак је пре неколико дана погинуо у пошти. Уместо да чека у реду, новац је добио преко реда. Један од „чекача“, старији човек, сматрао је да је то довољан разлог да потегне пиштољ и убије младића. Ове две несреће имаће погубне ефекте. „Грађанин Покорни“ убудуће ће бити срећан што у реду проводи два, три или више сати, а да притом није ни тучен ни мртав. Благосиљаће судбину и државу што му је живот сачуван, а при том је подигао своје млеко, брашно, цигарете или новац на шалтеру. Тихи, трпеливи и стрпљиви, притом са фластером на устима, наш човек постаће још мања мрвица него што је сада. Замишљам га како раздрагано улази у кућу са литром млека и векном хлеба, или џаком брашна и еуфорично виче породице: „Није ми ништа, ја жив“. Тај исти грађанин Покорни који се попалио у предизборно време на „измотанције“ и безобразлуке дрско назване слоганима „Тако треба“, „Србија се неће сагињати“ и остале, у којима доминирају достојанство и понос, вероватно ће и у наредним, сада већ извесним, изборима гласати исто као и прошли пут. Још једном ће насести неком ново смишљеном слогану који годи његовом егу и поклониче своје поверење оном ко му гарантује голи живот, мрвицу хлеба и велике количине поноса и достојанства.

ЛИТАР ВОДЕ = 3 ЛИТРЕ МЛЕКА

Пошто нема пара ни за пасуљ (један килограм кошта 20.000 дина) он природно не чита новине. Ако не живи у Београду и околини Покорни не гледа објективну телевизију, већ само државну, која га као брижна мама штеди свих непријатних и узнемирујућих информација. Према томе он је неинформисан. Шта све не зна? Није му познато да је у протеклих годину и по дана немачка марка порасла 90 милиона пута, да је просечна плата у том периоду са 145 спала на 13 марака и да је сада, у другој половини октобра, четворочланој градској породици за храну потребно сваког дана 15 марака! Не зна такође да је 90 одсто Југословена сиромашно, а да између 3 и 7 процената грађана мери свој иметак милионима марака. Недавно убијени дијектор, бизнисмен, спортски радник и власник приватне радио станице — Радојица Никчевић био је „тежак“ 40 милиона марака. Један од директора Беобанке, Слободан Илић, смењен је експресно када се сазнало да је и он један од оних који су „извисили“ за свој штедни улог у

**Све док не упосли мозак и
изоштри логичко расуђивање
представник трпеливе и ћутљиве
Србије примаће здраво за готово
све што му се сервира са разних
говорница и не сањајући да
његова судбина и голи живот
зависе од мангула...**

Пише: Милица Лучић ЧАВИЋ

штедионици „Конселит“. Илић је тамо имао улог од 1,7 милиона марака, својих, а не пара Беобанке, бар тако тврди руководство Беобанке.

Грађанину Покорном такође није познато да је свих 11 војвођанских кланица обуставило рад 15. октобра, јер на садашњој цени која достиже 80.000 за шницлу, и 300.000 за сланину имају губитке! Не зна такође да су у београдском атару на највећим газдинствима 14. октобра сви послови стали, јер за тракторе нема горива, а да сетва у многим деловима земље, уместо да се приводи крају, још није ни почела, такође због недостатка горива. Нико му није пренео шта кажу произвођачи млека: „Неће га бити док год литар киселе воде котша као три литре млека“. Није чуо шта се дешава на „Јужној прузи“, у најјачем упоришту социјалиста и Слободана Милошевића. У Врању се редови за хлеб формирају улог у 4 сата ујутру. Многи и после дугог чекања одлазе празних руку. Такво стање траје месецима. Грађанин Покорни нема појма ни о упозорењу Савезне валде да ће, ако се не одобри по хитном поступку, увоз хемикалија за пречишћавање воде земљом харати различите болести. Већ сада је смртност од различитих болести за 97,5 одсто већа у односу на претходну годину, а епидемије су два и по пута учесталије него 1991 године.

ЗОКА И ПОРЕДАК

Пошто гласила под државном шапом презиру Независне синдикате, Покорни није могао да чује на државној телевизији или радију застрашујуће упозорење Независних из Градског саобраћаја, а оно гласи: „Возила Градског саобраћаја листом су неисправна, а страдања путника са фаталним исходом не могу се стављати на душу возача. На седање

за управљач неисправних аутобуса, трелејбуса и трамваја, возаче претњама и уценама принуђује пословодство“. Возила су значи исто толико опасна по живот као и чекање у редовима.

И коначно, народу никако да кажу истину о санкцијама. Сви, почев од министра иностраних послова Владислава Јовановића и председника парламента Зорана Аранђеловића, па до разних башибозлука типа Шифер, уверавају народ по милионити пут како су санкције „неправедне и неоправдане“ и како ће се укидати паралелно са постизањем мира у Босни и продирањем „Истине о Србији у свету“.

Истина о Србији је одавно продрла у свет, чему су највише допринели чланови и посланици СПС-а и СРС-а. Да свет ништа није знао довољно би му било да чује скупштинску расправу о неповерењу Шаиновићевој влади. Тако би свет, осетљив на мањинска питања, сазнао да министар без портфела Михаљ Кертеc прислушкује челника политичке партије војвођанских Мађара. Сазнао би такође, из уста радикала Јове Остојића, да су се четничке паравојне јединице бориле на свим фронтима у саставу и под окриљем Војске Југославије (а Србија одбија општујбе да у њој постоје или су постојале паравојне формације). Питање санкција није питање само босанског мира. Оваквим здруженим напорима социјалиста и радикала санкције би само могле да буду пооштрене и продужене. Али они то народу не смеју да кажу, надајући се да народ својом главом не мисли и да ништа неће схватити. Зато Зоран Аранђеловић у посети Бојнику прича отрцану причу о новом светском поретку и нама као жртвама те новосветске похлепе. Зато Александар Берчек у Скупштини Србије изрече мисао године — да су санкције уведене како би се наше друштво криминализовало. Грађанин Покорни је збуњен, као и онда када је са таласа Радио Београда чуо да су санкције уведене јер имамо најздравију храну у Европи, па да не би конкурисали европској пољопривреди требало нас је притегнути. Све док не упосли мозак и изоштри логичко расуђивање представник трпеливе и ћутљиве Србије примаће здраво за готово све што му се сервира са разних говорница и не сањајући да његова судбина и голи живот зависе од мангула који проглашавајући себе правим Србима и правим патриотама терају и њега да због патриотизма, поноса и достојанства игра улогу бедног црва, поданика који постоји само зато да би они увећавали свој капитал и своју моћ.

МИЛОМИР БАБИЋ, ПРЕДСЕДНИК СРПСКЕ СЕЉАЧКЕ СТРАНКЕ О „ПИЈАЧНОЈ МРЖЊИ“ ИЗМЕЂУ ГРАЂАНА И СЕЉАКА

НИСМО КРИВИ ЈА И МОЈ КОЛЕГА

Челник Српске сељачке странке у парламент је стигао из села Деси-мировац у крагујевачкој општини. Тамо са супругом, два сина и родитељима обрађује двадесет четири хектара. Како сам признаје, ове јесени тешко да ће засејати више од педесет одсто пшенице. Разлози углавном познати. За Миломира Бабића и његове колеге предстоји наизглед двострука борба: на њиви, и у парламенту. Исход је на оба поља тешко предвидљив.

Још пре захтева СРС за смену Владе, Ваша странка је покренула иницијативу за оставку министра пољопривреде др Кишгеција. Који су главни разлози?

Сада када се у овој земљи све свело на преживљавање, производња хране не сме да буде само фраза. Гледам министра Кишгеција како путује Србијом и шири оптимизам по сајмовима пића и стоке. Он није отишао у Војводину када су тамо закрчени путеви, јер су произвођачи били незадовољни откупном ценом жита. Где је тај министар када сељаци деле млеко Београђанима џабе, пошто не желе да га продају држави у којој он води ресор задужен да брине о односу између оних који производе и оних којима је то намењено. Поред свих околности које нам не иду на руку, држава је кошмаром у којем се наша бринула бише за себе него за оне од којих живи. Кишгеци је као ресорни министар за то најодговорнији, а не сељаци који се свађају са грађанима на пијаци зашто **ово кошта оволико, а оно онолико**. Ако влада и не падне, наша иницијатива у вези с министром пољопривреде је следећа на дневном реду.

И Ви сте пољопривредник, па нам направите анализу жетве из Вашег угла и угла Владе Србије.

Разлика има и кад смо сејали и кад смо пшеницу комбајнирали. У Влади су се задовољавали само извештајима које су добијали из општина, а ја врло добро знам да су многи од тих извештаја били сасвим нереални. Једном речју победио је само велики ентузијазам сељака, а најмање нека реална и осмишљена политика према жетви и аграру Шаиновићеве владе. Прво, није било довољних количина горива, иако се стално у медијима тамбурало о томе. Сељак је вадио паре из сламарице да би докупио одређене количине горива, и уз оно што му је држава дала по повољној цени

„Апсолутно схватам гнев Београђана према сељацима, али нисмо ми криви. Кривци су међу онима за које су они гласали. Ни ја, нити ниједан мој колега не можемо продавати храну у бесцење, јер онда нећемо моћи да платимо струју, воду, да купимо одећу, обућу, пасту за зубе... Жито и кромпир нама не падају с неба. За све је крива држава и она је завадила сељаке и грађане око цена на пијаци... Ми зиму ни једним референдумом, гласачком намештаљком или телевизијом, не можемо назвати летом. Чека нас глад“...

Разговарао: Војкан РИСТИЋ

обавио жетву. Јефтина државна нафта није била довољна, па је купована скупа нафта од приватника и на тај начин је жетва могла у комплекту да се обави. Кад смо тај посао завршили уследио је нови „стратешки потез“ владе: **ниска откупна цена**. Сада тржни вишкови стоје код сељака и користе се као сточна храна уместо да буду у силосима.

Имате ли увид у коликим количинама се ради?

Због суше која се одразила на приносе, нису у питању велике количине, али с обзиром на ситуацију под ембаргом и предстојећу зиму, то није занемарљиво.

ЖИВОТ У АМБАРИМА

Како је протекао откуп овогодишњег рода жита?

Откуп је лично на онај који смо имали после рата. И данас постоји само један купац ове намирице, а то су државне резерве. Српска влада је покушала преко понижавајуће заштитне цене овогодишњег рода (20 пфенига) напунити државне амбаре. Када је пшеница исплаћивана, њена цена је била за педесет одсто нижа (10 пфенига), па чак у неким случајевима и нижа. То је превара коју су сељаци схватили, па је гро рода остало код њих у амбарима. Тврдим да откуп није прошао онако како је то јавности Србије саопштено, у шта ће грађани имати прилику да се увере ове зиме.

Предвиђате ли и ове зиме принудни откуп?

Све је могуће. Међутим, не знам да ли ће ова власт бити довољно куражна да крене у један такав ризични потез. Незадовољство је велико, па би принудни откуп могао да буде врло ризичан потез по социјалисте. И овако су доста користили терор за очување своје власти, па би откуп могао да преврши меру и да се онда дигне „кука и мотика“, а то ником није у интересу, најмање сељацима.

Премијер Шаиновић изјавио је за говорницом Народне скупштине да је за сетву обезбеђено довољно горива. Како дочекујете сетву са овом вешћу?

Немојмо само на гориво сводити сетву. То је само један од битних елемената за успешно обављање овог посла, али не и једини. Где је ђубриво, репроматеријал, резервни делови. Ми немамо економску мотивацију за озбиљнију реализацију јесење сетве. Уз овакву инфлацију и дивљање немачке „марке“, која је сељакова рачуница да улаже сада, да би кад производ буде на тржишту држава одредила цену испод десет пфенига (та цена је била 3 пфенига када је вођен разговор — прим В. Р.?) Ко ме се то још исплати да ради?

Колико ће се онда из те перспективе ове јесени сејати?

Мало, и само за личне потребе сељака. Србија неће бити гладна, на пролеће. Она је већ сада, пред зиму, гладна, ма колико ми то нећемо себи или другима да признамо. Услови да се нешто озбиљно уради по питању овог посла не постоје, и не видим да ће се нешто у променити осим што ће се и даље вести попут оне „да су обезбеђене довољне

количине нафте" користити пре свега као „гориво“ за погон очувања сопствене политичке коже. Од озбиљне сетве нема ништа. Ако је све тако како каже премијер Шаиновић, зашто он не оде на село да сеје пшеницу: нафту је обезбедио, цену одредио, трактора има — па нек изволи. Може и моју земљу да посеје.

СЕЈАЊЕ „ПИЈАЧНЕ МРЖЊЕ“

Ваша странка и СПО су пре неколико месеци покренули захтев за смену владе Николе Шаиновића. Захваљујући радикалима, социјалистичка влада је преживела. Сада је обратно?

Тада наш предлог није прошао, иако је ситуација и тада била зрела за обарање. Наша странка ће гласати за рушење ове владе, а то није знак да смо ми пришли Шешељу, већ да је он схватио да смо ми били у праву још онда кад смо тражили Шаиновићев пад. Гласаћемо због тога што не пристајем да сељаци буду и надаље понижавани од Шаиновића и његове владе.

Мислите ли да ће одласком Шаиновића и доласком неке друге екипе из табора СПС-а, нешто да се промени.

Чини ми се да је из економског хаоса произашла и „пијачна мржња између“ сељака који неће у бесцење да дају своју робу и гладних грађана. Власт је за то крива, а цех плаћају, и једни, и други, па се бојим да се и на нашим пијацама не десе ствари као у подземљу где има свакодневно крвавих обрачуна.

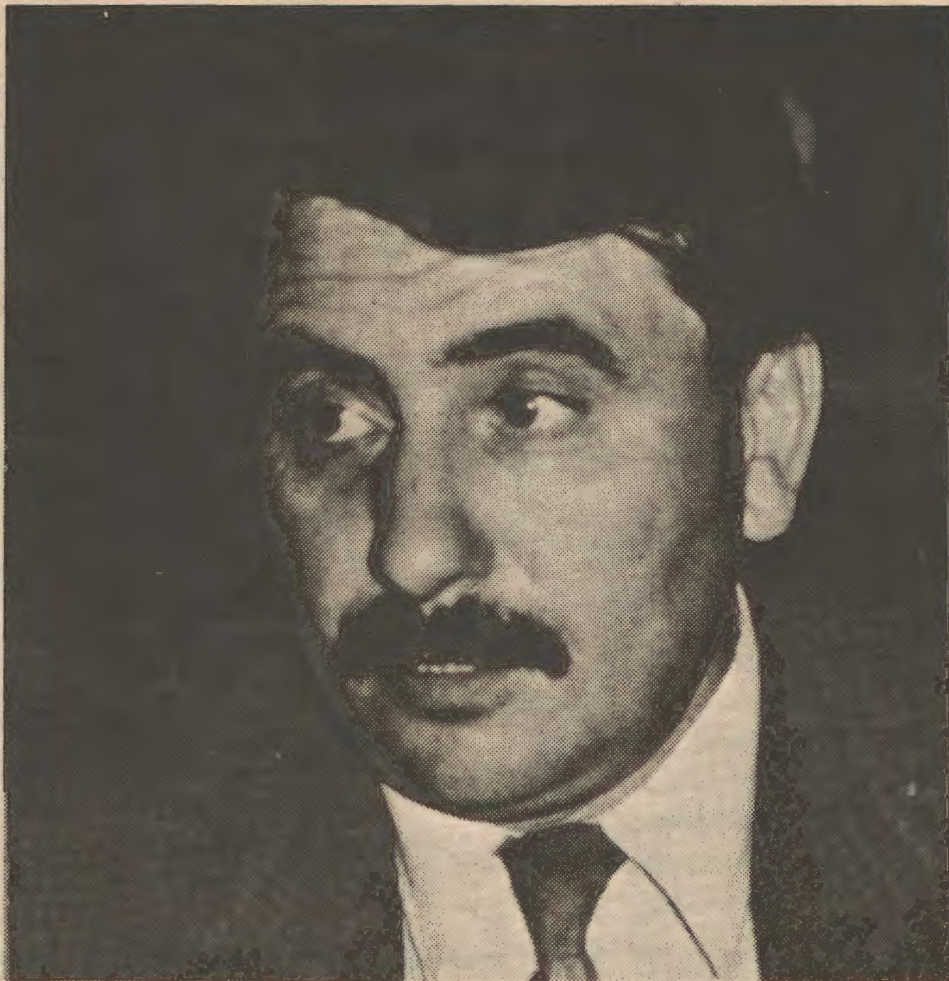
У реду, али цена једног цака кромпира креће се од двадесет до тридесет немачких марака, колико цела једна плата у Београду. Да то није превише?

Слажем се са вама да је цена висока, али питам ја вас ко је диктира. Диктира је какво-такво, али тржиште, које у оваквом облику постоји на нашој пијаци. Смањена понуда, увећана тражња и ето белаја. Да би тај цац кромпира стигао на пијацу, он од Шапца, или Крагујевца, да не говорим о Ивањици, мора да „поједе“ десетине литара нафте. И она се набавља за марке. Круг је затворен и ја излаз не видим.

Решење треба тражити у системским променама, јер СПС не може да направи владу која ће ово решити. Потребне су промене које ће довести до ублажавања санкција, а то значи промену политичког система. Зашто би ми сељаци вечито трпели терор државе која је живела и живи на нашој грбачи. Па тај однос доживљавамо као санкције Савета безбедности према нашој земљи. Тако се српска држава односи према сељаку на овим просторима.

Имате ли савет како преживети?

Глад нам је пред вратима, а и сунца је све мање. Апсолутно схватам гнев Београђана (и не само њих) према сељацима, али ми нисмо криви. Кривци су међу онима за које су они гласали, јер не могу ни ја, нити један мој колега да свој производ дам у бесцење, јер онда нећемо моћи да платимо струју, воду, да купимо одећу обућу, пасту за зубе. Жито, кромпир и остали производи ни нама не падају са неба, а то што смо натерани да се понашамо тако, најмање смо криви. Држава је кривац, понављам, и она је „завадила“ сељаке и грађане око цена на пијаци. Логика власти по којој се на селу да лако зарадити дала је „плода“ — и сами видите каквог.

Када ће се вратити поверење сељака у државу?

Тешко, дуготрајно ће то бити. Једино исправно је ако нова власт буде радила постепено, а не зихерашки и кампањски. Сељак државу подовано не доживљава као партнера, већ „шибциара“ и онога ко жели да га превари. Без јасног економског програма, чист рачун: колико сејеш — толико ћеш имати трошкова, толико зараде. Нема партнерства ни са ким, па ни са државом.

Како то код Вас изгледа сада?

Ево рачунице: пшеницу сам сејао на 11 хектара и ове године добио најмање приносе од када радим овај посао. Са једног хектара добио сам између четири и 5,5 тона пшенице. За сто килограма пшенице, у размери смо добијали 50 килограма брашна и 25 килограма сточног брашна. Сем суше и недостатка ђубрива економска стимулација за коју је држава крива главни су разлози нерентабилности у овом послу, данас. — Крајње је време да се прича о житници, о томе како ми имамо довољно хране и за извоз, пређемо на терен чистих рачуна, а богами, то је озбиљан посао у који садашња власт нема намеру да се упушта, јер јој не одговара. Отуда и нстације које подстичу контра приче да „свега довољно има“ и да ће зима бити безболна. Тај цинизам и каприциозност, па и искључивост у власти, али и опозицији, не решава стње. Ми зиму ни једним референдумом, гласачком намештаљком или телевизијом не мо-

жемо назвати летом. То је суштина. На жалост.

Од скидања санкција бар за сада нема ништа. Зима је пред вратима. Како преживети из угла пољопривредног произвођача кога и зима и не мора да закачи?

Зиму ћемо и ми осетити итекако, јер треба сачувати стоку од глади и умирања, а и сточних лекова нема. Знам да ће ми можда неко замерити што тако говорим, кад нема довољно лекова за наше болнице и нафте за школе и вртиће. Али верујте, ако не буде било стоке, неће бити ни сељака, неће бити ни млека, ни жита. Опет зачарани круг. Све пред ову зиму поприма облик много зачараних кругова. И мене у мом селу Десимировац муче проблеми пред ову зиму, ништа мањи од некога ко живи у Београду, Лесковцу или Приштини. Немам универзални рецепт за преживљавање. Зар и мене и Вас ова власт већ месецима не „школује“ да преживљавамо чекајући у редовима, гурајући се за брашно, гориво или лекове?

А после зиме?

Ко преживи — причаће. А богами — и владаће. Свака пахуља снега и сваки минус температуре у живином стубу одузеће социјалистима бар по један глас, тако да ће уз помоћ „ћораве кутије“ тешко успети да остану главнокомандујућа политичка снага Србије. Први мраз ће дочекати, а на пролеће би требало да буду бивши...

АГОНИЈА ПОД ЗАШТИТОМ ДРЖАВЕ

Барем половина оних који гледају како се пензионери пате уживају у томе, јер сматрају да су управо пензионери изгласали и обезбедили оно што их је снашло.

Пише: Александар ЦВЕТКОВИЋ

Сваких десет до петнаест дана, колико је потребно да цена хлеба од „нове“ постаје „стара“, слика се понавља. Још у праскозорје, испред пекара формирају се редови времешних Срба. Испред „млекара“, још црње. Стручно речено, то се зове рационасно снабдевање најугроженијих слојева становништва дефицитарним производима.

И мада постоје и другачија мишљења, пензионери у редовима (по многим збирно чине, поредак пензионера) тврде да не уживају у свакодневним активностима на обнављању (сопственог) живота. Убедљивости ради, нису ретке сцене у којима се пензионери међусобно хватају за гуше око регуларности напредовања у реду, да услед панике када стигне доставно возило на продавници страдају стакла, да продаја/расподела тече уз „асистенцију“ полиције...

Када се раздани, редови се стварају на другим местима, где има детерјента, уља, соли итд. Међу чекачима и овде преовлађују старији од шездесет. Иста безнадежно смркнула лица, сточице и склопива пијачна колица као неизбежан реквизит и различити коментари о овом што нас је снашло. Можда најтипичнији је онај: „За све је крив Вук Драшковић који нас опањава по свету па нам стално уводе неке нове санкције! „Од тог момента клонули старци напрасно живну, додајући свако своју муку у оптужницу против лидера српске опозиције.

Нереди у редовима пензионера, али и ропско трпљење реда као нове животне филозофије подједнако изазивају одбојност код осталих — који никако да дођу на ред, или им не пада на памет да се са горе поменутима мешају. Одбојности има свакојаким, све до

порука налик оним које су пензионери — екстремисти упућивали младима на митинзима опозиције: „Све то треба побити!“.

ПРИМАРНО ГЛАДОВАЊЕ

Како су људи „трећег доба“ доспели код многих суграђана на врх листе непопуларности (да не употребимо теже речи)? Да ли због повлашћеног положаја у друштву? Да ли је земља Србија рај земаљски за умировљенике?

Доступни подаци и уличне импресије сложено дају одречан одговор. Пензионера у Србији има преко милион (1,2 милиона), па због околности које намећу међународне санкције њихов број премашује број оних који и даље раде. Ето правог повода за нетрпљивост: радно способни одлазе на принудне одморе (који ових дана масовно постају неплаћени) и временом се препознају у фрустрацији и гневу незапослених — притајено окривљујући пензионере за незајакљиву буџетску потрошњу. (Колико год се таквима чинили, радници на „одмору“ или дефинитивно без посла уопште нису „мутави“, знају врло

добро да пензионери своје припадљивости не остварују из њиховог „дохотка“, „вишка вредности“, и сл. него директно из примарне емисије — па би се њихово све оштрије негодовање могло протумачити једино као инстинктивно поимање да топчидерска штампариа пензија и социјалних помоћи производи општу беду).

А жалосна је мајка сваком ко спадне на те пензионерске припадљивости. У септембру плафон је достигнут сумом од 92.460.871 динар (није скинуто шест нула), колико је припало вероватно неком од некадашњих главаша комунистичких. У октобру је то познато само за први део (65 процената, остатак ће се увећати за стопу текуће инфлације) и износи 476.500 динара — што је последњег дана исплате одговарало у здравом новцу суми од 50 марака. Зато је ваљда јасно да отпор пензионисању међу политичким, војним и привредним функционерима није више објашњив каријеристичким разлозима (како се раширено а погрешно мисли) већ буквално нагоном за самоодржањем.

У посматрању полудебилног радовања неких међу њима (после објаве процента увећања износа на чеку) и крајње разборитог разочарања (након исплате обећаног), цинични непријатељи пензионера проналазе посебну врсту насладе.

Тако је просечна пензија у Србији (изједначена са минималном ценом рада за месец септембар — што ће рећи 162 хиљаде) трећег, последњег дана исплате, покривала једва један мањи чак кромпира.

Но, добро, рећи ћете: старији људи су скромнијих прохтева. Научна исхрана годи здрављу. Али шта ако је оно и пре увођења санкција било нарушено, а грешно телесно на медикаменте се свикло? Остаје лекарски рецепт (поново уведена партиципација од 72 динара која ће напокон домаће здравство осовити на ноге) и нада да се поменути лек не налази на тзв. „негативној листи“ (лекови који се искључиво плаћају у пуном износу). Како су најчешће злехуде среће са хрпом рецепата, пензионери-хронични болесници могу од неопходних лекова да купе, на пример: од лекова за срчана обољења „персантин“ (15 дражеја у паковању) за 17,474 дин. (месечни

ПЕНЗИОНЕРСКИ ВИЦ

Међу београдским пензионерима кружи виц следеће садржине.

Сели су просечан пензионер и његова жена да ручају. Жена извади хлеб, исече сваком по кришку, па пита мужа: „Је л' да изнесем кокошку на сто?“ Пензионер одговори: „Немој још“.

Једу они тако сув хлеб а жена ће поново:

„Да изнесем кокошку?“

„Немој још“.

Када су већ докрајчили вену хлеба, жена ће још једном, молећивим гласом:

„Да изнесем кокошку?“

„Изнеси“, великодушно ће пензионер.

Жена стави кокошку на сто, а ова крене халапљиво да кљуца преостале мрвице са стола.

минимум је четири кутије овог лека), „дилкоран 80“ за 14,285 (једна кутија довољна за десет дана), затим „омепрол“ (лек за чир) који кошта 265,997 динара, „синелип“ (разбија масноћу у крви), 61,408, „инсулин ленте пп“ (за дијабетес) 54,883, антибиотик „палитрекс“ 109,241 динар... и тако редом.

ГЛАСАЛИ СТЕ, ЕТО ВАМ

Против свега наведеног пензионери су покушали да се изборе на различите начине и, на жалост, ниједан се није показао спасоносним. Они са девизном цркавицом из златнијих времена поклонили су своје паре Језди и Дафини. Опечени лаковерници, сада углавном ћуте, јер разголићено „чудо“ даје у огледалу одраз глупљег него што то човек уистину јесте. Малодушни гњурају по контејнерима, енергични препродају цигарете и заостале кућне драгулије на импровизованим буваљацима по београдским булеварима. Често им се чини да је оптимално и једино решење оно којем прибегава све већи број старих — самоубиство.

Па, ипак, медији то обилато експлоатишу (а новија научна истраживања поткрепљују створени утисак) пензионери се политички

убедљивом већином сврставају уз своје мучитеље. Неподношљивост такве спознаје произвела је формулу „дежурни кривац = Вук“.

Доцент Филозофског факултета у Београду, психолог др Жарко Кораћ то овако објашњава:

„Социјалистичку партију и Српску радикалну странку, која је са њом делила готово идентичан политички програм, подржавају највише неке категорије становништва међу којима су најбројнији необразовани и стари, поготово они изнад шездесет година. То пристиче из две ствари. Прво: зато што се у тим годинама доста тешко мењају политички ставови, а социјалистичка партија је у извесном смислу странка континуитета, након распуштања Савеза комуниста. Дакле, они нису били у стању да драматичније промене своје политичке ставове и остали су везани. Други разлог је помало тужан. Стари људи, пензионери, у доброј мери зависе од државе. Код нас није изграђен тај однос: радили сте целог живота, то је ваше, зарађено. Они су људи у поодмаклој доби, са великим страхом у односу на блиску будућност. У њиховој глави, држава се изједначава са режимом, и у случају Социјалистичке партије Србије то је потпуно

ЖИВА ИСТИНА

Радио човек првих послератних једанаест година за нову Југославију. Градио социјализам па му се смучило. Остатак радног века провео је у мрском капитализму. Стенао је пензију са којом би сасвим лепо могао да живи у домовини. Али, избио је рат па се новопечени девизни пензионер предумислио. Седи у Француској где ти је добро и ћути, саветовали су га рођаци. А пензија коју си зарадио за оних једанаест година нека ти се скупља на рачуну Поштанске штедионице, па кад дођеш...

Знао је пензионисани гастарбајтер шта је хиперинфлација, али су му представе о томе биле сасвим магловите, ипак је проживео неколико деценија у земљи где се губитак вредности новца мери једноцифреним бројкама на годишњем нивоу.

Међутим, када је у југословенским новинама прочитао да у октобру пензионерима следује десет пута увећан септембарски чек, то му се учинило врло опипљивим и примамљивим. Одважно се да дође кући, макар на кратко, и да подигне своје нагомилане динаре.

Када је у Поштанској штедионици примио извештај о приспелим уплатама (закључно са 30.9.) имао је шта и да види. У јануару 70,274 (деноминовано дана 1. 10. 1993 — 0,070274), фебруару 118,378 (0,118378), марту 187,860 (0,187860), априлу 825,340 (0,825340)... и, на крају, у септембру 7.521.309,000 (7.521).

Укупно, за '93. годину 9.267 Атанацковићевих динара.

исправна идентификација — СПС јесте државна номенклатура.

Демографски гледано, они су, нажалост, крупан проценат нашег становништва у целини (због ниског natalитета) и онда се код младих људи јавила нетрпељивост: „Ви сте основа странке на власти и њених одлука“. Парадоксално је да су те одлуке не само целу земљу довеле у очајну ситуацију, већ и њих саме. И то је врхунска иронија — лојалност је старије бираче довела у најгори положај. Трагично је гледати их како гладују, али ја просто не очекујем од њих никакву промену става, јер то је изгледа превише тражити у тим годинама, на крају живота. Они су највише преварени а не желе то да знају. Требало би од стране СПС да буду привилеговани, као некад првоборци. Странка на власти би морала да подигне споменик необразованима и пензионерима“.

Узмимо само у обзир да млади одлазе и одлазиће (у бели свет) а пензионери су вечни — у гласачком смислу те речи.

НОВИНАРИ, УВЕК ДЕЖУРНА ПЕТА КОЛОНА

МИНИСТАРСКО ПУШТАЊЕ БУВА

Као одговор на политичко празнословље које је зацарило у комунизму, књижевник Миливоје Павловић, овдашњи министар за информације, својевремено је објавио Белу књигу — корице, а унутар и буквално празан лист хартије. Да се Миливоје Павловић и током свог министровања макар овлаш придржавао улута своје Беле књиге, вероватно би у својим иступима у јавности покадшто и — ћутао. Али, он то није радио. И не само да није ћутао, него је 16. септембра ове године на конференцији за штампу, где је био гост, неvezано са темом, рекао и ово: „Неке од највећих неистина о Србији и српском народу објављене су најпре у домаћим медијима, а потом одатле пренете у свет“. Реч је о новинарима, каже министар, који мале тираже својих гласила надокнађују наслањајући се „на пропагандне кухиње оних земаља које предњаче у измишљању кривица српског народа“. Тако, ти новинари у „тешко објашњивој острашћености“ измишљају којештарије о „српском бомбардовању Сарајева, неслободама у Србији“, као и „Наводном информативном мраку у којем делују“, а све „очекујући какву девизну стипендију, или бар позив на студијски боравак у иностранству“. Бацајући анатему на такве, јер су се огрешили као патриоте (газећи по „праведној борби за опстанак“ своје нације) и као новинари (јер не поштују истину) министар Павловић, загрмео је у праведном гневу: „О овој својерсној петој колони у нашем журнализму требало би разговарати још конкретније и отвореније — можда баш на Суду части Савеза новинара“.

Тих дана, Стојан Церовић, новинар „Времена“ отпутовао је у САД, где ће као стипендиста фондације Nieman Fellowship боравити више месеци на Универзитету Харвард, у Кемрицу, а Веран Матић, главни уредник Радија Б 92, боравећи у САД, имао је бројне сусрете са америчким званичницима, међу којима су боли очи и неки конгресмени. Дакле, сасвим пригодно, господин Павловић, спочитноу је овом приликом „неким нашим новинарима“ што „у иностранство иду на обу-

Ако новинаре и данас прати ехо оптужби за „узнемиравање јавности“ у време када је јавност константно узнемирена, није их тешко видети ни на месту „Домаћих издајника“ док највећи у тој бранши одлучује о рату и миру, животу и смрти

Пише: Ружица РАНИТОВИЋ
— ЈОВИЋ

ку“, а све парафразирајући помоћника америчког државног секретара који је у америчком конгресу изјавио да се, у оквиру помоћи независним медијима у Југославији, поједини југословенски новинари доводе на Запад, ради посете и обуке.“ Верану Матићу, опет, инпутирано је да се у разговору са америчким конгресменом Френком Меклоским залагао за бомбардовање Београда. Никакви демантији ту ништа нису могли — ствар је замиричала на велеиздају.

„Кад не може да узврати равноправном агресијом или гневом према узрочнику свог гнева, појединац помера, потискује, то своје незадовољство или агресивност према онима на које се може испољити, и који обично нису кривци за то његово стање духа, али који се лако могу опазити као кривци“, каже др Бора Кузмановић, професор социјалне психологије на Филозофском факултету у Београду. Као пример померања агресивности професор Кузмановић помиње оца који љут због неприлика са шефом дође с посла и — истуче дете.

Ко је изнервирао министра Павловића, па је свој гнев „померио“ према новинарима називајући их — петом колоном? Можда је тог јутра министар безуспешно чекао у реду за млеко (последње паковање му је испред но-

са узео неки докони пензионер?), можда су му изгазили у градском превозу нове ципеле, или му је секретарица сервирала хладну кафу? Можда је претходног дана узалудно чекао за 6 килограма брашна испред неке „Пекабете“, па уместо да свом шефу каже: „Како ти је то, Никола, рационалисано снабдевање?“ Што би овај у зло доба, могао да схвати као питање о поверењу влади (које се иза брда ваља).

Уосталом ко им је крив, баш су се наместили: уместо да као прави Срби практикују иностранство тек толико што ће отићи да купе гаће у Сегедин, или кад се већ тамо нађу, газе опрезно по непријатељском тлу у радијусу од стотињак метара од свог хотела, као

**Зоран Остојић,
новинар НТВ
Студио Б:**

Нису сви новинари на исти начин пета колона. Има новинара који су се, рецимо, залагали за формирање муслиманске државе у Босни, што је по мом мишљењу противно интересу српског народа, и ти новинари су издајце српског народа јер су српским оружјем и српским жртвама, успели да направе муслиманску државу у Европи, упркос вољи целог света. Значи, новинари који су то радили српском народу, који су се за то тако здушно залагали, вероватно ће једног дана бити проглашени издајцима српског народа. Има и других новинара који су пета колона и издајце српског народа: то су они који су у сличној ситуацији, готово бих рекао као генерал Михаиловић и његови војници 1945. године, када су проглашени за издајце српског народа од стране комуниста. Сада имамо такође комунисте који неке новинаре проглашавају за издајце. Значи, колико је генерал Михаиловић био издајца, толико су и ови.

Александар Ђирић, новинар „Времена“:

Израз петоклонаши, колико ја знам, потиче из шпанског грађанског рата када су четири франкистичке колоне напредовале према Мадриду. Генералисимум потоњи, Франко појавио се да тамо има и пету колону. У тој шеми, новинари су петоклонаши утолико уколико не одговарају онима који су на власти тог тренутка. То опет, из те слике говорећи, не значи, да они за било кога раде. Што се овдашњег новинарства тиче, новинари су петоклонаши сваки пут када саопштавају нешто што једноставно власти не би волеле да се саопшти јавности, каквој — такој.

Опет, оптужити некога за издају зато што има могућност да иде у иностранство је поприлично идиотски.

Напади на наш лист да је издајнички, бесмислени су. У односу на шта који национални интерес је издајнички? Првенствени национални интерес сваког народа је, чисто библијски говорећи, да се многи и напредује. То је Божја заповест колико ми је познато. Нација која прила да из ових и оних разлога изневерила је и тај налог, и свој сопствени интерес, и ја уопште не мислим да оптужујем било кога да намерно или као плаћеник, или петоклонаш ради у таквом интересу. Реч је заправо о нечем другом: да се избори неприкосновени ауторитет који ће тумачити шта је то национални интерес. Претпостављам да се милиони генерација Срба преврћуе у гробу свесни тога ко данас тумачи њихов национални интерес.

неутралности која би требало да буде полазиште ове професије, све ове послератне године говорило погрдно. Реченица „Он хоће да буде неутралан“, исказивала је при том најгору дисквалификацију, а исте тежине, сматра проф. Кузмановић, био је и појам „партнерства“. Тако се говорило: „Новинари би хтели да буду партнер СКЈ“, што је по природи ствари носило застрашујуће конотације, пренебрегавајући чињеницу, како каже др Кузмановић, да се дијалог може водити једино под условом да човек човека прихвати као партнера.

Ако је тако, и ако новинаре и данас прати ехо оптужби за „узнемиравање јавности“, у време када је она (јавност) константно узнемирена, није их тешко видети на месту „карактеристичног кривца коме се прилепе ствари које немају никакве везе са њима, али су погодне да укупну агресију, незадовољство, усмере у том правцу и да на тај начин правог кривца оставе у заветрини. Тако су у Хитлеровој Немачкој за све били криви — Јевреји, после рата у Америци, у време Макартијеве хајке — комунисти, код нас су то били буржуји, остаци грађанске интелигенције... А по потреби, жртвени јарци могу бити и — новинари.

„У овом случају ради се о новинарима који су, или су били на Западу, тако да се на неки начин повезује та потреба за жртвеним јарцем, са већ изграђеном одбојношћу према Западу, односно већ изграђеним ставом да постоје неки унутрашњи непријатељи и издајници. Рецимо, унутрашњи непријатељи су, такође, појам из тог претходног периода. У приликама када имате нормално развијен политички живот, ви имате политичког противника, неистомишљеника, конкурента, али не можете имати — унутрашњег непријатеља, зато што у тој сфери идеја, политичких ставова — свако има право да исказа свој став, каже професор Кузмановић, истичући да већ и сам појам „унутрашњег непријатеља“ доказује да „нису нормалне ствари у неком друштву. То се догађа код тих идеолошких крутих режима и вероватно се догађа нешто више код народа који су имали проблема са слободом.“ Тако се показује и једна претерана

осетљивост према непријатељу, спољашњем или унутрашњем, што се као јак појам често употребљава, а и појам издајника такође.

„Поред рационалних, историјских разлога, имате и један део ирационалног, кад то почне да се употребљава за сваку прилику, кад то служи као етикета којом на најједноставнији начин можете да се обрачунавате са људима

Станислава Пешић, глумица:

Ако господин министар мисли да су неки људи обучавани у иностранству да би рушили овде некакав систем, мислим да су или они лоше обучени, или да то иностранство даје мало новца за та гласила на која је он мислио. Много боље су обучени, по мом мишљењу, они други који чувају ову власт и који имају за собом све најважније медије у овој земљи. Пошто он очигледно не мисли о њима да су петоклонаши, онда не знам зашто је друге тако назвао. А што се самог Павловића тиче, мислим да он уопште не може да говори да ли је неко од неког заврбован или није, јер спада у људе који се провлаче кроз све могуће и немогуће режими у последњих 20-30 година. Све те изјаве и тај начин мишљења — то је врста примитивизма. Они хоће да нас узвуку у оквире ових наших граница и изолују све оне који су у било каквој вези са некаким спољним светом. Да онемогуће оне људе који имају неке више и шире потребе и, у крајњој линији пријатељи ван ове земље, да их на неки начин омету, јер су „опасни за ову средину“. Њима су потребни само примитивни људи, који верују свему што чују из тв-кунтица, или прочитају из некаких њихових новина, а сви они који мисле својом главом, који умеју сами да сложе некаку информацију у својим мозговима, потпуно су непотребни овом режиму. Значи, овом режиму је потребан послушан човек, а то је човек којег су они створили, којег су они васпитали.

Рашо Караџић у Њујорку, они запели баш за елитне новинарске стипендије, а шепуре се по америчком Конгресу, ни пет пара не дајући за Владислава Јовановића, тако самог на овом свету“. За разлику од појединца, где то углавном спонтано долази, у друштвеном и политичком животу, социјалне групе, или вође свесно каналишу одређено незадовољство према неком другом“, каже професор Кузмановић.

Министар Павловић, дакле, код куће неће никога тући, неће ни изгредити секретарицу (где тако фини господин!) али су, зато, новинари — пета колона.

ЖРТВЕНИ ЈАРЦИ У КОЛОНИ

Пажња, па и паска оних са „надлежног места“ према новинарима и новинарству, сматра др Бора Кузмановић, сасвим је нормална имајући у виду значај који они као моћно средство политичке пропаганде имају у друштву. Што је видљиво и приликом политичких пучева, када се улажу велики напори да се, пре свега, освоје електронски медији.

У земљи која, како напомиње др Кузмановић, „није прошла довољно кроз то искуство парламентаризма, демократије, либерализма, грађанских права“, „новинарство као плес између јаја“, што би рекао Енцесбергер, разигравало се на терену искључивости — „или си са нама, или си против нас“. Тако се о

Вава Станковић, вајар:

Боравио сам 1970. године као слободни уметник, преко Фуџбрајтове стипендије, у САД, у Калифорнији. Кад сам се вратио, међу својим колегама у Удружењу изабран сам за делегата у Скупштини Удружења. Међутим, проширио се глас да сам агент ЦИА. Знате зашто? Сигурно је неким било криво што они нису изабрани за делегата, а вероватно је било и оних којима је сметало што сам баш ја добио ту стипендију и провео шест месеци у САД. Дакле, ту је увек присутан, како се то савремено каже, и неки људски фактор, нека људска слабост, завист, пакост. И углавном су сви људи који су били независни, и који нису припадали у оно време оној једној партији, врло лако проглашавани за издајнике. Људи који су независни, који не раде у овим медијима које контролише владајућа странка, односно држава, увек су на талету да буду прозвани као издајници. У једном слободном демократском друштву, сви могу да кажу своје, па сад — изволите аргументе! Ако кажеш да сам петоклонаш, на основу чега то тврдиш? На основу тога што министар информација, или чекви виши чиновник изјавио тако нешто. Па то не може тако да се ради.

чије мишљење не прихватате, или које видите као противнике”.

СВЕМОЋНА ВЛАДАВИНА ИСКЉУЧИВОСТИ

„Лакоћа којом се данас неистомисљеници дисквалификују као издајници, произилази из атмосфере нетолеранције, идеолошки тескобне атмосфере, из шовинистичког безумља које нас удаљава и од цивилног друштва, и од рационалне политике, и од људске памети. Синтагма „национални издајници“ постаје готово незаобилазан део нашег политичког фолклора, део наше никад напуштене потребе и навике етикетирања, или владавине епитета, идеолошких епитета, који су не само стилски проблем, већ део идеолошке беспомоћности и једносмерности”, каже др Ратко Божовић, професор социологије културе на Факултету политичких наука у Београду. „Никада да се ослободимо навике једнодушности у мишљењу и схватимо да је оно насиље над чињеницама”, истиче он, помињући при том „реликте претходне политике”, као и „црно-белу схему о подобним и неподобним”. „У таквој атмосфери”, додаје професор Божовић, „од способности да се мрзе неистомисљеници до деветог колена, до спремности да се они сатру није остало ни пола корака, и ту је проблем”. У томе се састоји милитантност те политике, сматра др Божовић, наглашавајући да је „националистичка жаркоманија све пореметила”, да је, дакле, реч о поремећају, што је већ домен психопатологије, а огледа се у сумњи у сваког ко није као ја, ко се разликује”. Спорни су, дакле, сви

који нису „стопљени са милитантним племеном”. А по професору Божовићу „реч је о племену чији су основни подстицаји — претходна фрустрација и садашњи агресивни пориви, талог ирационалног.

„За логику параноје не постоје невини, већ само такви чија издаја још није доказана, дакле, маскирани издајници”, каже у књизи есеја „Немачка, Немачка између осталог” Ханс Магнус Енцесбергер. Негативан став према Западу, грађан добрим делом од стране власти, уз преосетљивост на непријатеље, као одлику овог тла, створила је од просечног Србина инкубатор страха и одбојности према спољном свету, који га, без остатка, мрзи, и припрема му којекакви завере.” И тако се нерешени сукоби између владара и подвлашћених пребацују на спољашњег противника”, како каже Енцесбергер, а „опасност која власти прети изнутра, помера се напоље”. Све скупа то је клима повољна „да било ког човека који је отишао изван граница Југославије, или разговарао тамо са неким, означите као потенцијалног или стварног издајника или непријатеља”, каже проф. Кузмановић, указујући при том на недоследности. Јер, ако човек из званичне власти разговара са неким политичарем на Западу, њему се не приписује да то мора да значи и издају, а ако из опозиције разговара са тим истим човеком, онда се не сматра да је то у функцији очувања интереса српског народа, него се увек сумња да ту мора бити нешто нечисто”. Тако на снимцима РТС прваци опозиционих странака представљени како улазе у америчку амбасаду на разговор са изаслаником бившег америчког председника Буша, Бартоломјуом, изгледају као лопови, што је пропраћено и адекватним коментаром ТВ репортера о разлозима њиховог окупљања на једном таквом месту. А са сакупштинске говорнице се тврди да су они тамо ишли, ваљда „да подигну плату” и „овере здравствене књижице”. Када се то каже за председнике странака чији представници седе у парламенту ове земље, онда лезе у сумњивих у њој могу красити све дугине боје.

„Има ли нечег бесмисленијег од сигурног и агресивног именовања националних издајника у ситуацији када су у држави присутни мутни национални програми и још мутнија национална политика. У том именовању националних издајника више одлучује распемена мржња, свемоћна владавина искључивости — него било који аргумент. Ту влада свемоћно или-или”, каже професор Божовић, док др Кузмановић истиче: „Оптужба без аргумента је нецивилизацијски чин”.

У ПРАШУМАМА ЈУЖНЕ АМЕРИКЕ

У Јустинијаново време, издајницима су одсецане главе, Тито је практикувао Голи оток, док су савремени властодршци далеко флексибилнији. Ако их на који дан не „поједе мрак” ради неког информативног разговора, новинарима сумњивог националног понашања неће фалити ни длака с главе. „Довољно је да се изазове неповерење јавности и направи критички отклон према тим људима и постигнут је ефекат коме се тежи”, каже проф. Кузмановић. „Критичка мишљења тог

новинара”, додаје он, „више се не опајају као принципијелна критика, него као израз непријатељског деловања. Када је новинар означен као потенцијални или стварни издајник, његови се аргументи више не узимају озбиљно. Не гледа се та логичка страна аргументације, него мотивациона”.

Све, дакле, остаје на оптужбама, па се чак у неким случајевима делује на још вештији начин, а то је да се стварају гласине, које не шири неки званичник из државне политике, каже проф. Кузмановић, сматрајући да се „то можда омакло министру информација”, и да „очигледно не спада у категорију мудрих поступака”. Његов је утисак да су, ипак, у приличном проценту гласине развијали људи из државне администрације о појединим људима, рецимо, у опозицији, па наравно и о новинарима. „И кад су потпуно нетачне, оне колају, увеличавају се, иду од уха до уха, и по принципу „где има дима, има и ватре”, остварују свој утицај.

Зато суђења „издајницима” неће никада бити, јер се самим тим из магли „рекла-казала” ствари морају приземљити на терен колико-толико чврсте аргументације. А коме то треба?

„Осим великог умећа одржавања власти, све друго је проблематично овде”, каже професор Божовић, и додаје: „Имамо, конечно, јавно мњење, у коме није важно стићи до истине, нити лествица вредности, која би била примерена времену. Овде је најважније политичко убеђење. Да ви неког политички убедите да би га имали као паству”. И даље смо, дакле, у матрицама идеолошке културе, јер „ако ви можете да дисквалификујете људе морално, а да при том не одговарате, ако у оквиру власти ви можете да чините све што вам падне на памет, онда је то једна, са становишта цивилног друштва крајње проблематична ситуација”.

Људи у власти и око власти, сматра професор Божовић, деформисани су да адекватно препознају стварност. Код њих има превише аутистичког разумевања стварности. Ви причате причу независно од стварности. Ваша прича је ту важна, и ваше убеђивање је важно, али сама стварност је небитна. Све што се дешава, мање-више нема никакве везе са стварношћу. Ако је то тако, онда је лако етикетирати неистомисљеника”, каже др Ратко Божовић.

То што главни јунак неће завршити у затвору, не значи да се комад о „новинару-издајнику” повезаном са непријатељима своје земље, неће и даље играти у оквиру кореографије из прошлих времена. У игри је и нека врста политичког подземља, која прича даје чар тајновитости, па јунак може на извесно време и да нам пропадне у црну земљу, као што се то десило са Душаном Пељићем из „Времена”. „Они разумеју да ће одређени број грађана да се згражава, али то су углавном они који већ имају дефинисане ставове. За остале грађане главни ефекат је страх. Пази да се и теби то не догоди”, каже професор Бора Кузмановић.

ШТА САЊАМО А ШТА НАМ СЕ ДОГАЂА

РОШТИЉЦИЈА И ПОПАЉЕНКО

Време између овог и претходног броја „Српске речи“ обележила су и два прворазредна скандала, која су захваљујући свеопштем колапсу друштвеног морала прошла релативно незапажено. У једном се прославио Славко Ђурувија, в.д. главног и одговорног уредника (донедавно угледног, поузданог и независног) листа „Борба“, а у другом главом и брадом председник Народне скупштине Републике Србије Зоран Аранђеловић.

ЗА РОШТИЉ

„Случај Ђурувија“ почео је објављивањем у Борби ексклузивне и шокантне „информације“ о тајним контактима на релацији Војислав Шешељ — Вук Драшковић — Војислав Коштуница, иницираним од стране Шешеља, а ради заједничког и усаглашеног деловања на смењивању Шаиновићеве социјалистичке владе и, претпоставља се, следећућег преузимања извршне власти. Сва три лидера вест су демантовала енергично и брзином муње. Одмах потом, као човек чија је професионална сујета угрожена, поменути Славко Ђурувија прво на НТВ Студио Б, а потом и у свом листу, објашњава да су он и његов лист слагали једино уколико је слагао и „извор информације“. А извор информације, вели Ђурувија, сасвим је поуздан и меродаван, јер није нико други до Даница Драшковић, члан Главног одбора СПО, директор „Српске речи“ и притом супруга Вука Драшковића. Набраја како је информација стигла из просторије редакције „Српске речи“, околности, сведоке... Реагује и прозвана Даница Драшковић демантијем свега што је у „информацији“ речено, претпостављајући, при томе, да је „Борбина“ дезинформација срачуната на доношење штеде СПО-у и елиминисање Ђурувијиних политичких противника. Тврди и да разлоге оваког Ђурувијиног понашања треба тражити у његовим политичким менторима (СПС и СК-Л) и чињеници да је, сасвим случајно, Ђурувија каријеру почео као полицијски аналитичар и то у оделу за дезинформације.

Деманти објављују неке друге новине, али „Борба“ у којој је све и почело — не. Разлог у Ђурувијиној верзији: Даница Драшковић прича о политици, а не о ономе што је предмет спора. Разлог у верзији Д. Драшковић је очигледан.

Међутим, оно што је у свему овоме скандалозно и што представља безмало светски утисак није поменути спор сам по себи, него чињеница да је један главни и одговорни уредник једног донедавног реномираниг листа, чији су ставови и за међународне субјекте представљали релевантно мерило одашње стварности, без икаквог скрупула и оклевања ОДАО ИЗВОР ИНФОРМАЦИЈА. При томе је сасвим неважно какво је његово лично мишљење о том извору информација. Након тог и таквог чина г. Славко Ђурувија нигде у цивилизованом свету, ни у каквом информативном медију па ни у листу, као уредник, поготово главни, не би о(п)стао више ни десет минута. Још дуго, можда и заувек, било би му онемогућено да уђе и у хол неке информа-

Кад главни и одговорни уредник једног угледног листа галантно одаје „извор информација“, а председник парламента прави сексуалне алузије на рачун посланика, то је поуздан знак да се овој друштвеној и моралној кризи примиче крај. Даље нема куд.

Пише: **Стево БАТИЋ**

тивне куће, а камоли да у њој обавља неки одговоран посао. (Познат је пример угледног америчког уредника, који је управо због тога што је био угледан, тек две године након сличног инцидента успео да нађе посао, и то као роштиљчија у Мекдоналдсу, тако да муштерије не би могле да га виде и евентуално препознају). Његова дотадашња матична фирма била би годинама у ситуацији да спира љагу са свог имена, а од њених ни кривих ни дужних новинара сви могући саговорници бежали би главом без обзира и за њих би сви извори информација били затворени. Баш као што ће, вероватно, можда не тако дуго, бити случај и са Борбом. Јер, оно што од професионалца Ђурувијиног статуса и положаја не би требало да може да извуче никакав суд, никаква присила, никаква инквизиција, Ђурувија је изнео добровољно, без нарочите потребе и, чак, са извесним задовољством.

„Квалитет“ повода у свему томе готово да не игра никакуву улогу. То је лако објаснити. Прво, уколико је Ђурувија измислио „информацију“, логично је да је измислио и околности и сведоке и сам „извор информације“ па је зрео или за лудницу или за затвор. Друго, уколико је апсолутно тачно све што је рекао, укључујући и чињеницу да је извор информације Даница Драшковић, према сопственом „признању“ није имао дозволу да се на њу позива као на извор информација па је, рушећи све могуће моралне и професионалне кодексе, омогућио и „извору“ да не призна да је „извор“. То га као главног уредника чини неурасуђивим и неупотребљивим. Треће, уколико се ради о политичкој игри, неки би то назвали и намештаљком, која је, у извесном смислу, и Даница Драшковић и Славко Ђурувија уобичајени радни околиш, то значи да Ђурувија не зна да је игра, а морао би да зна, да је „насео“ већ на прву „провокацију“, па му онда и није место ту где јесте. Четврто, без обзира да ли се ради о измишљотини, апсолутној истини или политичкој игри, односно намештаљу, ОДАВАЊЕ ИЗВОРА ИНФОРМАЦИЈА, фиктивног или реалног, свеједно,

представља за Кућу („Борбу“) гост раван колективном професионалном самоубиству, које је, по дефиницији — НАМЕРНО. Уколико је то свеједно „Борби“, читаоцима ће бити још „свеједније“, а то са Даницом Драшковић нема неке нарочите везе.

ГАНГЛИОНАЛНИ ТИП

„Случај Аранђеловић“ по садржини је различит од претходног, али му је сличан по „духу“. Није овде од интереса чињеница да актуелни председник Народне скупштине наметљиво доказује да од горег има гори (у шта је за време А. Бакочевића мало ко веровао) нити да толика доза надмености једну безличну фигуру чини трагикомичном. Ради се о конкретном случају. Када је, наиме, локални скупштински шеф радикала Томислав Николић, реагујући на злагање посланика из редова СПО Александре Јанковић, са скупштинске говорнице изјавио да му је сад „жао што је... с њом био „НАСАМО“, сви битни сведоци ове изјаве имали су само по једну могућност: тв-гледаоци и слушаоци да се исповраћају на Николићево „центлменство, достојанство, образовање и елоквијенцију“; остали посланици у сали да га извикде уместо да се смеју; Сандра Јанковић да га јавно пропита о томе, да не буде једина необавештена; а председник Скупштине Зоран Аранђеловић да га укори и да се у име Скупштине Јанковићки извини. Ништа од тога није се десило, али је зато Аранђеловић коначно дочекао прилику да му се на јавном, такорећи службеном месту дигне смисао за хумор и да у еротском грчу прозбори како се ту „поред политичких појављују и НЕКЕ ДРУГЕ страсти“.

Једно је сигурно, чак и у парламентима у којима ни масовне туче нису реткост овакве приредба сигурно би за последицу имала УДАРАЦ НЕКЕ „ЈАНКОВИЋКЕ“ У ПРЕДСЕДНИКОВО МЕЂУНОЖЈЕ или какво слично доњиште, и то у првој паузи, или у горњиште, на лицу места. У најгорем случају, поготово с обзиром на чињеницу да је поменута Сандра Јанковић сасвим случајно по професији психолог, уследила би јавна и ад хок истрага какву то председник има ЖЕНУ, МАЈКУ ИЛИ КЋЕР кад своје ЕРОТСКЕ СТРАСТИ тако вицкасто испољава на ПОЛИТИЧКОМ МЕСТУ. Кључни медиј овде, дакле, није маштовити радикалац Николић, јер сви знају да је „насамо“ најчешће са особама истог пола, него председник Аранђеловић који је за аутотерапију могао одабрати неко друго место и неку другу особу. Без обзира што се ова често објављује и неприкладно и неукусно, у сваком случају тако да побуђује умртвљене мужјачке ганглије. А кад се то догоди Зорану Аранђеловићу, на основу већ реченог може и сам да схвати колико је то непријатно за гледање и ружно за слушање.

МА МАРГИНАМА ПОРОДИЧНЕ СВАЂЕ ЦРВЕНЕ И ЦРНЕ РУЖЕ

ВРАНА ВРАНИ ОЧИ ВАДИ

У земљи Србији руше се сва правила и сви (природни) закони, па чак и онај да врана врани очи не вади: да-нима већ, недељама, црне птице ругалице из истог јата међусобно се черупају и ваде очи на очиглед целог света и, посебно, забезекнуте нације. И то на такав начин, таквим кочијашко-простачким речником и тако ниским ударцима испод паса, па их је права милина слушати и гледати. Поготово ономе ко воли — театар апсурда.

И поред невиђене упорности и жестине и сједне и с друге стране, међутим, социјалисти и радикали — како каже **Радио Франсен-тер-национал** — још нису успели да „утврде ко је (већи) лопов, а ко патриота“. И једни и други вичу: држ'те лопова и — плују ли се, плују. Тако треба! Када нема хлеба, народу треба дати игара.

Најзанимљивије у свему је, како истиче **Глас Америке**, што у свађи и надмудривању између СПС и СРС учествују „готово анонимни представници“ и што су готово сви имали „припремљене говоре“! Да случајно неко не би скренуо с пута који су трасирали лидери црвене и црне руже.

ОЛИЧЕЊЕ НАСИЉЕ ПРИМИТИВИЗМА

До сада је, пише угледни „Монд“, **Милошевић** користио **Шешелја** и његову СРС да би „збацио или дискредитовао своје противнике, пре свега бившег југословенског председника, писца **Добрицу Ћосића**, или команданта савезне војске, генерала **Животу Панића**. Сада, пак, овд је био „први пут да је СПС (бивши комунисти) изјавила да се „противи политици СРС“, оцењујући да је она „супротна српским интересима“ и да је „оличење насиља и примитивизма против чега треба реаговати“.

Париски дневник оцењује да **Милошевић** намерава „не само да се ослободи једног све моћнијег противника, већ и да поврати углед код међународне заједнице пружајући

Да ли ће социјалисти и радикали коначно да се договоре ко је од њих (већи) лопов, а ко патриота

Пише: **Никола БУРЗАН**

јој де факто први досије једног српског ратног злочинца. Ако је истина да Београд први пут признаје постојање ратних злочина и паравојних јединица пореклом из Србије — што је упорно пореклом из Србије — што је упорно негирао од почетка сукоба — такође је истина да такве јединице и даље харају суседним републикама“.

Ништа горе од породичне свађе. Заклела се земља рају да се све тајне сазнају, а прљава веш лети на све стране. „За Србе у Босни — пише **„Либерасион“** — несугласице између радикала и социјалиста представљају „породичну свађу“. Попут **Милошевића**, и њихови руководиоци би могли да падну у искушење да поврате невиност тако што ће радикалима приспосати ратне злочине...“

Бриго моја пређи на другога! Поготово, како каже француски радио, што **Шешелј**, и поред тога што је „застрашујуће ојачао“, ипак „нема велике шансе у сукобу са **Милошевићем**, коме савезништво нуде и неке одвећ властољубиве странке политичког центра попут **Мићуновићевих** демократа“. Питање је само да ли ће ти демократи, пре него што се појави овај текст, бити — **Мићуновићеви** или, можда, **Ђинђићеви**? Мислим да то, ипак, није исто.

У сваком случају, каже РФИ, ако демократска опозиција у Србији не извуче максимално политичку корист из сукоба социјалиста и радикала, више неће имати морално право да кука на информативну блокаду и на репресију режима, јер ће чак и њеним највернијим присталицама бити јасно да је за освајање власти, осим парола, потребно пока-

зати елементарни минимум политичке зрелости.

ОБРАЧУН РЕЖИМА СА САМИМ СОБОМ

Под насловом „Миротворац напушта шовинисту“, **„Сацбургер нахрихтен“** пише да **Шешелјева** намера да обори српску владу није једини разлог тако одлучног реаговања **Милошевићеве** партије. Очигледно, каже, **Милошевић** сматра да је **Шешелј**, захваљујући својим популистичким идејама, стекао већ сувише велики број присталица, па **Милошевићу**, који настоји да се прикаже као „миротворац“, ултранационалистички **Шешелј** више није добродошао. Јер, „у многим међународним организацијама име овог радикала већ дуго се налази на листама ратних злочинаца“.

О обрачуну са „црвеним војводом“ пише и лондонски **„Дејли телеграф“** из пера врсног познаваоца наших прилика **Душка Додера**. Он, наиме, сматра да је то део **Милошевићевог** покушаја да „побољша свој имиџ“. Упозорење **Шешелју** и његовим поданицима, каже, сасвим је јасно: „они би могли бити изручени суду УН за ратне злочине — заједно са доказима“.

Савез између **Милошевића** и **Шешелја**, истиче лист, био је „брак из рачуна коме је било суђено да се заврши разводом“. Сада се, па, **Милошевић** нада да ће „маргинализујући **Шешелја** и окривљујући га за српске експецесе, бити у бољем положају да Србију прикаже у лепшем светлу, а сам се ослободи међународних санкција које убогаљују његову привреду“.

Француски радио сматра да је тактика српског режима добра и да ће вероватно успети. **„Шешелј“** јесте веома јак у Србији, можда јачи од **Милошевића**, то је главни разлог обрачуна с њим. Сутра би тај обрачун за режим био много тежи. Али, **Шешелјева** снага је привидна. Вероватно је заварала и њега самог. Та снага, као све што је урадио, долази од **Милошевића**. **Шешелј** је најбоље схва-

тио суштину тог режима и српског националног покрета и поставио се тачно у његову матицу и онда пустио да га вода носи. Носили су га режимски медији, политичари, па на крају и сам народ. Али, кад му се ускрати подршка режима, ускраћује се и подршка медија, а онда скоро неминовно подршка народа, тако да осим ако не уследи неки непредвиђен удар, тај обрачун није много тежак за режим. Тешко је нешто друго — то што се режим, наравно, обрачунава са делом себе, својим формацијама, својим присталицама, својим методама и својом идеологијом. Биће, неминовно, људи који ће, после оваквог обрачуна, ако то нису до сада, осетити неописиву одвратност над целином политичког живота данас у Србији. Неће их бити, на жалост, у политичким партијама, али хоће у српском народу*

СВАЂЕ СА ЦРНОМ ГОРОМ И КРАЈНОМ

И тако даље. Свет се, такође, бави и све већим размимоилажењима на релацији Београд — Подгорица, па тако Глас Америке цитира Новака Килибарду да је резолуција 781 „последња лоша политика људи који представљају СРЈ. Треба се сетити безбројних састанака Булатовића и Милошевић са Туђманом — самим, али и у друштву са другима — па видети да их је г. Туђман увек успео вешто преварити. Туђман уме да води политику свога народа, а г. Владислав Јовановић опет обмањује народ, говорећи да од захтева Фрање Туђмана у резолуцији није остало ништа. То није истина. Јовановић може само замајавати неписмен и неук народ, али не и паметне људе*.

Вођа црногорских либерала Славко Петровић, пак, сматра да режиму у Србији остају две могућности: да распише превремене изборе или да обнови и отвори нове ратове. Он верује да је режим С. Милошевића склонии овом другом, па је позвао црногорску младост да поново у томе не учествује и тако послужи очувању тог диктаторског режима. А црногорски министар спољних послова Миодраг Пекић каже да, након свега што јој се десило и мноштво неосстварених обећања, Црна Гора изгледа више никоме и ни у шта не верује.

Подсећа се, исто тако, и на све тежу ситуацију у Крајини.

Тako РФИ истиче да Милошевић, изгледа и у Крајини „прелази у офанзиву, а доказ за ову тврдњу могао би бити декрет његовог гувернера Горана Хаџића, којим се због, како се наводи, опасности од хрватске агресије, полиција ставља под контролу војске. Како је врховни командант крајишке војске Хаџић, а министар унутрашњих послова његов тренутно најжешћи опонент, Милан Мартић, овај потез свакако представља покушај да се утицајном книнском полицајцу на мала врата одузму овлашћења, упркос чињеници да је на недавно прекинутом заседању Скупштине у Белом Манастиру оспорена Хаџићева одлука о Мартићевом смењивању. Хаџић је, наравно, Милошевићев човек за једнократну употребу и толико компромитован да га је у погодном тренутку могуће одбацити без већих проблема. Управо таква личност сада је потребна Милошевићу за обрачун са оним прекордринским политичарима који су се превише осамосталили, али је велико питање да ли ће се они којима се власт осладила тако лако предати*.

КАКО „ОСРАМОТИТИ РУСИЈУ“

Ништа мање интересантна ситуација — јавља Глас Америке — није ни у Демократској станици: „Ова странка налази се пред расцепом, а на различитим странама нашла су се два најистакнутија члана, председник Драгољуб Мићуновић и председник Извршног одбора Зоран Ђинђић. Да ли је у питању сукоб генерација, борба за власт или припрема странке за превремене изборе како то тврди Ђинђић, показаће се ускоро...“

Ово би, иначе, био већ трећи расцеп у овој странци, а као што је познато — Бог трипут помаже, па ће, ваљда, и Демократска странка, тј. оно што од ње остане, коначно пронаћи сама себе. Ми јој то до срца желимо.

Веома је занимљиво и запажање московске „Литературнаје газете“ о збивањима и понашањима у Србији: Русија је поново оптужена да је опет „подлегла утицају Запада“ гласајући за резолуцију 871 и да је оставила

„своју православну браћу“ саме наспрам целог света. Сличне оптужбе на адресу Москве нису ништа ново и на њих смо већ навикли. Међутим, овог пута нова пропагандна кампања, чији је циљ био да се „осрамоти Русија“, није успела. Раније су сигнали те врсте из Београда наилазили на одговарајућу реакцију само на једном месту у Русији — у Врховном савету, где је проблематика југословенске кризе служила као један од инструмената у унутарполитичкој борби за власт. После пропасти пуча, број „симпатизера“ се знатно смањило. Осим тога, и у самој Југославији коначно су схватили да је ослањање на опозиционе руске депутате било погрешно*.

Да ли смо то, збиља схватили? Сем Вука Драшковића, нико из ових крајева није — бар јавно — поздравио победу Јељцина!? Плашим се да ћемо такво понашање скупо платити. Лондонски „Фајненшел тајмс“, рецимо, пише да је Милошевић у очајању због краха и привреде и све тежих санкција, већ „упутио сигнале да је спреман да преда Книн, центар самозване српске државе у Хрватској. Међутим, он прво мора да се реши тврдокорне националистичке опозиције као што је Шешел. Милошевић је можда спреман на уступке, али је мало вероватно да ће санкције ускоро бити укинуте, што ће га приморати да се ухвати у коштац са економским потопом*.

А преко таласа Радио Москве, заменик руског министра иностраних послова Виталиј Чуркин, поручује да, пошто од мира у Босни нема ништа „данас је преурађено говорити о укидању санкција против СР Југославије — ма како то тужно звучало...“

Тужно и претужно. А можда би нам санкције биле одмах укинуте да су у Москви победили фаворити сепесовско-сересовски — Руцкој и Хазбулатов? Али, пошто овдашњи добровољци нису на време стигли и прискочили им у помоћ, крај се зна... Да ли ће, после свега, београдски званичници имати образа да се обрате Јељцину за помоћ? Заиста, све је тако тужно. И — ружно... (Н. Б.)

КОЛОНА

У земљи и свету се дешавају изузетно важне ствари, а Милошевића нема нигде као да је он сомалијски генерал Мохамед Аидид. К'о да је у земљу пропао (камо среће)! Пошто је изгубио и у Москви и у Њујорку, Слоба се најзад појавио у јавности и то да прими људе из **Вечерњих новости** које су после забране **Правде** једине комунистичке новине у Европи. Али, нису само Руси рашчистили са остацима комунизма. У Тирани скидају петокраку са зграде Парламента и не знају шта после да раде са њом. Ништа простије! Шаљите је, господо Шитари, у **Толстојеву 33**, Београд — већ ће се наћи неко место за њу. Осим пакета на исту адресу могу се слати и телеграма саучешћа. Комунистичка побуна у Москви је сломљена, Шешељев председник Русије је у ћорци, депутати сада имају кворум у затвору Лефортово... Утешите другарицу Марковић и друга Милошевића барем са две-три речи, рецимо овако: **„Морало је тако бити!“** Уосталом, друга **Октобарска револуција** и није имала баш никакве шансе. Лењину је пошло за руком преузимање власти јер је имао шта да пљачка по банкама. То је била царска Русија. После седамдесет година комунистичког уништавања није било новца за финансирање нове револуције. Оно што је стизало из Београда очигледно није било довољно. Тако је Зајам за препород комунистичке опозиције у Русији неславно завршио.

Један београдски дневни лист објављује делове из књиге Стипе Месића **„Како смо растурили Југославију“**. Читаћемо је и чекамо да се појави још интересантнија из пера Слободана Милошевића и Војислава Шешеља **„Како смо растурили Србију“**.

Војислав Шешељ, председник СПС-а у сенци је баш решио да се меша у брачне односе између Слобе и Мире. Неће више да им држи свећу јер је решио да изађе из сенке. На конференцији за новинаре рекао је да је његов противник заправо другарица Марковић. Када су другарице бирале, Мира је изабрала **Савез комуниста — поклат**

Пише: Александар ЧОТРИЋ

БАТИНЕ НА БОНОВЕ

за Југославију. За разлику од „војводе“, Вук је решио да се не меша у брачни троугао између комуниста, фашиста и национал-социјалиста. Сада се пред камерама цепају социјалисти и радикали. Мало социјалисти цепају радикале, мало радикали њих. Углавном, у тој промискуитетној вези није се знало ко је кога. Али, после гласања, нема кајања.

Доктор општенодрне одбране верује да га Слоба још увек цени. Свакако да Милошевић цени да је будала, што је за њега и тврдио пре него што му је постао омиљени кућни љубимац. На основу **„Изјаве Сепсе“** — Шешељ је оличчење зла и примитивизма, а по „војводи“ нема већих примитиваца од социјалиста. Најзад, можемо рећи да су и они у нечему у праву.

„Сарајевски политикант“ још тврди да ће се борити за забрану свих комунистичких странака. У том случају би онда и његова странка, тзв. Радикална била стављена ван закона. Њега то, међутим, не брине баш много, па скупштинску говорницу и интервјује користи да политичке противнике жестоко опљачка. Тако он каже:

Данас ће се у Пекабетиним продавницама од 8—12 часова за октобарске бонове делити батине пендреком

„Бокан је један тотални психопата“.
„Стеван Мирковић је, потпуно отквачен човек“.

„Ми знамо одавно да је Десимир Тошић велики лудак и још већи покварењак“.

Из психологије је знано да људи код других највише критикују сопствене недостатке, мане и пороке. Ако стручне лекарске комисије утврде да је „војвода“ заиста неурачуљив онда ће му та околност бити од непроцењивог значаја јер ће и суд морати да је узме у обзир. Суд о коме је реч је Међународни суд за ратне злочине. Шешељ, додуше, није само ратни већ и мирнодопски злочинац. Шешељу који је ових дана боравио у холандској амбасади желећи да извади визу рекли су да му она није потребна и да ће му бити још обезбеђен и бесплатни авионски превоз од Београда до Хага. За повратак нико не може да гарантује.

И, уопште, наши политичари су веома тражени по Европи. Аркана траже у Бриселу, Стокхолму, Милану... Свуда тамо где је пре десетак година водио борбу против новог светског поретка који се темељи на новцу. Он је директно поткопавао темеље тог система организујући **оружане пљачке**. Када такав човек као што је Аркан који је са својим добровољцима починио најбруталније злочине на ратиштима, каже у Скупштини да не може више да слуша свађу радикала и социјалиста и да му се то гади, онда можете мислити на шта личи њихова расправа. Њихове дискусије треба приказивати на Телевизији тек иза три сата ујутру и забранити их за млађе од четрдесет година.

Познати борац за мир и људска права, филозоф и хуманиста Жељко Ражнатовић Аркан био је у новој мисији мира. Овога пута је са седамнаест оклопних ципова боравио у Новом Пазару. Аркан, кад не меси колачи у својој посластичарници изнад Звездиног стадиона, председава **ФК Приштиним**. По повратку из Пазара рекао је да је Приштина играла на „турском терену“. Зар то није велика ствар? У време опште блокаде један

наш клуб је успео да заигра у иностранству. Приштина је у Новом Пазару узела један бод и једно уво. Тако бар у свом извештају са утакмице тврди Јово Поповић, комесар за безбедност **Прве пролетерске лиге**. Генералу Поповићу је веома засметало што навијачи Приштине нису певали покојном маршалу Титу, већ ђенералу Дражи. Шта ће људи? Дража им је дражи.

Кад су Пазарци чули да гости певају „Од Тополе, па до Равне горе“, они су се почели драти: **„Ово је Босна“**.

И замало да није постала! Запуцало се, кажу, око стадиона као за време последњег примирја у Сарајеву.

ЈОСИП БРОЗ У РАЗГОВОРУ СА НАШИМ НОВИНАРОМ ЧОТРИЋЕМ: Оштро осуђујем забрану промоције књиге „Даћемо ми вама демократију“ у СКУ-у.

Последњих дана се у бившем Београду гине масовније него на свим ратиштима бивше Босне и Херцеговине. Из аутоматског оружја убијени су Никчевић, Жорж Станковић, троје људи у једном стану, рањен је Борис Петков. Полиција о свим тим злочинима зна да ништа не зна. Али зато, када треба тући жене, ту су врло „ефикасни“. Храбри припадници Соколовићевог МУП-а су тукли старију жену, глумицу Надежду Булатовић зато што је починила неопростив злочин јер је у реду чекала брашно. Ако убијете човека, па и више њих, ником ништа. Али, ако чекате у реду за брашно или ако, не дај Боже седите у просторијама своје странке, онда тешко вама.

Сада свако јутро очекујем на Телевизији оваква обавештења: Данас ће се у Пенабетиним продавницама на општини Савски венац, од 8—12 часова за октобарске бонове делити батине пендреком. У Центромаркетовим радњама на општини Стари град, од 10—16 часова делиће се батине кунџаком. Моле се грађани да буду стрпљиви и не праве велике гукве. Сви ће доћи на ред. Када добијете следовање батина за читав месец, онда вам више ништа неће требати.

Већ неколико људи из градског штаба за снабдевање су поднели оставке. Али, власти се не предају. Спремили су нову обману која се зове расподела млека. По њима је резолуција 820 крива што краве Шаруље не дају више млека. Сада ће, уверавају лаковерне, млеко добијати предшколска деца и болесници. Болесници ће се, претпостављам, легитимисати чланским картама СПС-а и СРС-а. А предшколска деца? Једино она и могу да верују влади!

Пробајте да замислите овакве вести:

У Немачкој је превоз поскупео за 625%, а струја за 1000%. Хлеб са мекињама кошта 700 марака, а пиво у ресторанима 15000 марака.

Фашистичка странка у парламенту има 30% места. Не можете то ни да замислите, је л' тако? Ко вам је крив? Нисте довољно маштовити.

Не знамо како ће се завршити тзв. скупштинска расправа. Видећемо да ли ће влада пасти. За сада знамо само да је народ већ пао. Није се сагињао. Пао је уставно и лупио челом о ледину. Народ је променио расположење и сада је врло нерасположен, али опозиција се не усуђује да тражи нове изборе. Шта вреди што је народ променио расположење када није промењен састав изборних комисија?

Михаило Кертес наставља да злоупотребљава скупштинску говорницу. Пошто он није предшколско дете, већ оно друго, њему уместо воде стављају јогурт. Између два гутљаја Враџица Кертес каже да је прислушкавао Агоштонове разговоре.

Можда ће ускоро на Телевизији кренути рекламе:

„Најновија касета извођача Андраша Агоштона, у издању ПП СДБ“.

Када Телевизија не рекламира певаче народних песама, рекламира СПС. Не зна се шта је теже слушати. У рекламирању СПС-а слушамо приче о антисрпској завери коју против Кертеса, Елвире Фекете, Кларе Мандић, Данијела Шифера, Војислава Шешеља, Маргит Савовић и Златана Перучића предводи Вук Драшковић, Зоран Ђинђић, Војислав

Коштуница, Миломир Бабић и Никола Милошевић.

Какво је стање у Србији не знам јер гледам РТС.

Војислав Коштуница на телевизији каже да о унутрашњој политици нико не води рачуна, а да спољну политику води један човек. Зато нам је унутрашња политика нешто успешнија.

Алија Изетбеговић је Србин. Нека ме нико не убеђује да није. Човек је најпре дошао у сукоб са православцима, па са католицима, а сада ратује и са својима. Чује се да га је инструирао Јасер Арафат. Одлично га је подучио. Арафат је остао и без државе и без територије, а сада је и Алија на најбољем путу да му држава буде к'о авлија. Јебеш муслиманску Босну која земље нема.

За муслимане је велики хендикеп што су најбројнији у Босни. Највише их гине!

Алија не може ни са ким баш као ни Драгољуб Мићуновић. Мићуновића су напустили људи који су основали Српску либералну странку: Милошевић, Чавошки, Божић, Васиљевић; људи који су основали Демократску странку Србије: Коштуница, браћа Петровићи, Батић и остали, а сада ће се разићи и са Ђинђићем и његовим присталицама. У његовој странци ће на крају остати само он, жена и њихов пас.

РЕКЛАМА

Књигу афоризама „Даћемо ми вама демократију“, Александра Чотрића можете купити у редакцији „Српске речи“, Бранкова 13-15, шести спрат, од 10-16 часова сваког радног дана и у књижари „Стилос“, Чика Љубина 10 од 8-20 часова сваког радног дана. О цени књиге можете се распитати на телефоне 011/620-891 и 628-242 („Српска реч“) и 624-371 (Стилос).

ИМАМО ПРЕД СОБОМ ЈЕДНУ СЈАЈНУ КЊИГУ АФОРИСТИЧАРА ЧОТРИЋА КОЈИ СЕ ТОМ КЊИГОМ УВРСТИО У РЕД НАШИХ НАЈЗНАЧАЈНИЈИХ САТИРИЧАРА, НЕ САМО АФОРИСТИЧАРА ШТА ЗНАЧИ БИТИ МЕЂУ НАЈБОЉИМА У ЗЕМЉИ КОЈА ВАЖИ, ПО МНОГИМА, ЗА ЦЕНТАР ЕВРОПСКОГ И СВЕТСКОГ АФОРИЗМА, ТО ЋЕ ВИДЕТИ ЧИТАОЦИ КОЈИ КЊИГУ БУДУ ИМАЛИ У РУКАМА.

(АЛЕКСАНДАР БАЉАК)

Специјални попуст за читаоце „Српске речи“ од 20% на цену књиге афоризама „Даћемо ми вама демократију“, Александра Чотрића. Још једна повољност: Приликом куповине три или више књига једну добијете практично бесплатно.

Штампанање ове књиге омогућила је фирма „ИНВЕСТЕКСПОРТ“ власника Драгослава Миличића. Штампарија ИНВЕСТЕКСПОРТ, Смедеревска Паланка, Светог Саве 8, телефон: 026/32-908

ПРОВИНЦИЈАЛЦИ И СВЕТСКА ЗАЈЕДНИЦА

УСИТЊЕНО РАЗВОДЊАВАЊЕ

„Једино наставком рата, који би трајао дуго, могли бисмо да спријечимо подјелу БиХ на три републике. Требало би да побједимо, уз помоћ свјетске заједнице, српску и хрватску војску. Побједу над српском војском не можемо извојевати, осим можда у неком другом рату и под условом да се скине ембарго на увоз оружја. Наша војска је тренутно способна за дефанзивна дејства и заштиту територија које држи. Због свега тога морали смо да прихватимо подјелу БиХ...“, рекао је ових дана **Алија Изетбеговић** више се правдајући својим сународницима него објашњавајући шта чинити даље. Он сам каже да је мировни процес потпуно заустављен и да би рјешење било у организовању међународне конференције о ситуацији на Балкану како би се у првом реду ријешило српско-хрватски спор. Као што се види **Изетбеговић** разводњава мировни процес, а његов највећи опонент и сада већ жестоки ратни непријатељ **Фикрет Абдић** тај процес хоће да максимално „уситни“.

Садашњи међумуслимански конфликт у Западној Босни подсећа увелико на крај грађанског рата у Либану када је дошло до жестоких оружаних сукоба међу тамошњим хришћанима — сједбеницима генерала **Мишела Ауна** и оних других. Тада су највише либанске црквене власти запријетиле да ће прогласити невјерницима све хришћане који се међусобно боре. Нико их није послушао. Док се ситуација није рашчистила на ратишту и видјело ко је јачи хришћани су, са истим апетитом као и на муслимане, пуцали једни на друге.

У западнобосанском случају непомирљиве покушава да помири врховни вјерски поглавар босанскохерцеговачких муслимана др **Мустафа Церих**. Ни њега не слушају **Абдићеве** присталице мада нико бар јавно не игнорише његову мисију у Цазину и Бихаћу.

ПОМОЋ СРБА АБДИЋУ

Абдићев случај говори на свој начин да у босанскохерцеговачком рату, ипак, нису били у првом плану међуетнички односи већ интереси тамошњих политичких кругова и чинилаца са стране. Међумуслимански сукоби у Западној Босни можда слуте крај рата или, прије би се рекло, цијепанја БиХ по природним шавовима. Ни код једне зараћене стране не цвјетају руже, бар по информацијама које дају једна о другој. Кад се рат заврши тек ће изаћи на површину различите регионалне политичке и друге опције и тек ће се тада знати шта је остало од Босне и Херцеговине и колико су стабилне новоформиране републике.

У Сарајеву се прича да је половином октобра договорена заједничка „српско-абдићевска“ акција против Петог корпуса Армије БиХ

Пише: **Ејуб ШТИТКОВАЦ**

У овом тренутку веома је битно да ли **Абдића** помажу Срби из Крајине и Република Хрватска. Званични муслимански извори говоре да „издајник“ добија обилату помоћ са обје стране. Тако замјеник Петог корпуса Армије БиХ **Мирсад Предић** каже да има провјерене информације да **Абдић** прима оружје од Срба из Книнске Крајине. Оно му је испоручено, по његовим ријечима, непосредно пред проглашење Аутономне Покрајине Западна Босна и то конзервирано. Споминије, између осталог, митраљеџ „М 84“. За хрватску страну не тврди ништа, али напомиње да се ТВ Загреб отворено ставила на његову страну и да су они протестовали код званичних хрватских власти због тога.

Исто тако, **Предић** наводи да **Абдић** има између 500 и хиљаду војника и да су његове изјаве о 10.000 војника лажне, те да држи само територије општине Кладуша. На крају даје предност преговорима које **Абдић** одбацује, осим са **Изетбеговићем**, али уз присуство УНПРОФОР-а. Када је то објављено огласио се извјесни **Смаил Дурмишевић** и понудио се да он буде посредник, али за вријеме преговора да држи двије каменце и то из Херцеговине.

Средства информисања у Сарајеву **Абдићеве** војнике називају терористима, а овај опет **Изетбеговићеве** плаћеницима. Добро позната терминологија у босанскохерцеговачком рату.

Уједно, навелико се у Сарајеву говори о сусрету **Абдића** са **Николом Кољевићем** 13.Х.1993. године, када је, по тим информацијама, договорена заједничка „српско-абдићевска“ акција против Петог корпуса Армије БиХ. Говори се, такође, о његовим сусретима и са неким другим личностима „са других страна“.

Кладушки **Бабо** је врло одсјечан и као да не хаје шта се прича и коментарише. Он каже да ће успоставити цивилну власт у цијелој регији по сваку цијену, а за то, како сам тврди, има средстава и снага.

Ако се догоди да УНПРОФОР заиста посредује у међумуслиманским преговорима онда ће се морати користити нека искуства припадника Ун из преговора међу исламским земљама, које су последњих година знале да ратују жешће него против Израела. Тако се и по томе Средњи и Блиски исток „преселио“ на босанскохерцеговачке просторе.

БУДИ ЛИ СЕ ИСТОК И ЗАПАД

Док се у Западној Босни догађају **Абдићи** и **Дрековићи**, у источном дијелу ове републике има наговјештаја да би могао да отпочне озбиљнији мировни процес. Тај наговјештај лежи у чињеници да је у Рудом дошло први пут до сусрета муслиманске делегације из **Горажда** и представника Срба из **Рудога**, **Чајничка**, **Вишеграда** и **Фоче**. Сусрет је, колико се могло сазнати, оцијењен успешним са обје стране. Ту тврдњу потврђује и шеф посматрачког тима УН у **Горажду**, **Норвежанин Мадс Флоренс**. Он је веома задовољан током и резултатима разговора.

Ове ријечи, међутим, неминовно изазивају сумњу. Послије свих сусрета муслиманске, хрватске и српске делегације на највишем нивоу у **Женеви** представници УН су изражавали мање или веће задовољство. А, ако није имало ништа посебно да се каже онда је понављана стара фраза: „Велики је успјех што су национални лидери сјели за исти сто“. Но, у сумњама не треба претјеривати одмах у почетку. Можда ће се показати да су људи из „провинција“ сподобнији за договоре и разговоре него они који њима владају.

Уколико почетни преговори између Срба и Муслимана у Источној Босни уроде плодом могло би се лако догодити да српско руководство оствари „сепаратне“ споразуме са представницима појединих муслиманских региона. У том случају, поново би се Блиски исток „преселио“ у БиХ. Наиме, сви мировни предлози о рјешавању ове најдуже кризе у новијој историји о њеном свеукупном рјешавању падали су у воду док нису почели преговори Израела са појединачним актерима. Прво је то био **Египат**, а сада **Палестинци**. Показало се да екипе експерата могу да нађу рјешења за врло конкретне проблеме — од преноса власти до повлачења војске. Нека искуства из тих преговора могла би на свој начин да добро дођу садашњим и будућим преговарачима у БиХ, а зашто да не, и на ширим просторима бивше Југославије. Наравно, осим ако овдашњи преговарачи неће поново да откривају свијет.

Блискоисточни примјер је врло рјечит и јасно говори да свако разводњавање и проширивање преговора са ужих простора на читав регион одлаже практично рјешавање проблема.

Отуда приједлог господина **Изетбеговића** да се организује међународна конференција о ситуацији на цијелом Балкану тешко може добити пролазну оцјену, мада идеја као таква уопште није лоша, али за нека каснија и боља времена. Тачно је, како он тврди, да су за стабилност Балкана заинтересоване како европске тако и блискоисточне и неке друге земље, али крупан залагај може лако да застане у грлу.

Пракса је показала да су за рјешавање блискоисточног проблема биле заинтересоване скоро све земље свијета. Без обзира што је свако ту кризу гледао из свог угла и на том простору гледао своје политичке или економске интересе остаће упамћено и записано да cjелокупна воља свјетске заједнице није успјела да га ријеша. Насупрот, та гломазност га је још више запетљавала. Тако је преко 200 мировних планова остало само на папиру за неке будуће или садашње историчаре

ди који се баве снабдијевањем становништва.

Карактеристичне су ријечи **Рагиба Арнаута**, директора Комуналног предузећа у Зеници:

— У Зеници тренутно има 10.000 запослених и 18.000 пензионера који нису примили никакву новчану надокнаду од фебруара две године. Кад се све сабере преко 22.000 људи је врло озбиљно угрожено збо недостатка основних животних намирница. Старије особе продају све из куће да би се прехраниле. Код нас има и оних који умиру од глади, јер помоћ коју повремено примамо је испод минимума. Уз све то, хуманитарне организације су конкретно нашем граду послале 15.000 тона брашна које се налази у пуци Плоче, а ми немамо никаквих шанси да га довеземо".

Један од избјеглица из БиХ објаснио ми је то на следећи начин: „То је исто као кад ви

доне конференције о Балкану. Примјетно је, међутим, да његов министар за иностране послове **Харис Силајџић** има мало другачије схватање о том евентуалном скупу. Он сматра да се једино може разговарати о рату у БиХ, јер око њега се све врти.

Овен и **Столтенберг** предложили су прије извјесног времена одржавање међународне конференције о cjелокупној југословенској кризи. Ту идеју је очигледно подржао и генерални секретар УН **Бутрос Гали**. Конференција би по тој замисли личила на Лондонску, која није имала никаквог одраза на смиравање рата у БиХ. Чему се поново заваравати? Јер, кад год УН нису могле да ријеше један врло одређени компликовани проблем прелазило се обично на глобална питања о којима је лакше наћи какав такав компромис, али који у пракси скоро ништа не значи. То је игра на жици између стварне немоћи и непристајање на пораз.

Фото: ХИДАЈЕТ ДЕЛИЋ

који ће моћи до миле воље да се забављају дипломатским играма и борбом за сопствени престиж на међународном плану.

Један сарајевски интелектуалац изјавио је на почетку рата да ће ова трагедија народа на просторима бивше Југославије у неком будућем уџбенику историје бити забиљежена само у фус ноти. Не вјерујем да и сада тако мисли. Очигледно свако ће писати своју историју, а требаће веома много времена да смогне снаге да за туђу и чуђе.

ХЉЕБА БЕЗ ИГРА

Оно што у овом тренутку највише интересује обичне Босанце и Херцеговце јесте питање: шта даље и како преживјети. Ако се настави рат прољеће неће дочекати многе Сарајлије, Зеничани, Тузлаци. То говоре и врло одговорне политичке личности, а посебно љу-

довје у Београду имате чек, али ни у једној банци нема пара".

Ако се свему овоме дода да хуманитарне организације често упозоравају да се њихове касе све више празне, а средства скоро да не пристижу онда није тешко претпоставити како ће бити зима. Примјера ради; јемачки „Касритас“ је прошле године сакупио добровољних прилога у вриједности од 10 милиона марака. Ове године је сакупљено три милиона, а година је при крају. Овај примјер је наведен само због тога што се увијек сматрало да је ова хуманитарна организација веома стабилна и спада међу познатије.

Ова животне питања помиње ријетко ко од високих политичара. Све рјеђе се спомиње и могућност наставка мировних преговора у Женеви. По **Изетбеговићевим** ријечима они су „потпуно заустављени“. Вјероватно због тога и предлаже одржавање међунар-

Показало се, такође, да ни у случајевима када међународна заједница на једном простору нађе погоднијег преговарача од главног — мало шта може да учини. Случај **Фикрета Абдића** је карактеристичан. Он је почео на сва уста да критикује УН и моћне земље зашто му не помажу у рјешавању међународних односа у бар једној регији, али ни сам не каже како би то могло да се изведе. До сада су углавном муслимански челници из Сарајева упућивали жестоке критике међународној заједници. Како Абдић каже, у Женеви су изражене сумње у Изетбеговићеве преговарачке способности и он се очигледно надао да ће сада једва дочекати његову концепцију преговора са свима. Самом Изетбеговићу је лично Овен рекао да је он изгубио рат и да нема шта више да тражи од понуђеног. По тој логици, преговори се и воде и да би војно поражена страна признала пораз.

АЛБАНЦИ — ПРОБЛЕМ НА КОМЕ ОПОЗИЦИЈА МОЖЕ ДА ДОБИЈЕ ИЛИ ИЗГУБИ СВЕ

АЗЕМ ВЛАСИ, НЕКАДАШЊИ ПРВИ ЧОВЕК КОСОВА, ДАНАС АДВОКАТ: „КАД МИЛОШЕВИЋ ПОСТАНЕ ПРЕДСЕДНИК ЈУГОСЛАВИЈЕ, БИЋЕ КАСНО И ЗА ВАС И ЗА НАС!“

НА КОСОВУ СТВАРИ САМО ПОЧИЊУ!

„Косово, Косово“!

Кажем. квасац за тактичке или стратешке потребе сваке српске политике! Кад им треба за нешто, онда отпочну косовски мит, косовско питање...

Шта ће вам данашњи властодршци одговорити ако их питате: реците нам стварно, али стварно, зашто вам треба Косово? Које ви то интересе имате на Косову?

Кажу: па тамо је била Косовска битка!

Пре 600 година! А колико је битка било од тада па навамо!

Уосталом, то је била изгубљена битка.

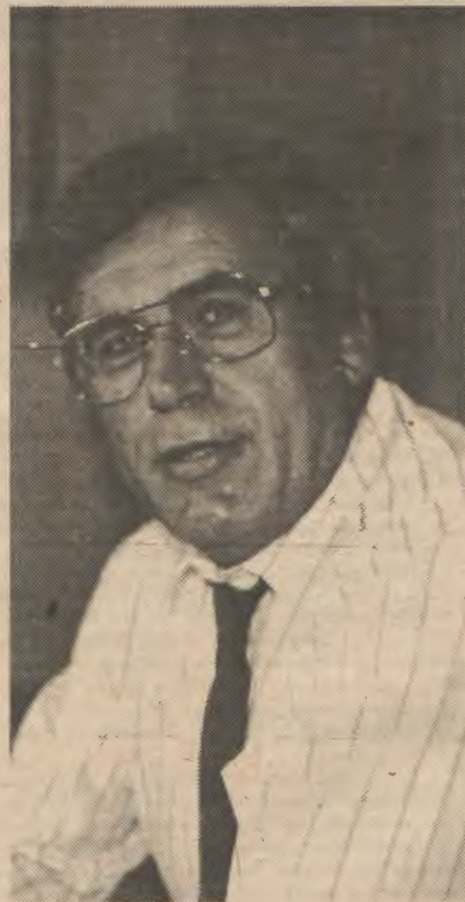
Друго, кажу, због три манастира.

Може ли један народ издржати толико напора због три манастира?

Косово је српско. У ком смислу српско?

У ком смислу албанско?

Зато што смо ми ту. Ми смо ТУ!“

Разговарала: **Благица СТОЈАНОВИЋ**

Фото: **Б. М. С.**

Ви сте једна од првих жртава господина Милошевића. Можете ли сада, са временске дистанце од три године, да се присетите тог периода? Да ли сте онда могли да наслутиште шта и колико је тај човек опасан за Србију? Односно, за Југославију уопште?

Могу да вам кажем да сам наслућивао пуно тога и то много више од свих тадашњих људи на политичкој сцени, у политичким врховима Србије и Југославије, не зато што сам паметнији од њих, него можда због тога што је Милошевић све то што ће после урадити тренирао овде. Ја сам имао прилике да осе-

тим на терену, преко своје коже, које су манипулације биле и шта се све радило иза сцене, испод жита, што кажу — у случају Косова тада. Како се само манипулисало са Србима овде!

Ја сам тада говорио... и сад ћу вам исто рећи: нисам ја тада био неосетљив на проблеме Срба овде, на реалне проблеме. Тада су и Албанци и Срби у мене имали поверења. Међутим, ту се покренуо читав један механизам који је имао прво за циљ да Србе овде окрене против косовског руководства, значи против мене и против Албанаца и Срба који су били у руководству!

Онда, да-манипулишу с њима ко са неком покретном трибином, маскотом по тим митинзима, иза сцене се припремало нешто што је после свако могао да види.

У том смислу, ја не мислим да сам жртва Милошевићеве политике, него жртва свих који нису видели, или нису хтели да виде то што се припремало. А ту спадају и људи из српског руководства који су после „падали“ један за другим, и они из словеначког, хрватског, босанског... сви.

Мислите да су они жмурили намерно, или су ипак само чували своје места?

И једно и друго је у питању, а понајвише њихова заблуда да ће се Милошевић на таласу новог неонацизма у Србији (то сам и онда рекао!), задовољити са Косовом, и да ће онда други тако, попуштајући му по питању Косова, сачувати свој мир. Нису схватили да је Милошевић на Косову тада са својим јуришницима манипулисао Србима!

Ипак мора му се честитати на манипулацији људима када је изјавом да ћете Ви морати да одете у затвор, измамио неколико стотина хиљада уселица да је ипак то била нека прекретница у одређивању моћи и снаге његовог каснијег владања...

Знате шта, откад постоје државе и политичари, имате два модела врло успешних људи: оне који су стварно направили нешто добро за свој народ и човечанство и тиме ушли у историју и оне који су маестрални у прљавим политичким играма, у призивању зла и у стварању несрећа. Имате доста таквих кроз историју и пре Милошевића. Једног, ксј.: се највише спомиње у овом stoleћу, изнедрио је немачки народ. И што не би српски народ изродио једну такву несрећу?!

Тако да се ту не треба чудити ништа.

ПРИПРЕМА ЉУДИ ЗА ПРЉАВЕ ПОСЛОВЕ

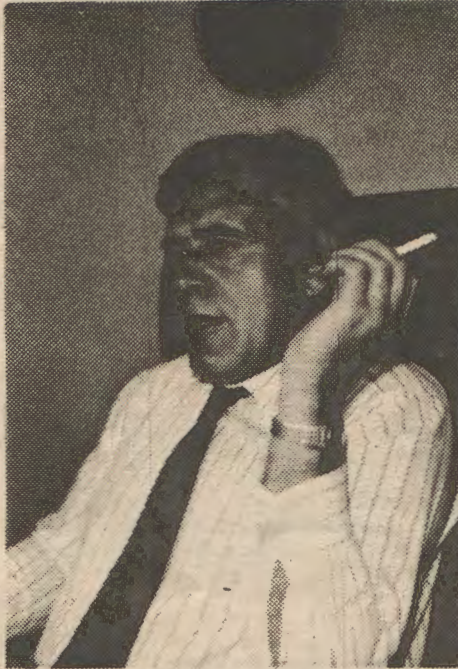
Да ли сте у то време имали неке контакте са људима које је исто тако оборио Милошевић — са Буцом Павловићем, са Иваном Стамболићем — после Осме седнице. Да ли сте могли да наслутите размере онога што се сада дешава!

Негде касније у штампи, а мислим и у оној књизи коју је написао Миленко Вучетић о мени, провлачила се једна моја кратка реченица са оне затворене дводневне седнице, која није изражавала мој лични страх за себе и своју судбину, него страх у ширем смислу. Када сам ја видео како то припремају око Буце Павловића, све то што се догађало пред Осму седницу, ја сам тада, на тој затвореној седници рекао: „Људи, мене хвата страх шта се из свега овога може изродити.“ Ако се на тај начин припремају сурови обрачуни са људима, тако што им се као повод узима нешто потпуно безначајно. На пример, нека извучена реченица, као „Буца је рекао новинарима о датум обећању...“ Ту се јасно видело на шта ће све то испаста, али ни до данас ми није јасно и не могу да се начудим како разумне политичке снаге у Србији нису хтеле стати на пут томе.

Које снаге, на пример?

Мислим и на оне које је Милошевић елиминисао, али када говорим о политичким снагама у Србији, не мислим само на оне који су тада били на власти. Мислим ту на интелигенцију и нешто шири слој, пре свега у Београду. Ја сам у том Београду провео године своје младости, познајем тај град и знам да тамо има нормалних људи. Али, ваљда се још једном поновила историја — кад лудост избије на површину и јуриша, онда се сва памет и разум повлачи у мишју рупу. Склања се пред лудилом.

Онда се у тим прљавим политичким играма још и могло нешто учинити и ја верујем да

је Стамболић могао то да одигра мало другачије. Међутим, тад је најпрљавију улогу у оним закулисним играма, на тим затвореним седницама одиграо, заправо, Никола Љубичић!

Зато је касније награђен.

Па наравно. Све је тако касније Милошевић изнаградио, све оне јуришнике, све који су му помогли у том успону. Погледајте где су они данас. Они који су данас раме уз раме са њим, тада их није ни било! Нико није знао ни да постоје.

Али, сваком је дао могућност да нешто уради. Сваког је материјално заробио...

Тада се у београдским круговима, из врло поузданих извора сам тада добијао сазнања, говорило да се он повезао са једним слојем људи — старих полицајаца, удбаша, итд, и припремани су за многе људе неки досијеи. За оне који су имали нешто прљаво, компромитантно, укључили су их да обаве неки прљав посао! Ако тај не би хтео, онда ми је сутрадан то из досијеа освањивало у неким новинама!

Пропаганда је то организовано пратила, док човека не би избезумили. А онда су то постављали на форуму наводно питање одговорности због тога што јавност прича о томе и томе....

Тако, значи, ко није хтео да се прихвати неког прљавог посла, следила му је тотална компромитација или можда и физичка ликвидација.

АЛБАНЦИ НИСУ ЈАЧИ ОД СРПСКЕ ПОЗИЦИЈЕ

Колико сте Ви у време свих тих догађаја стварно били повезани са албанском „иредентом“?

Пазите, та флоскула о „албанској иреденти“ у политичком смислу, она је пропагандно предимензионирана, зато што је тако требало садашњој српској политици. Иначе, та иредента, то није била нека реална политичка снага која је могла уздрмати ову Србију и Југославију.

Према томе, ја сам имао један јасан политички курс који је произишао из мојих убеђења, а то је да морамо градити неке опти-

малне односе. И ја сам говорио — Косово није и не може бити само српско, није и не може бити само албанско! Косово је ту где је, тих људи који су ту, вековима.. То је била моја опција, и, знате, у моје време — у оној Југославији, са онаквим односима у Србији, већина Албанаца је хтела — у овој и оваквој нико неће! Ни она и онаква Југославија није била најсрећније решење, није била већина Албанаца за то, зато што је мислила да је то најбоље, него зато што је то оптимално. Дакле, једино могуће. И сад, гледајте докле се стигло!

Слушамо, бар на овој државној телевизији (не знам шта ви гледате и слушате у Београду), представници режима у Србији и нека наша министарка — Маргит Савовић — каже да ми овде имамо сва права, само је проблем у томе што ми не знамо да их користимо!!! Да. И иза тога увек иде сугестија да би све било у реду само кад би Албанци признали своју државу Србију.

Нама се поставља једно логично питање: откуд би па та Србија могла бити толико сретна, коју нико на свету не признаје, ако је признамо само МИ, Албанци?!

Када ме упитају новинари — види ли се негде решење за проблем Косова — моје је мишљење да би се могло разговарати о различитим варијантама за решење, ако би у Србији победила нека демократска опција у политици. Тад бисмо могли разговарати.

А да ли верујете да без активног учествовања албанских политичких странака на тим изборима, да је реална та победа?

Ја немам илузије да укључење Албанаца у политички живот у Србији може да доведе до неке демократизације у Србији, ако пре свега ту демократизацију не могу да изведу неке политичке снаге у самоме српском народу. Онда свака наша припомаћу у том смислу могла би од стране овог режима само да се злоупотреби.

Шта значи, на пример, да ми данас подржавамо било коју политичку опцију, на пример ДЕПОС? То ће бити за режим и за Војислава Шешела врхунски доказ да су и они иреденте и сепаратисти!

Чак и странци су нам замерали зашто не излазимо на изборе за скупштину Србије, па да кроз парламентарну борбу нешто урадимо. Е, ако ће ме неко убедити да је ово парламентарна борба, ово што гледамо 5—6 дана уназад на Скупштини Србије, онда ја не знам шта је парламентарна демократија!

Да ли је у време вашег бављења политиком ипак тај парламент колико-толико имао смисла?

Ево шта ћу вам рећи: прво и прво, неспорно је да је тада постојао много већи осећај одговорности за јавну реч. Могло се изговорити глупости, али није се смело вређати и онако баш свашта говорити. Био је ту један виши степен елементарне културе! Ово сад — ми смо прихватили све критеријуме које познаје западна демократија, критеријуме о стварном демократском устројству: вишестраначки систем, значи слобода политичког организовања, постојање више политичких странака, слободни и тајни избори, вишестраначки парламент. Ево, имамо то данас и — гледајте шта се догађа!!! Ако ми неко да овакав парламент у Србији има неку стварну позитивну политичку улогу у политичком животу Србије, онда бих волео да ми неко докаже да је то тако!

Верујете ли Ви да је то отприлике прави однос снага у овој земљи?

Није то прави однос снага. Међутим, кад се говори о односу снага, то је увек проблематична ствар. Кад се каже где је већина, а где мањина. То у политичким односима уопште не мора да игра никакву улогу. Питање је

ко се у датом тренутку дочепа власти и на који начин остварује ту власт.

Ово је време када се лудост и безумље проглашава врлином!

У СРБИЈИ НЕМА ОЗБИЛНЕ ОПОЗИЦИЈЕ

Јесте ли могли да претпоставите да ће до овога доћи? Након оних расправа којима сте присуствовали, након начина на који сте Ви елиминисани?

Све су моје прогнозе биле да ће бити гадно, али не оволико гадно!

Кад и кад је дошло дотле, кад је пукла прва пушка у Пакрацу и у Борову Селу (а опалио ју је Аркан!) ја сам, тада, као најдрњи оптимиста говорио да може бити неколико стотина или чак и неколико хиљада мртвих, али никако 200 и нешто хиљада мртвих на том маленом простору. На тако малом простору, у толико кратком времену, по разарањима и броју жртава, то су највећа страдања у овом веку! Тако није било ни у Другом светском рату.

Знам ја сценаристе зла, и оних који су припремали све ово. Немојте ми рећи да је све ово припремано негде напољу! Теорије о страним силама су најобичније глупости, јер став Запада недвосмислено је био да се Југославија сачува.

Ваљда су они боље од нас знали какав ће смрад све овде да се надигне и да заудара ако крене било шта.

И докле смо сад стигли?

На тим просторима бивше Југославије, без Словеније и Македоније, сад влада један општи кошмар. Босна је разорена, убијена, Хрватска разваљена, осакаћена, Србија умире тихо од санкција и међународне изолације, Косово стење под режимом такве Србије, Црна Гора се гуши у двојној федерацији а не може из ње да се извуке мада би то најрадије хтела, и ево то је то до чега су нас довели ови који сада држе власт и који се још хвале како су учинили много, пре свега за српски народ!

Ово су данас најнесретнија, најразоренија подручја у Европи, са најочајнијим, ојађеним, измученим људима и народима, са политичким вођствима која немају минималне шансе да нас изведу из ове трагедије! Нажалост, по мојој процени, све ће још то дуго трајати. Пре свега, зато што ће дуго још у Србији опстати овај режим који је покренуо спиралу зла. Тај је режим свој српски народ, пре свега, већ преселио на ону страну црвене линије иза које народ више нема снаге нити воље да се локрене, да се буну против овога и да нешто промени.

Као да нас боље познајете него ми сами себе?

Ја ћу вам нешто рећи: мени су код свих народа одвратни они који говоре како неко из другог народа мрзи овај народ! Ја не мислим да има неких, зато што су Срби или Хрвати, други мрзе Албанце... и ја не мрзим ни Србе, шта више, ја желим, није то никаква фраза, сваком народу добро! Јер, ако је свима добро, онда нам је свима добро, је ли?! Али, на жалост, по мом виђењу, све ми ствари тако изгледају.

То се више не може у процентима говорити, али са сигурношћу се може рећи, и овде и већина људи по Србији навечер легне на спавање са преокупацијом — хоће ли ујутру наћи да купи хлеб или литру млека, а ујутру до подне проведе у три да нађе то о чему је од синоћ размишљао?

У Србији нема озбиљне опозиције, јер Србија пре свега нема унутрашњу политику око које би се укрштала копља између позиције и опозиције!

Ту постоји подела само на два табора: на ратнике и на издајнике. Онај ко не подржава

подстрекаче рата — тај је издајник и страни плаћеник! Тај је ЦИА, и шта већ све иде уз то...

Шта да вам кажем за Косово...?

Видите, овај режим тражи од нас, Албанаца, да будемо лојални и прихватимо вољу те власти, и, кажу, све ће онда бити у реду! Нема проблема! А ми се овде питамо: да ли можемо МИ допустити себи да будемо последњи дебили који ћемо прихватити и признати ту власт коју нико на свету не признаје, а и самом српском народу је од те власти дошло све преко главе!

Шта ја знам, можда ако би то била нека утеха за тај режим, па да кажемо: ево, јел' вам воља да вас признамо, јел' ће вам бити сутра боље, драже?

Шта би се изменило у том случају?

Тражим објашњење — како би тој власти и том режиму од тог тренутка било боље?

Ништа се овде фактички не би изменило, само би у пропаганди било — ЗНАМО МИ ДА ВИ ТО ФОЛИРАТЕ! То би прогласили новом тактиком сепаратизма. Да као формално признајемо власт Србије, а фактички радимо нешто друго. Ево, то би се десило.

Нисам циник, стварно. Немам личне горчине због онога што ми се десило...

НИКО НАС НИШТА НЕ ПИТА

Колико сте остали у затвору?

Пазите, 14 месеци су доказивали да сам ја контрареволуционар, да сам рушитељ Југославије, да сам саботирао ставове Савеза комуниста, кадровску политику тада и, не знам, све у том стилу!

Да би, кад сам изашао после 14 месеци... ништа од тога нисам нашао! Југославија је већ била растурана, сва.

Ја имам званичну потврду првостепеног суда, али пошто је та власт саботирала негде, и дан данас, верујте, правоснажно решење ослобађајуће ја немам! Пошто се стварно распала Југославија, пошто се стварно распао Савез комуниста, братство-јединство, и све то за шта су мене оптужили — можда једног дана мисле да кажу: ето, све се то догодило, али за то је крив ОН — односно Ја!

Где сте Ви, у ствари, били заточени?

Појма немам! Ја не знам ни како су ме то заточили.

Био сам у Бијељини и кажу ми: Треба у Приштини неки разговор.

„Идем сутра“, рекао сам.

„Ал“, кажу, „треба одмах“!

Ја дођем. Питам: „Где је тај разговор?“

Одем. Тамо ми један рече: „Напишите изјаву, јер хоћемо да поднесемо кривичну пријаву“.

„А шта ће вам нека моја изјава кад ћете ви поднети ту пријаву, ви све то боље од мене знате“, кажем му ја.

И кад ми је у Митровици један избежумљени, престрављени истражни судија прочитао ту пријаву — да сам сумња да сам учинио кривично дело због којег следи смртна казна, рекао сам му: „Алал ти вера“!

Верујте ми, ништа ме то није посебно узбудило! Није ме узбудило више од чињенице што су ме увели тамо.

Онда је 14 месеци трајало то доказивање. После тих 14 месеци сам пуштен под великим међународним притиском, судски пуштен.

Посебна је прича шта се ту све догађало. И поред књиге „Затворски дани“, мораћу да напишем посебно само о томе, само о исљеђивању!

Та књига „Затворски дани“ издата је и код нас, али... издавач је рекао да је у Београду пустио у продају 1.500 комада. Неки ми кажу да је ишла полиција и покупила то издање — нема је више.

Кад су ме звали на једну промоцију у Новом Пазару, онда је настала фрка. Звали су их тамо да им прете, да не организују то, звали су мене да ми прете да не идем...

Мада то уште и није нека књига, нешто страшно... Па који је то режим који се боји књиге?! Ево, данас је ово ваљда једини режим у Европи који се боји књиге!

Чиме се сада бавите? Јесте ли повезани са албанским партијама на Косову! У којој мери се слажете са њиховим концептима?

Ја својом вољом и по свом ставу нисам члан ни једне политичке партије. Нити то желим да будем. Бављење политиком на Косову, бити у политичкој партији, у оваквим условима у којима ми живимо је — најблаже речено — непродуктивно. Друго, све ове политичке партије, не само на Косову него и шире, на оним просторима бившег социјализма и бивше Југославије и Балкана — болују од неких старих синдрома. Нема ту праве демократије. Ту највише има оне злогласне диференцијације и инсистирања на партијској монолитности и дисциплини, на једноумљу. Ако је човек у партији, не може јавно да заступа оно што лично мисли...

Ја се овде, по неким основним питањима око решења проблема Косова, при садашњим околностима и стању ствари, не разликујем битно од онога што је опција Албанаца, плебисцитарно изражена и на оном нашем референдуму. А то је:

Југославије у каквој смо били, која је била по мом уверењу и по тадашњем уверењу ветине Албанаца — те Југославије више нема. То је била федеративна заједница, састављена од шест република и две покрајине, које су имале висок степен аутономије. Ако те Југославије нема, и сви су кренули да потраже решење за себе у државном осамостаљењу, тим путем су кренули и Албанци на Косову. И отуда произилази та наша дефинирана опција коју сте чули сигурно и у Демократском савезу Косова — САМОСТАЛНО, НЕУТРАЛНО КОСОВО.

НИСМО МАЊИНА, НЕГО ВЕЋИНА

Додуше, и у Качаничком уставу још увек стоји Косово као суверено, самостално, у оквиру југословенске федерације или конфедерације.

После тога је склепана једна заједница која се зове Савезна Република Југославије, као федерација, двојна федерација. Нас нико није питао за то!

Разлог због чега о томе није могло бити говора ни у Хагу ни у Женеви је свакако чињеница да националне мањине, што је овде албански народ, немају право на своју територију. Међународно право регулише тај проблем!

Океј!

Али, узмимо ствари онако како оне конкретно изгледају, да би видели да и свет са тим својим устаљеним категоријама у овом нашем котлу не може да се снађе.

Је ли тај Свет признао, на пример, независну и суверену Хрватску у постојећим границама? Јесте. Тамо има Срба. По свим критеријумима у тој независној држави коју је Свет признао — Срби су национална мањина! Међутим, они хоће државу.

Босну и Херцеговину је Свет признао и заставља те државе у оним авнојевским границама вије се пред палатом Уједињених нација! Тамо је то држава три народа: Муслимана, Срба и Хрвата. Њих је толико колико их је. У последњем попису, Срба је било 32%, и они су, значи, у мањини.

Према томе, по којем основу сада, по тим неким критеријумима треба Албанцима, којих има око два милиона на Косову, који ту чине негде 90% становништва, сматрати националном мањином, а Србе у Хрватској, међународно признатој, сматрати народом?!

Значи, тај критеријум, пошто се све пореметило, ни тај критеријум више не важи овде. А ако ће неко вратити ону Југославију, федеративну, у оним границама, у таквим односима (без оне идеологије, без комунистичког режима), 'ајдемо ми тада да разговарамо другачије. Сада не можемо да разговарамо другачије него овако!

Национална мањина — Албанци на Косову! Нас је четири пута више него Црногораца у Црној Гори. Нас је овде било четири или пет пута више него Срба у Хрватској. И скоро два пута више него Срба у Босни и Херцеговини.

Пошто је било како је било, али више не може да буде како је било, ја имам другу визију. Хајде нека буде нешто што треба да буде. Нека буде Србија демократска земља и да седнемо за сто, па ћете да видите да бисмо нашли решење. Не знам ја каква би било то решење, нећу да прејудуцирам ништа. Можда у потпуном осамостаљењу Косова и Албанаца од Србије, или у уједињењу Албанаца... не знам. Али, нека се то трансформише у једну праву, здраву демократску заједницу по свим критеријумима демократског устројства која данас важе у свету, да видите како би се отворила нека перспектива. Али овако! При оваквим односима, где се све хоће силом — не може.

Видите да смо запали у ћорсокак. Демаћи каже да смо у живом песку. Па јесмо у живом песку, и Срби и Албанци, сви овде.

ФЕДЕРАЦИЈА БАЛКАНСКИХ ДРЖАВА

Рекли сте да ни у албанској опозицији нема баш много начела демократског деловања. Да ли би то општа сређивање односа подразумевало и унутрашње сређивање албанске политике?

Што се демократије тиче, нико од нас не може да каже ми смо чврсто стали на терен демократије и демократских погледа а ви нисте.

Видимо да је Малићи искочио мало из шаблона — потиснут је. Ветон Сурић — исто тако, списак оних који отпадају је дуг. Коначно, и Ви сте на том списку?!

Не гину тако неке етикете, ако неко изађе из шаблона. Бити плебисцитаран — то је у реду. И ја сам гласао за ту опцију Косова. Дозволите, и ја хоћу у неким финесама да размишљам. И овде има тих етикета — ко није са њима, он је комуниста! Зна се, овде је раније много људи из политичких разлога ишло у затвор, а не зато што су се залагали за вишепартијски систем, плуралну демократију... Ми смо били овако углавном подељени на југословенске комунисте, титоисте итд., и оне неке марксисте, лењинисте, енверисте итд.

Ја не кријем да сам био титоиста.

А ја морам да кажем да се то чак и примењује. Ви тако вешто пливате у овим политичким збивањима, а то је могао само један човек!

То не значи да ја могу да опонашам Тита. Он је ипак био мајстор политике. Да сам примио један резон, могуће је.

И то је посебна прича. Може ли сад свако да плује по Титу?!

А сад екстремни националисти код свих народа кажу: главни проблем је што не можемо живети заједно!

А ТО је најпрљавија антицивилизацијска теза! Да не можемо живети заједно.

Замислите да са том тезом неко изађе у Америци. Они који су пореклом Ирци, или они који су почели да формирају Америку, или Мексиканци који су у Тексасу и не знам кога све тамо има...!

Кад би они тамо изашли са том тезом, шта би било од Америке и од Света уопште?!

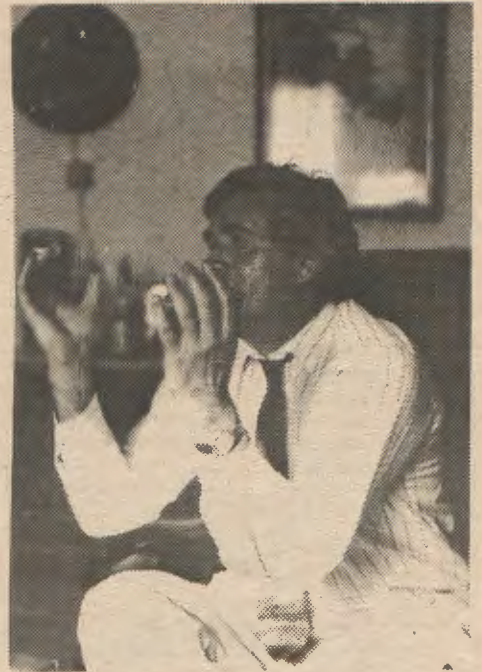
А деманти те тезе да не можемо живети заједно је управо ова — коју сад зовемо „бивша“ Југославија. Ми смо 30 — 40 година, што је за Балкан доста дуг период, ипак живели заједно. Како смо живели заједно? Нисмо се клали, нисмо се убијали, достигли смо један ниво равноправности. Нико није био максимално задовољан, али нико није могао да каже ни да је био тотално срзан! Ми смо били безбедна земља, ми смо се могли и кретати, имали смо другачију социјалну ситуацију...

Пазице — неко ће рећи: та Југославија је добијала кредите! Е, Тито је могао да добија кредите где је хтео и колико је хтео! А данас, на пример, кад би негде Милошевић 10 хиљада долара добио неког кредита то се не би могло живети од ове режимске пропаганде колико би се то користило као доказ колико овај режим живи поверења у свету!!!

Била је права вештина у политици на овом простору са овим неким, ипак, унутрашњим противуречностима, држати ове народе на окупу, миру и заједно, држати једнаку дистанцу у односу на Запад и на Исток. Они нам нису одржавали ову стабилност, него ју је држала вештина Титове политике и вештина његовог држања те дистанце у односу и на Исток и на Запад.

Сада ће неко рећи — па чим је овако пукло, то је била вештачка творевина! Ни то није тачно.

Овако како је пукло код нас, ако дођу дадале на власт, као што је сада случај, може свуда да пукне. Јер знате, европски народи имају исте или сличне противуречности, и они су ратовали између себе. У последњем рату, Другом светском рату, није се проливало толико крви на нашим просторима, осим оно између себе. На просторима данашње Европе се ипак нашло начина да се то ратовање превазиђе, стабилизује, да се нађе заједнички интерес, а наши заједнички интереси су ту. Пре свега економски, комуникације... И Југославија је била преузак оквир за то. Ја видим перспективу у некој балканској конфедерацији, економској унији, економској заједници... Ако Европа може да има економску за-

једницу, зашто то не би могли имати балкански народи?!

То је једна реална перспектива. Ми се сада сви морамо увхватити за оно решење где сви имамо шансу и интерес. У економској повезаности. Нико не може да каже да нема економског интереса да се повеже са другим земљама овога подручја, комуникацијски, културно.

Тешко је сада предвиђати, али пошто свет не може парцијално ни Босну, ни случај Хрватске ни питање ових односа у Србији — Косово, Санџак, Војводина — ићи ће на неко глобално решење, али које ће пре свега да пође даље од провинцијализације ових простора. А не стварања чврстих држава.

Наравно да ће то најтеже подносити Србија, али не само овај режим... Да говоримо ми отворено: у Србији има људи који говоре о њој у већим границама него што их је имала, и други о својим државама, али чим се око тога не можемо договорити, и ако ће та тежња да свако има своју државу довести до даљег међусобног истребљења, онда ће тај процес, изгледа ми, морати да буде заустављен.

Можда ови што праве космајски устав, нањушили су нешто па сад иду на провинцијализацију...

ПРИПРЕМА ЗА НОВИ УСТАВ ЗА МИЛОШЕВИЋА

Знате ли Ви нешто о томе?

Имам ја разних поузданих извора.

Догађа се прављење Устава за Слободана Милошевића, да он једног дана буде... Ово је сада овако хибрид, нешто недефинисано. Каква федерација од Црне Горе и Србије! Црне Горе, која је 16 пута мања од Србије у сваком погледу. И држава која има за председника једног Лилића!

Милошевићу је Србија преузак оквир. Он је направио овај последњи устав Србије за себе. За њега је направљен овај Устав: са оним председничким ингеренцијама... Сад ће покушати да направе Југославију за њега, а нешто по угледу на ону Краљевину Југославију! Оно са бановинама. Јер ове провинцијализације су у ствари то, само неће то тако да назову.

Ко је главни творац тог Устава? Кошутих? Ратко Марковић?

Има он приватне уставотворце. Ту су и Марковић, и Кошутих и Богдан Трифуновић... Међутим, то нису никакви уставотворци, чим се припрема октроисани Устав. Знате, шта је октроисани устав? То је кад вођа поклопи народ у уста.

Чини се да је Црна Гора већ начула да се то спрема, и гледају куда да се провуку?

Ја видим то као логички ток ствари. Ако је Словенија најурена (није тачно да је Словенија хтела по сваку цену да се откачи од било какве Југославије, њој је одговарао један другачији концепт, можда конфедерални или оно што су говорили о асиметричној федерацији), па се кренуло на Хрватску да се она раздоби, да би се преузеле територије са српским живљем, па онда да се разори Босна, и на крају је остала Србија са Црном Гором, природно је било очекивати да се оваква двојна, вештачка федерација неће моћи одржати. Онда ће се Црна Гора или сасвим утопити у ово или ће бити неки белај. Неки проблем.

Неки црни прогнозери од раније су говорили, ја те информације имам од пре годину дана, кад је било најкешће у Босни, кажу: Босни се све лоше пише, али некако ће се онда то примирити, па ће поново да се разбукта хрватско-српски рат, па ће онда бити велики белаја с Црном Гором и Црногорцима, па ће наша маленкост, Албанци, да дођу опет на ред. Пошто не волимо много да се бијемо (с нама је почело то што је почело и како је почело), овде се никад није ништа завршавало. Овде је само почињало! Питају људи — хоће ли бити српско-албанског рата? Кажем: зашто да буде, кад никада албанско-српских ратова у историји није било! Јел' ви памтите неки албанско-српски рат?

Ко је кључ мира?

Косово, Косово!

Кажем, квасац за тактичке или стратешке потребе сваке српске политике. Кад им треба за нешто, онда отпочну косовски мит, косовско питање...

Српски интерес на Косову је... све је то ствар једне митске, ирационалне природе. Шта ће вам ови данашњи властодршци рећи ако их питате: реците нам стварно, али стварно, зашто вам треба Косово?

Које ви то интересе имате на Косову?

Кажу: па тамо је била Косовска битка.

Пре 600 година!

А колико је битка било од тада па наовамо, свуда, кад би се сад то... И то је била једна изгубљена битка!

Друго, кажу, због три манастира!

Може ли један народ издржати толико напора због три манастира?!

Косово је српско. У ком смислу српско?

По чему је више српско него албанско?

ПО ЧЕМУ ЈЕ КОСОВО СРПСКА ТЕРИТОРИЈА

То сам управо хтела да питам — по чему је онда албанско?

Зато што смо ми ту! Ми смо ТУ!

Колико год ви питате — по чему је албанско — ја ћу вас питати — по чему је српско и ви ћете имати увек мање аргумената да ми кажете да јесте српско!!!

Ја сам малопре рекао — Косово је оних људи који ту живе!

Добро, али на српској територији!

На којој српској територији! По чему је то српска територија? Хоћете да ми објасните? И кад је била?

Чекај, чекај... Шумадија је српска територија и све тамо где су Срби, то су српске територије. Јел' то неко спори?

Не спори.

Зашто би се спорило да је ово албанска територија кад је 90% Албанаца овде?

Хајте да направимо једно поређење сада. Оно што тамо зовете Република Српска у Босни. По чему је то српско? Тамо су протерани Муслимани, међу задњима су отишли отуда мој таст и моја ташта, они су пензионери и стари људи... По чему је Бијељина српска, где је било 65% Муслимана? По чему је Вишеград, где је било 75% Муслимана?

Како је то све поремећено!!!!

Значи — то је српско, оно је српско, ово је српско...!

А у Вуковару, где је било такође 28% Срба, у име чега је разаран Вуковар?!

Нећемо овде ја и Ви да се споримо око тога колико је чега било српско, него само кажем колико је ирационално унето у једној политици, која, верујте, кад би била прагматичнија, рационална, све би било боље.

Где је дефинитивно решење вашег, албанског питања?

Ако ћемо кроз концепт државности, немојте ми рећи да је наше решење у Републици Косово! Две државе малог народа! Које нам је то решење? Немачка има 70 милиона становника, па нису више две државе, него једна!

Ако ћемо кроз то, право решење је да се ујединимо. Једна држава.

Али, то не може без велике жртве. Може да буде и великих жртава па опет да се не оствари. Је ли тако?

Према томе, ја ћу сматрати да смо ми, Албанци уједињени тако да нема поделе међу нама кад буду остварене границе према Албанији као границе између западноевропских земаља.

Ја нећу да ми неко у Београду каже: опростите, ви морате да учите по српским програмима, у противном нећете ући у школске зграде. Које смо ми нашим знојем изградиле.

А шта то значи?

То значи — прихватити српске програме, значи да наша деца не могу ни једну личност из наше историје да изучавају!

Да ли би то Срби дозволили, на пример? Тамо негде где би живели Срби у оваквом броју, од 90% становништва Срба?

И опростите, што то некое треба да смета што ће наша деца да уче о Скендер Бегу, што мени да смета што српска деца, али не у Србији него овде, и у Македонији чак, да уче о Карађорђу, о Вуку Стефановићу Караџићу, што би то некое сметало?! Зашто то смета?

Праве телевизијске емисије па иду и кажу: али замислите кад би Америка тако?! А ови јадни учитељи не знају да им кажу — па ви узимате потпуно погрешан пример! Ја сам био у Америци и видео у Тексасу да постоји двојезична настава, и то прво на шпанском, па на енглеском! Па тамо имате и приватних школа. Ако имаш паре, иди у овај колеџ, ако не онда у мањи.

Па онда, шта ми се мешаш у програм, да ли ћу ја да учим Скендер Бегу или Карађорђа?!

БИТКА ЗА ПАСОШ

Да сте сада у могућности да одлучујете на овим прсторима шта бисте Ви поручили Србима, шта Албанцима, шта режиму у Београду, а шта опозицији у Београду?

Е, овим режимима ништа не могу да поручим, ни председнику Милошевићу, не, не,

не... Ја апсолутно не спадам у тај ментални склоп!

А ово друго, да ли видим неко решење — како да не! Само за то треба најмање 50 одсто Албанаца да мисли као ја, и најмањер 50 одсто Срба да мисли као ја, а и неки други. И да изведемо неке разумне, рационалне политичке снаге које ће да направе нека оптимална решења за све. И опет вам кажем, не мислим да би та решења била најбоља, али у сваком случају много боља него ово што је сада!

Дакле, нема шансе?

Нема шансе.

Ми смо се љутили кад су нам вани говорили да је Балкан буре барута, мислили смо да нас они мрзе.

Буре барута и — горе од тога! Буре смрада! И сад је то буре отворено, тешко је то сад покрити... Благо оном ко издржи до краја. Безумници и лудаци мислим да ипак неће моћи да издрже то до краја. Мислим да ће ипак нормални људи морати да издрже све ово...

Баш сам се питала како сте успели да се тако ментално сачувате? Делујете рационално и смирено...

Зато што покушавам у свом овом лудилу стварно да сачувам свој лични интегритет, своје погледе... Људи ме питају да ли сам политички активан? Не, нисам политички активан, али ја сам политички итекако ангажован, јер размишљам. А размишљам самостално у оквиру партијских програма.

Знате колико сам шанси имао да данас будем у некој европској земљи. Кад сам изашао из затвора, могао сам да бирам најмање између 15-так земаља, да добијем политички азил, уточиште, егзистенцију... Па, нешто ми се није ишло...

Ко жели искључиво лични мир, може да се отисне, да се изгуби из свега овога. Међутим, и вани кад сте па видите све ово, ни тамо не можете бити мирни.

Друго, човек дође и биолошки у неке године и по нечему што је радио, градио односе са неким људима, дође у неко стање да, кад га померите са тог места, он је као старо дрво кад хоћете да га пресадите негде. Оно нема шансе да опет настави да расте, него само уване! А млађе биљке можете да пресадите. Наша деца можда и могу негде да наставе...

Шта да вам кажем?

Сад је дошло време када треба размишљати и о елементарној егзистенцији. Ове санкције, рецимо, погађају све, па и мене погађају. Ја радим као адвокат. Нема пуно посла, нема ни пуно пара. Само да преживимо. Нисам у најгорој ситуацији, али...

Ако бих Вас питала шта је ваша највећа жеља овога часа, што бисте ми одговорили?

Највећа моја лична жеља овог часа је да могу од ових власти, које свако вече читају на телевизији, да имам сва права, да добијем пасош и идем у Скопље.

Немате га још увек?

Немам. Оно што је за човека сензација — пут око света — за мене то представља само пут до Скопља!

Одем да питам. Кажем:

„Молим вас, хоћете ми дати пасош?“

„Чекај“, каже. „Ево, имаш забрану Окружног суда из Митровице“.

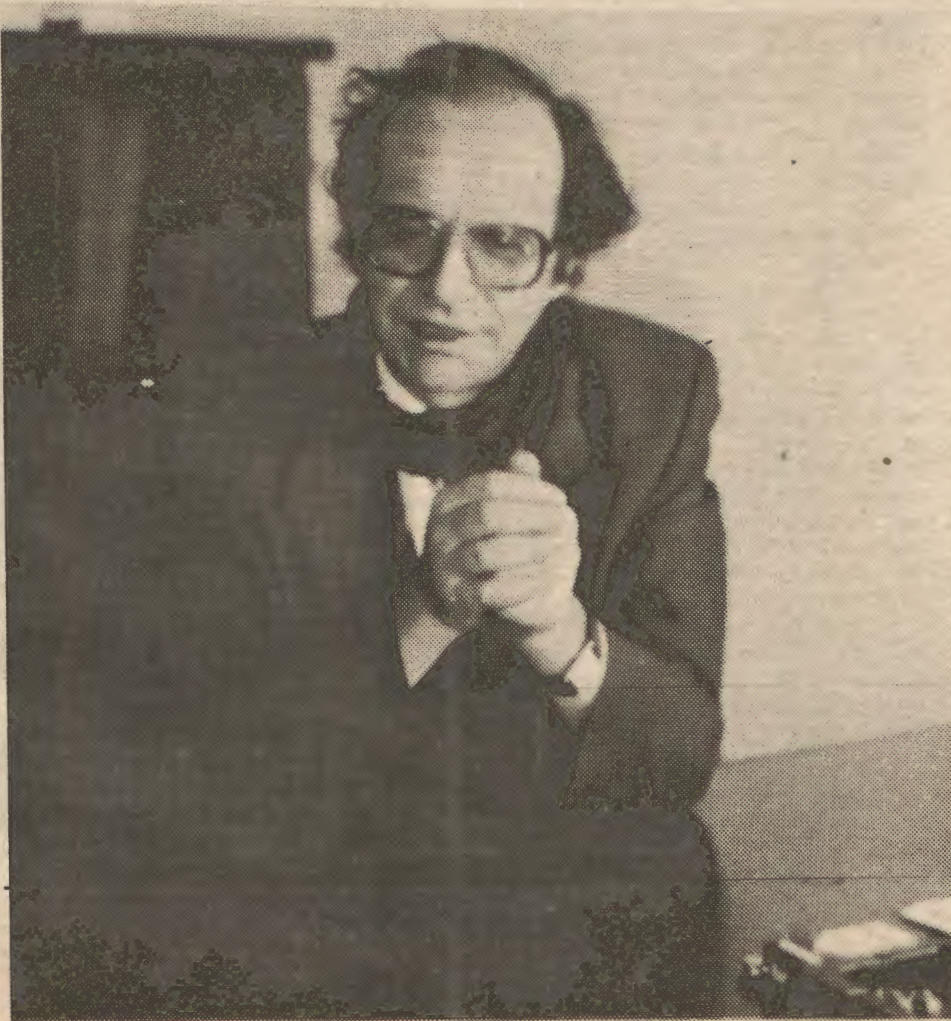
То је процедура: кад вас ухапсе, док сте под истрагом, не можете добити путну исправу. Али, истрага се по закону завршава за 6 месеци. Подигнута је и оптужница, и ја сам ослобођен. Па је Виши суд вратио и првостепени суд ме опет ослободио — али та забрана СТОЈИ! И ја не могу добити пасош! До даљњег.

ИБРАХИМ РУГОВА, ПРЕДСЕДНИК ДЕМОКРАТСКОГ САВЕЗА КОСОВА, ТВРДЕ ЛИНИЈЕ АЛБАНСКОГ ПИТАЊА:

АРКАН ЧЕКА МОМЕНАТ!

„И међународна правила се мењају. Ко би пре неколико година рекао да ће бити мењане границе у Европи! Што се тиче концепта националне мањине, он је данас доста еволуирао и у последњим документима европске и светске заједнице...

Европа је данас у једном процесу рентеграције. А ми говоримо о једној земљи која се распада. У њој смо били трећи народ по величини, звало се то мањина или неки ђаво!“

Прошло је две године од када смо се срели. Интересује ме шта је оно што је за Вас било битно у периоду прошле две године?

Што се тиче нашег политичког покрета и партија, као и живота овде на Косову, значајан је био референдум '91. године у септембру месецу, слободни избори прошле године у мају, афирмација Албанаца у бившој Југославији и на Косову, афирмација Косова у оквиру Међународне заједнице и у оквиру Европске заједнице... То су ти значајни датуми и резултати у нашем политичком животу.

Што се тиче ситуације овде, она је само погоршана, на жалост. И што се тиче репресије, економског стања на Косову, социјалне политике и здравства — то је знатно погоршано. Говорим о животу обичних људи, **говорим о животу Албанаца на Косову.**

Овде функционира само та њихова полиција. Већ низ година је то тако.

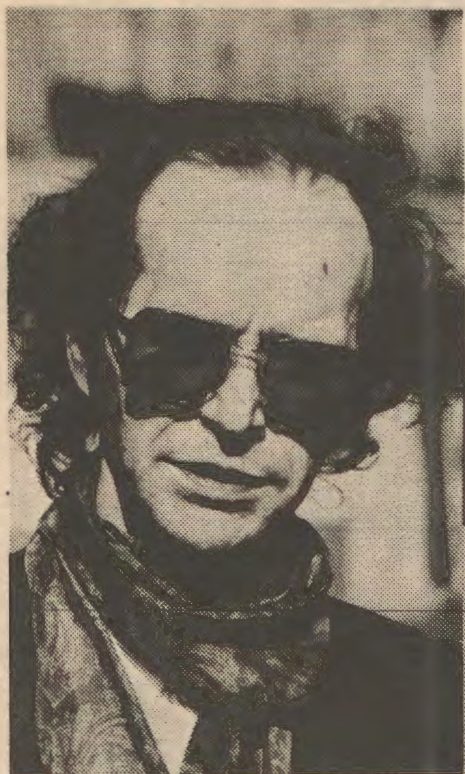
Вама се замера да, без обзира што сте спровели изборе, још увек нисте конституисали Скупштину и, у намери, вероватно, да сву власт задржите за себе. Шта можете у том смислу да нам кажете?

То су можда критике овде са Косова. Није ту питање власти, већ је питање одмерености наших политичких корака: Ми смо имали изборе, онда смо покушали Скупштину да конституишемо јуна прошле године, али уследила је брутална интервенција полиције и сматрамо да је то корак који може изазвати неке конфронтације на Косову. Због тога смо одлагали... Иначе, ја имам довољно власти и не треба ми нека функционерска власт.

Наравно, те су критике нормалне и треба да се одвијају, ми покушавамо деловати демократски у оквиру овакве ситуације и под репресијом полиције.

Притисак је албанске, косовске јавности, да имају ту Скупштину, да се конституише и да функционише. За мене је значајно да су посланици присутни и поред повремених хапшења (и сада је неколико посланика у затвору). Ипак, то је корак напред... То су **Мердибал** из Глоговца, **Амуљаћи** из Пећи, ових дана и **Бајро Цемајл** из Урошевца...

За њих нема неке оптужбе. Држе га 60 дана, 30 дана — пусте га... Двојицу наших акти-

виста држали су три месеца, онда су их пустили без икаквих објашњења!

Држали су без разлога и наше прве активисте, Србе, 40 дана, Даницу и Вука...

Да! То је та логика репресије. То је сада машина репресије.

АРКАНОВЕ ШЕТЊЕ

Недавно су овде ухапшени људи за које је штампа тврдила да су наводно ваши „министри одбране“. Заплењена је и огромна количина наоружања. Да ли Ваша странка има везе са таквим организовањем оружане побуне? С једне стране — ви сте за преговоре, а с друге стране — ово?

Наша странка нема са тиме везе, нити је све то што се о томе каже истина. То су све инсценације и сценарији политичких монтажа и процеса које смо имали на Косову већ низ година. Сада се то реактивизира. Пре две године исто су ухапсили тако једну групу у Призрену и Баковици. Онда, има група где се налази по који Србин, као бајаги бави се трговинском оружја... И кроз све то жели се компромитирати ова наша политика и мировна и политичка резистенција овде на Косову. Те оптужбе и нису толико озбиљне, сем оне старе, о неком интегритету. Неки су чак оптужени по законима бивше Југославије! И то се ради баш сада када ће се разматрати питање Косова шире и наравно да компромитира и Демократски савез и овај покрет...

Ко је по вама кључ рата, односно мира на овим просторима? Албанци или Срби?

Кључ рата је овај режим сада. Српска страна може кад жели изазвати овде провокације, шире провокације. До сада смо имали пуно таквих провокација, али смо их успели избећи, јер није лако када се у једном чи-

тавом граду јури полиција, као што је било у Митровици прошле и ове године. Кога су затекли, тукли су га, малтретирали и хапсили... И по селима је залазило по 50 — 60 полицајаца са борним колима и тако исто поступали... То су заиста масовне провокације. Остављам по страни ове појединачне, преко којих могу прећи. Кад им затреба, они могу започети нешто. Или, ове парламентарне групе, Арканове или неке друге — само чекају неки момент!

Колико су они присутни на овим просторима? И углавном, у чему се састоје њихово деловање овде у односу на вас?

Појављују се по Косову и остварују неке контакте. То доста иритирајуће делује и често су се прошетали кроз Косово, али Албанци нису прихватили те провокације. На пример, у Глогоцу је био Аркан, или близу албанске границе у селу Жур... Они само чекају неки момент — да вас убијају.

ПРАВИЛА СЕ МЕЊАЈУ

Да ли Ви лично ову Србију, односно СР Југославију овакву каква је, доживљавате као своју државу?

Не бих желео сада о томе, али ако баш инсистирате, рећи ћу вам: ја ову Југославију не доживљавам као своју државу! Ми смо само у остаци Југославије — Косово и ово што је остало, Црна Гора и Србија. То је земља која је створена вољом силе и вољом власти које нису питале друге народе да ли желе живети у некој заједници која ће се звати било Југославија или нешто треће. И мислим да нема перспективе ако се иде овако.

Да ли се осећате грађанином овакве Србије, државе Србије у СРЈ?

Ја се не осећам тако. Ви знате структуру коју смо имали у бившој Југославији. Косово је било део те федерације, у оквиру Србије, али и у оквиру федерације. Ово није никад било чисти део Србије, да вам кажем!

По међународно-правним нормама, националне мањине имају иста права као и народи, сем права на територију. Да ли је та чињеница била пресудна за неуспех албанске делегације и у Хагу и у Женеви?

Није то било пресудно. И међународна правила се мењају. Ко би пре неколико година рекао да ће бити мењане границе у Европи! Што се тиче концепта националне мањине, он је данас доста еволуирао, и у последњим документима европске и међународне заједнице и међународних институција. Али, ако говоримо у глобалу о националним мањинама — имају право и на територију, живот и на државу!

Ви знате шта се десило '83. године на Корзици, када је Митеран у Ајачију направио масакр и угушио побуну, знате шта је Гонсалес рекао Баскијцима, замислите шта би се десило у Баварској када бисмо рекли да је немачка војска окупациона?

Ја не бих постављао тако ствари. Европа је данас у једном процесу реинтеграције. И будућност Европе је да то буде Европа народа, држава и регија — ту не постоји више логика 19. столећа. Желим да то у Европи иде мирним путем и да не буде већих потреса.

Ми овде говоримо о једној земљи која се распада. Албанци имају право да мисле о својој будућности. Ми смо ту били трећи на-

род (звало се то мањина или неки ђаво) по величини! Албанци у Македонији, на Косову и у Црној Гори!

АЛБАНИЈА БРИНЕ О НАМА

Како се у Албанији гледа на вашу жељу да им се припојите? Да ли се нешто променило откад је Албаније добила нову власт?

Наравно, Албанија гледа позитивно на наше захтеве. Она је сада заинтересирана да не дође до неког крвопролића на Косову и не инсистира код међународне заједнице да се прави нека превенција овде на Косову, да не дође до најлошијег. У том случају би се запалио цео овај јужни део Балкана!

Да ли је то мешање у унутрашње ствари друге државе?

Није, није. Албанија има право да се заинтересира о нама поготову сада када има демократску власт и демократски систем. Нажалост, у комунистичко доба, мање је чинила. И није то мешање, и Срби би то требали схватити пошто контролирају Косово, да то није мешање, јер се ради о једној земљи која се распада и ово је један део народа који тражи потврду свог идентитета.

Имајући у виду ваш положај овде, на Косову, да ли сте нешто учинили за Србе који живе као национална мањина у Албанији?

Ма није то... ха, ха.

Да ли сте Ви исто тако упутили један допис г. Бериши у коме сте то од њега захтевали?

Албанија не негира да то постоји. Ту националну групацију у Албанији није негирала никада, а ни македонску мањину. Не желим сад ту да правим паралелизме са Косовом, о Србима и Црногорцима у Албанији... Ви знате ове игре које се одигравају две-три године? Овде су дошли две хиљаде Срба из Албаније, нешто их је отишло у Црну Гору, па поново се вратили, јадници, јер сад имају своје огњиште, своју Албанију! И у овом процесу, не само групације Срба и Црногораца, него и сви ће просперирати у Албанији.

СРПСКА ОПОЗИЦИЈА НАМ НИЈЕ ЈАСНА

Шта сте изгубили, а шта добили неизласком на изборе на савезном и на републичком нивоу, па чак и на локалном?

Ми смо прихватили циљеве, чувамо легитимитет Косова. Добро, ми смо имали увек изборе за Косово, што је суспендирано ове три — четири године. Онда, нисмо желели неки облик манипулације, јер ништа не би добили. Какви избори у овој ситуацији кад нема власти и администрације Албанаца, нема ничега! У изборима је било велике манипулације, не би ми на локалним изборима освојили ништа! То су биле само игре. Било је доста говора прошле године око тих избора, али нико нам није ништа нудио — ни опозиција, ни Панић, нити ико други. То би била само велика манипулација. Чак се и са Србима овде манипулирало...

Под којим условима бисте на следећим изборима изашли заједно са српском опозицијом на изборе? Зашто, на пример, не уђете у ДЕПОС?

Ми желимо очувати наш, косовски идентитет. Што се тиче људи који ће бити од пове-

рења, то треба видети да ли ће бити нових концепција у Србији, у београдској опозицији, о Косову. До сада је све то слабо. Само неке индивуде су дале за нас повољно мишљење, као на пр. Богдан Богдановић (који додуше није у Београду, али он је човек који већ низ година има смисла за нашу стварност). Размишљао сам о комбинацији шта и како у вези тих избора... али за то је још рано.

Прилично је тврд Ваш став. Чини се да ипак нисте спремни на било какве компромисе? Косово — република, и то је све!

Не бих то баш тако постављао...

Милошевић такође има свој чврст став о томе, и како то превазићи? Ако ни на који начин не сарађујете са опозицијом. С обзиром на бирачко тело које имате, мислим да су с њима врло мале шансе за успех...

Видите, српска опозиција до сада никад није изашла са неким флексибилним ставовима око Косова. Нису се много разликовали од садашњег српског режима.

Прича се овде да се српска опозиција плаши своје јавности ако би се ангажовала око Косова. Али, ако опозиција жели да преузме власт и жели допринети решењу косовског питања, треба бити јасна. Ми морамо и можемо сарађивати са опозицијом и видећемо сада ако буде нових идеја. То до сада, на жалост, није било.

А Милошевић има свој став и ту је све јасно.

У Србији се прича да он ради у ствари — за вас. Да ли је то тачно?

Никад се не бавим личностима... извињавам се...

НАША ВРАТА СУ ОТВОРЕНА

Да ли вас погађају санкције и колико су оне праведне, односно неправедне по вама?

Ми смо овде и раније имали санкције. Од '90. наовама. Цела државна економија у Србији је пропала, привреда такође, са посла су истерани Албанци... Наравно, и нас погађају ове санкције, али подржавамо их и издржавамо за неку бољу будућност. То је мера за неког који не разуме, или неће да разуме ситуацију. У том смислу, ми их подржавамо. Иначе — и нас погађају, али ми их морамо издржати.

Имате ли неких пријатеља међу Србима? Овде, на овом подручју?

То се овде дешавало чудно. Самоизолација која је започела још 1985-86. године од стране Срба...

Али и самоизолација Албанаца, исто тако...

Кажемо, самоизолација Срба и групација Срба, и то прво српских интелектуалаца. На пример, када су изашли из нашег Клуба књижевника, у сарадњи са српским Клубом књижевника. То су били први потези. Онда су преузели власт. Већина тих интелектуалаца данас седи по институцијама где су истерали своје колеге Албанце... Ево шта се дешава са мас-медијима на Косову — остали су и без професионалаца у раду... Тако се то десило. Иначе, наша врата су увек отворена.

ДР ФЕХМИ АГАНИ, ПОТПРЕДСЕДНИК ДЕМОКРАТСКОГ САВЕЗА КОСОВА, СОЦИОЛОГ И ИДЕОЛОГ АЛБАНСКЕ ТЕРИТОРИЈАЛНЕ САМОСТАЛНОСТИ:

КОМПЛИМЕНТИ МИЛОШЕВИЋУ!

Како живи албански народ, данас?

У брзом смо пропадању и то због пљачке милиције. Ми мислимо да је нормално да постоји милиција, али неприхватљиво је да она поступа ван свих норми — да једноставно пљачка! То ће нас врло брзо довести до глади и сиротиње. Што се тиче финансијске полиције, са њима колико-толико излазимо на крај, јер су подмитљиви. Ви једног таквог човека — Србина — можете да подмитите са 200 марака, али ако је у питању Албанац, то не би могло без 10.000! Тренутно је толико разлика у карактерима наших народа.

Колико ваша паралелна власт обухвата албански народ? Да ли вас већи део народа прихвата као власт или као нужно зло?

Мислим да је сав народ уз нас. На референдуму за самостално Косово учествовало је 87% потенцијалних гласача. Остатак су били Срби и они који нису могли да гласају. Видите само колико смо компактни били када је требало бојкотовати изборе у Србији, само један до два одсто Албанаца је гласало.

Нисте изашли на изборе у Републици Србији, и зато што сте изгубили сву власт коју сте имали на Косову...

• Нисмо изгубили све. Ми се надамо да ћемо добити све!
У демократским круговима Србије верује се да Демократски савез Косова сарађује са Милошевићем, јер све што радите иде на руку председнику Србије?!

Не, није тако. Да мало мењамо позиције: то што ради Милошевић иде на руку Демократском савезу Косова!

Ви, значи, рачунате на Милошевића као на најјачег савезника?

Па, сада, ја немам предубеђења према Југославији, али тако је ефикасно разбио Југославију, а по нама Милошевић је човек који ју је разбио, што је аутоматски изменило наш положај овде.

Не знам да ли се ви тога сећате, када је променио руководство у Војводини, па у Црној Гори, када је насилно изнудио амандмане за Косово, и када је Милошевић мислио да је прва фаза завршена јер је анектирао Косово, Црну Гору и Војводину, он је дошао у Нови Сад и рекао: „Нек нико не мисли да ћемо заспати на ловорикама!“ Дакле, претња је била адресирана на Словенију, Хрватску, Босну и Македонију. То је било време када се спремао велики митинг солидарности у Љубљани итд.

У тим околностима, под овом претњом апсолутно нико, ако је имао могућности да изађе из Југославије, није остао у њој!

Да ли верујете да ћете за мандата председника Милошевића да остварите све своје планове?

Па сад, зависи од мандата, али ми мислимо да се приближавамо прилично брзо остварењу наших циљева.

Дакле, мислите да вас ОН приближава?

Ми још робујемо оној догми о сопственим снагама. На страну шала, али Албанци су у ово време показали велику компактност, свесно су поступали, показали одлучност у постизању веће самосталности — да је то за уважавање.

Али, овај режим збиља нам је ишао на руку, јер је, између осталог, он тај који нас је учирио овако компактним. Што смо више били угрожени, постајали смо све компактнији. Можете ли да замислите земљу где се популација од 400.000 ученика обучава по приватним кућама, јер школе не раде! То је ван сваке памети, јер свака породица има по неколико деце и директно је угрожена тиме...

Срби могу да кажу: ако он, г. Фехми Агани, каже да Милошевић иде Шиптарима на руку, значи да је Милошевић добар Србин, јер Агани жели да га посвађа са народом зарад својих, шиптарских интереса...

Сви су наши комплименти Милошевићу. Добро је за нас Албанце све док Срби тако размишљају.

Не разговарате са влашћу, али стиче се утисак да нисте расположени ни за разговоре са демократском опозицијом Србије. Шта је основни разлог?

Изгледало би несмотрено да се тврди да ми одбијемо разговор, јер ми имамо потребу за разговором. Међутим, видите о чему се ради: за нас је тест демократије за опозицију у Србији — став према Косову и према Албанцима. Тај тест за нас није положила ни једна опозициона странка у Србији. И у програмима и у поступцима, а видели смо многе програме и поступке. Заинтересовани смо за разговоре, али за разговоре који воде решењу нашег питања. Али са Србијом, са њеним демократским странкама имамо веома лоша искуства. Они желе разговоре да би се створио привид неког разговарања, а не да би се питања решила. Разговор за њих значи да ми прихватамо све услове које они постављају! То ми не прихватамо.

Не признајете званичне институције Србије, али без обзира на то, кад треба да путујете у иностранство ван од те исте државе тражите пасош. Није ли то индиректан начин признавања државе?

Уколико се противите институцијама, не можете добити оно што вам је неопходно. Примера ради, Србија је '44. године била фашистичка и сви су морали да имају легитимацију окупационог режима, јер су требали да се крећу. Према томе, није то нешто што нам Србија чини као уступак.

То што нам је нужно, ми узимамо да бисмо опстали.

Ево ових дана штампа пише о томе како Албанци купују робу по сниженим ценама, на бонове. Па што је не бисмо куповали?! Албанци не узимају ништа од Србије, само тиме повраћају један део од онога што Србија узима Албанцима. А моментално, Србија Албанцима једино узима!

Како успевате, упркос медијској блокади, да успоставите комуникацију са становништвом.

"БУЈКУ" је прескуп да га наши могу купити, али ипак изађе у 250 хиљада примерака и све оде, а чита га по неколико њих. То је један вид контакта. Демократски савез издаје и свој билтен, тако да је то још један вид комуникације. Ово је једино чиме располажемо, јер нам је угашено шест великих листова и сви локални. Затворене су нам све институције — историјски завод — затворен је сасвим. Албанолошки институт постоји — али се не финансира његова делатност. Не финансира се ни Академија наука, ни култура, ни спорт.

Ево, овде вам је стадион "Приштина". А да ли ви знате да на том стадиону могу да играју само српски клубови, а не и албански. Уведене су ванредне мере, идиотизам најгоре врсте, Албанци су напустили те клубове и формирали своје. Дискриминација је овде тако опипљива.

Добровољним прилозима направили смо једно вештачко језеро које је преко лета требало да буде купалиште. Првих дана заједно су се купали и Срби и Албанци, а онда је дошао поп да то посвети, дошао је и авион нисколетећи, а Албанци који су се затекли на базену су то извиждали, што је било неопростиво.

Онда су увели легитимације и Албанцима је било забрањено купање.

Имам пријатеља, професора, који је предавао у Јужној Африци и који каже да би неки примери са Косова добро послужили њиховом апартхејду.

Ако сутра на изборима у Србији, под претпоставком вашег неизласка до даљњег, садашња власт изгуби и Србија постане демократска, промени се однос према Косову... Да ли ћете у том случају остати на истим позицијама самосталног Косова или би се то могло нешто изменити?

осМи бисмо тада успоставили најбоље могуће међусуседске односе са демократском Србијом.

Баш међусуседске односе?

Не би се ту засекала баш нека оштра граница. Програм Демократског савеза Косова и моје лично убеђење је да Косово треба да припада свима онима који на Косову живе. Према томе, сви који на Косову живе Косовом ће управљати и о Косову одлучивати, биће у потпуности отворени и сарађиваће са свима са којима је то могуће.

Без припајања Албанији?

Да, баш тако. То је опредељење Демократског савеза Косова, јер знамо да ове државице нису дугог века. Свака будућа интеграција, на било којим основама у оквиру Балкана, нама ће одговарати. Ми ћемо бити жељни те интеграције и успоставићемо много боље односе него што су ови који данас постоје.

Да ли је Косово српско?

Основна тврдња је ово: поносимо се и истичемо да смо историјски народ, а чини ми се да актуелна збиља показује да нисмо ни живели. Ми живимо на Косову, а политички нас побеђују, и то тако убедљиво, народи за које мислимо да нису историјски.

Српски народ, посебно овај овде на Косову, тако чврсто се везао за мртве идеје. Отрежњење иде споро, а оно је један од услова да се отргнемо из ове трагичне збиље. Разумем идеологију која овде влада — "боље било која српска, него најидеалнија албанска власт", разумем и оправдање наших људи да се везују за државу и овај режим, јер наше куће нису гореле, наши синови нису гинули на бојиштима, али не разумем да се може више бранити нешто што је толико осиромашено. Срби на Косову били су и остали заиста погодни за манипулацију и мислим да су они до сада највеће платили ту манипулацију собом. Доказ је и то да у Милошевићевој Србији не постоји ни један важнији човек у републичкој власти а да је са Косова.

Да ли то значи да се Милошевић одрекао идеје Косова и да не рачуна на косовске кадрове?

Немам одговор на то да ли се одрекао ове територије, и ко би то смео јавно да уради и под којим условима, али сам сигуран да је постојеће стање у Покрајини привремено — привидно срећено, дакле нерешено. Доказ је то да ни једна акција, ни један њихов пројекат од његовог доласка на власт није реализован. Од фамозног насељавања 100 хиљада душа, до тога да до данас овај режим није завршио ни једну зграду у Приштини, а ни у оне које су биле завршене није уселио ни једну породицу повратника!

И најкорелијем присталици српског режима јасно је да постојеће стање није одрживо и да овај режим бране само они који од њега имају директну корист. Осим тог уског слоја који се директно окористио од оваквог стања, привременог и привидног мира на Косову, све мање је оних који подржавају ово што се овде догађа.

ПРЕЦЕЊЕНО И ПРАЗНО ПО СРБИЈУ

У разговору са људима из Демократског савеза Косова чула сам тврдњу да се на овим просторима тренутно дешава страначна пљачка Албанца, од стране званичних српских власти. Да ли је то случај само са Албанцима или је пракса српског режима да овде пљачка сваког ко било шта има, без обзира на националну припадност.

Није спорно да се о раду полиције у покрајини, у јавности мало зна. Да ли и колико има злоупотребе — то је нешто што вам нико прецизно не може тврдити. Ја немам доказа и не верујем да су случајеви прекорачења овлашћења систематски смишљени да би се вршио притисак на Албанце — како то каже њихова страна. Овде се одвија масовни бизнис, свакојаки, од оружја до дроге, и то је посао који тренутно цвета. У томе има великих малверзација, а српска финансијска полиција нека је да уђе у све то. С друге стране, наспрам те тезе имамо и ову: постоје говоркања, велика и тврда, да су најмоћнији трговци — Албанци у спрези са српском влашћу! Али, ви то не можете да докажете. Ту се помиње председник Савезне "скупштине Радоман Божовић". Наводе се примери да се заплени роба од стране финансијске полиције, а онда дође интервенција из Београда, па се све то враћа власнику.

Имасте ли неки конкретан пример?

Рецимо, "ХОЛДИНГ ИЛИРИЈА". Полиција је запленила робу, почела да товари у камио-

СРБИ — РЕЛАТИВНА ВЕЋИНА ИЛИ РЕЛАТИВНА МАЊИНА, СА РЕЛАТИВНИМ ПРАВОМ НА ЖИВОТ

МИЛОШ ЂОРЂЕВИЋ, НОВИНАР И КЊИЖЕВНИК, О ВЕЛИЧИНИ СРПСКОГ ПРОСТОРА:

ОД ЗГРАДЕ ИЗВРШНОГ ВЕЋА ДО УЛПИЈАНЕ!

Знате ли неког „аутентичног представника Срба са Косова“?

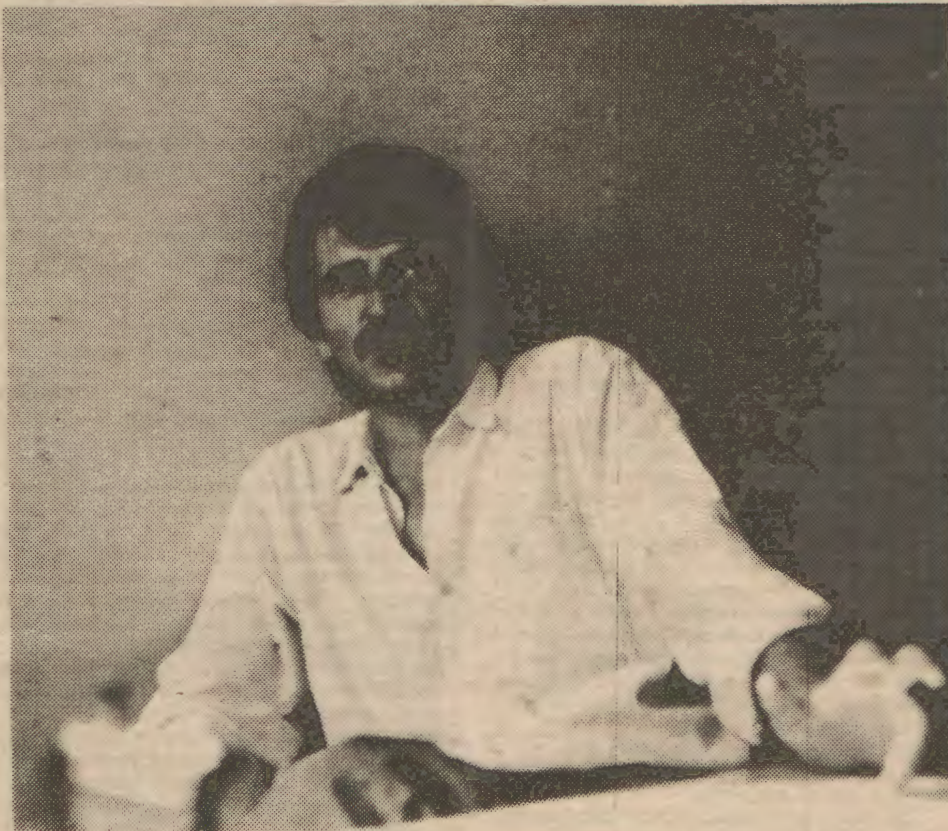
У зловреме, док косовско питање није било „решено и сређено“, знало се ко представља српску, а ко албанску страну.

Данас Србе са Косова представљају Срби из Београда, ваљда због тога да се не би знало да стање у некадашњој „врљој“ покрајини никада није било горе и трагичније по — оба народа. За Србе на Косову ради Аркан, а за Албанце — време.

Саговорник „Српске речи“ је Косовац, Србин, доктор наука, новинар који је последње три године радио у телевизији Нови Сад, на принудном одмору, књижевник који је објавио седам књига и који добро познаје менталитет Албанаца.

Као и ми у Србији, и он је Србин у безизгледном положају.

Ако има разлога за страх, сетимо се да је рат почињао управо тамо где се никоме није ратовало.

не, а онда је стигла директива из Београда „скидај с камиона и враћај“!

Косовско питање, питање Албанаца је прецењено и то је карта на коју Албанци играју успешно и празно по Србију. Постојећи режим нема идеју како да реши проблем Косова, држи га овако статус-кво, а отприлике се задржава на некаквом комунистичком моделу покрајина. У том контексту, као одговор на практично укидање покрајина, уставно не али практично да, Албанци траже максималистички став — РЕПУБЛИКУ. Ја решење видим у ономе што би се звало НЕШТО ИЗМЕЂУ. Дакле, мора се променити логика српске политике према Косову и оно што се код Албанаца у последње време појављује, и то јавно — тражење статуса републике.

Албанци морају тражити статус унутар политичког система у Србији. Њихово искакање из система, то је прокламовано у овом часу, ипак трајно губи неке шансе за позитивно решавање питања Албанаца у покрајини. Који то КЕБС, која то резолуција може да избаци Србе, полицију, на један миран, разуман начин?! Међу Албанцима на јавној сцени нема, као и међу Србима, плурализма мишљења. Доказ: Демократски савез Косова хомогенизира Албанце управо на тој супротности на једном потпуном укидању и разарању покрајине. Они траже максимум — државу — и у томе виде задњу шансу да поправе свој статус и место. На тој идеји се окупља маса Албанаца. На другој страни, ми знамо какав је идеолошки профил СПС-а; све оно по систему „ко није са нама — тај је против нас“, нема простора у јавности.

Исто је, или слично, код Албанаца. Доказ: чим је представник једне народне партије најавио један компромисан дијалог са Албанцима у једном интервјуу, одбачен је. То је био Хаљил Матоши. Толерантан дијалог једног Ветона Суројија, кажем толерантан у односу на ове супротстављене снаге — он је ипак школован на Западу — био је разлог да и он мора да се повуче из политичког живота. Дакле, хтео сам да илуструјем Демађија на овај начин: ми смо пре неки дан чули једног човека који је под ранијим режимом тамновао готово три деценије, који каже да Албанци морају да уваже српске интересе, а да Срби престану са некаквом дискриминацијом, репресијом итд. То је оквир за дијалог и разговор. Ја у томе тражим платформу за одустајање од сецесије.

КАКО ИЗГЛЕДА „СРПСКИ ДАН“

Како је стање духа српског народа овде на Косову?

Сви они који покушавају да размишљају о стратешком, дугорочном интересу Срба, и српске државе, спремни су да говоре да овакво стање односа Срба и Албанаца не може да потраје и не може да буде у интересу решавања ствари у српску корист! Такве

свести већ има и код Албанаца. То није доминантна свест — да ме неко погрешно не схвати и оптужи да заговарам неко ново братство и јединство — али је то очигледно свест која има могућности да буде политички профилисана на добробит и једних и других.

Они који су од Срба из каријеристичких, практицистичких личних интереса везани, раде то што раде, подржавају одређено стање, такође су свесни да то не може дуго да траје.

Како отприлике изгледа један ваш дан на Косову?

Па видите, постоји јако упрошћена слика Косова и Метохије коју је наметнула српска политичка свест. Није исто Косово у Штрпцу, Лепосавићу, у Зубином Потоку и у Подујеву. Све су то простори који се морају различито посматрати.

Питате ме како изгледа мој дан.

Па ми Срби на Косову, фактички и не живимо и не држимо тај простор. Мислим на цео простор, покрајину. Узмимо Приштину: за већину Срба Приштина постоји негде од зграде Извршног већа до Улпијане, нешто горе ка Сунчаном брегу и више нигде не постоји.

Сав остали простор је економски, политички, материјално, духовно, албански простор! Имате и дивно насеље Драгодан: на хиљаде и хиљаде кућа, од којих су две српске, а у једној нико и не живи.

У том простору који ми „држимо“, од зграде Извршног већа до Улпијане, немате практично ниједну српску продавницу у којој можете да промените девизе. Имате албанске, у којима ће вам врло радо то учинити. Изађете ли ван тог простора, то су све албанске продавнице у којима нема проблема да промените девизе. То говори о нашем економском статусу и о томе са каквим се ми то снагама суочавамо и држимо овако како се држимо.

Иван тог простора, дакле, Срби не живе. И то је оно што многи неће да озваниче.

Да ли у овом тзв. „српском делу“ постоји дискриминација? Да Албанац уђе у продавницу, а да Србин неће да га послужује, да овај дође до лекара, а да Србин неће да га лечи, да има такве дискриминације?

То питање имплицира једно прошло време, на таласу на којем се подигао тзв. српски покрет отпора овде. Није спорна теза да су Албанци ишли са својом сецесионистичком политиком и да су је остварили. Али такође није тачна логика на којој јаше српски политички естаблишмент и ова нова политика, да је све у тим односима што је раније било поварено, прљаво, компромитовано, да једни друге масовно нису хтели да лече, да једни друге нису послуживали итд. За то немам статистичке доказе. Али тврдим, да је независно од опште политичке свести Албанаца, усмерене ка својим програмским циљевима, рецимо 30 одсто Албанаца било спремно пре 5 до 7 година да прихвати Србију такву каква је и Југославију такву каква је. Данас та српска политика нема савезнике овде ни за један посто! То обмањивање са удружењем Срба, Црногораца и Албанаца и осталих, јединствених у Србији и Југославији, заиста је излишно.

Они говоре о 100 хиљада чланова, а њихов секретар каже да их има 214, од чега већину чине Срби: они говоре да Албанци иду у Книн да бране Српску Крајину, да су одвели 100 људи (тачно је да су одвели 26) тачно је да су одвели од тога 13 Албанаца, да је међу њима Басрих Плана одвео своју љубавницу, да су их повели из маркетиншких, политичких разлога, а не да се боре, и да је све што је од пуцања било да је Басрих Плана пуцао само код Капетана Драгана.

И да ли ми Срби таквим Албанцима савезницима можемо да верујемо у будућности и да са њима нешто градимо, питање је које

ГОРДАНА ШУБАРИЋ, ЛЕКАР, ЧЛАН ГЛАВНОГ ОДБОРА СПО

ОВДЕ НИКО НЕ ЖЕЛИ ДА ГИНЕ!

Постоји једна истина: Срби на Косову подржавају и најгору српску власт, само да не буде шиптарска! Оваква недефинисана политика опозиције према Косову иде на руку власти које тарди да ће опозиција, дође ли на власт — издати Србе на Косову. Опозиција још увек нема никакав концепт о Косову.

СПО у претходним изборима није дошао на власт, ишли су свуда, само су Косово заобишли. Нама је било предочено, учинио је то председник Извршног одбора господин Комненић, да они неће овамо долазити да цапају цицале! Са таквим ставом, све политичке странке заједно, у овом моменту ништа не могу да ураде на Косову.

Србин који је јавни члан опозиције, прогањан је и одређен за политичку ликвидацију. Овде одбор СПО-а не може да добије ни телефонску линију, а камоли нешто више!

Само, ситуацију треба претходно рашчистити у Београду, да би ефекти стигли догде. Докле год се опозиција у Београду не буде изборила за слободну телевизију, овде ће остати мрак — и у деловној опозицији и у репресији режима.

Наша странка ради у некој великој мистерији и тајнама. Има тамо неких догађања која су нама недоступна. Али, у суштини, истина се види и на даљину, чак се боље види са даљине. У странци се оформила нека елита, они су посебна каста — задовољна само собом. Никад нису имали разумевања и слуша за нас овде. Кад је реч о Косову, нашој елити је то — далеко.

Ми желимо да иницирамо један озбиљан скуп на Косову. Има много људи које желе да раде, људи са Косова, који о Косову знају све, да добу људи из Београда који о Косову знају много и да тај скуп заседа док се не формира програм о Косову. Да покушамо са тим програмом да наступимо овде.

Тај програм мора да буде она трећа, спасоносна концепција за Косово. Е сад, у којој мери ће тај програм бити прихваћен од стране српске и шиптарске популације, то је питање наше страначке опредељености. Програм мора да буде стручно урађен, јер ово што је до сада прављено, било је до зла бога лачки! Ми још увек нисмо видели озбиљан план о Косову, заснован на демократским односима. Оно „Косово је Србија“, „Косово је наша светиња“, итд, то су само пароле. Треба нам програм достојан једне европске демократске партије са којим можемо да изађемо и у свет, а не да будемо странка која је само опонент лоше власти. СПО мора да буде тај који ће предложити конструктивна решења, јер треба да се зна да се овде, на Косову, нико не гине, ни Србина ни Шиптара.

Људи путују, видели су Европу, Америку, упознали су добар и квалитетан живот, а сад да ти неко нуди да гинеш за сулуде идеје!

тражи један експлицитан одговор. Ми саговорнике морамо да тражимо на другој страни. Ја и даље тврдим да Ругова не окуља већину Албанаца. Он опстаје на тези да је албанско питање прецењено, да игра на задњу карту на коју може да игра, са оним правилом, да што више тражим веће су шансе да нешто добије. Уосталом, Малићи, један од њихових интелектуалаца, каже да је рационални сепаратиста. Што то значи? Ако Запад не каже да буде држава, ми морамо да прихватимо.

НИАД НИЈЕ БИЛО ТОЛЕРАНЦИЈЕ

Шта се одвија изван те „српске територије“?

То српска власт не зна или се прави да не зна.

Милошевићеву еру Албанци називају окупацијом, тероризмом шта све није урађено над њима! Срби ће вам рећи: до доласка Милошевића имали смо пакао, албански сепаратизам, исељавање... Рећи ће — имали смо доминацију албанске политике.

Пре тога, до Бриона и Ранковића, Албанци ће вам рећи „то је била тамница за Албанце“ — знате како су они третирали Ранковићев период.

А Срби ће вам рећи да су их након ослобођења и за време окупације, да су их Албанци терорисали...

А Албанци ће вам за време пре тога рећи да је та краљевина „била тамница албанског народа“, итд.

Дакле, имамо једну тако политички свесно испрофилсану свест која показује да кад је год ко могао, терорисао је оног другог. Притом уопште немамо праве параметре да ли се икада у том простору одвијао неки толерантни део живота!

Питање је сада зашто се иде на такву профилацију свести историјског времена, у коме се стално један поставља као доминантан над другим. Ја решење, можда реалистичко, хуманистичко, видим у снагама које налазе некакав простор између, у снагама које ту антагонизирајућу свест могу да отклоне у оквиру неког новог демократског односа.

Ово о дискриминацији питам зато што смо долазећи из Београда видели да возач није хтео да прима Шиптаре у аутобус...

Да ли се тај појединачни случај може умножити да би постао пример појаве овде?

Али је ружан.

Јесте, то је ружно. А да има такве свести која мисли да се доминација може одржавати, то је заиста присутно.

Па да сада изађемо из овог српског кру-

га у тај шиптарски. Како Ви гледате на живот тамо?

Чињеница је да независно од ове политичке свести један унутрашњи живот Срба и Албанаца функционише. У страху и једних и других, да једни друге не опањавају... Доказ: многе српске фирме формално су српске. Воде их Албанци.

Нажалост, сви ти који профилишу српску свест веома су слаби познаваоци албанског менталитета, структуре личности, односа који владају у породици, у карактеру појединаца, ка том племенском делу којем су упућени Албанци. Нажалост, ви данас више можете сазнати од Глигорија Божовића, великог српског писца, највећег који је овај простор изнедрио, о томе какви су Албанци, него од свих тих који претендују да успоставе некакав мост између Срба и Албанаца. Чини ми се да та чињеница много тога објашњава.

Они су тај паралелни живот организовали онако како су га организовали, са високим степеном солидарности, у коме се оно што немају од наших минималаца и принудних одмора компензира инфузијом марака за, како они кажу, око 300 хиљада људи.

Наравно, велики део Албанаца је изван политике и живи како живи, са својом паприком у соли... Но, тај део народа није у жижи Ругове, као што ни ови српски људи на принудним одморима и без посла нису у жижи политике српских власти.

Ипак, ти људи су организовани. Њихова деца иду у те школе... возе се неким ваљда својим превозом! Без одзира што нису активни учесници у политици, они ипак учествују у томе својим живљењем...

Овде нема избора, овде заиста нема плурализма. Морате бити уз једне или уз друге.

ТРАЈКОВИЋА НЕЋЕ ЊЕГОВИ

Ви, верујете да на овом простору заиста може нешто да се уради. Шетајући и разговарајући овде са људима, увидела сам да Шешељи и радикали никад нису били јачи!

Овај простор је са гласачког становишта безначајан. Према томе, познајући менталитет српског народа који је увек везан уз власти, увек био триплички, он је увек био спреман да клекне и покори се, само да сачува што се сачувати може. Не мислим и сигуран сам да опозиција не може да добије већину у том гласачком телу од својих 150 хиљада људи. Али, мислим да ће се овога пута догодити даље осипање, даља ерозија привржености СПС-у.

Са стратешког, маркетиншког, националног интереса све опозиционе српске странке морале би улагати овде.

Ја не мислим да Зоран Анђелковић треба да убеђује мене и оне који слободно мисле како треба да се опходимо са Албанцима, ко су Албанци и како се то може решавати.

Својевремено, пре побуне Срба, сматрало се да их не представљају аутентични људи „горе.“ Поготову је ту сметао „кључ“. Данас су ти исти Срби изабрали много посланика који нису са Косова и који говоре „горе“ узгредно и парадно. То је стварност са којом би требало да се суоче ти људи. Ми имамо људе из Београда који су дошли овде и постали кандидати на листи странака и групе грађана.

А Момчило Трајковић не може да прође зато што није уз Милошевића, иако је за тај простор — конкретно његово село — урадио, као нико! И он добија тамо 15 гласова! Ту су парадокси.

Да ли је било крађе, манипулација?

Не, не верујем да је ту било крађе и манипулације гласовима. Неће Трајковића селаци. Кажу: ти против нашег Слободана! А до-

нео им је телефон, пошту, дом, све живо, воду!

Не мислим да Момчило Трајковић није имао грешака у својој политици, али — не може он да прође у свом селу!

Какав статус међу Србима овде имају демократске опозиционе странке?

Сатанизација је толика, минимизирање и уклањање са јавне сцене, да је то невероватно! У Гњилану, рецимо, посланик не може да добије просторије за рад! То је једини посланик опозиције, Демократске странке Србије, не рачунајући радикале!

Чињеница је да Радио телевизија Приштине и Београда у последње време не шаљу ни на један скуп, ни на једну конференцију за штампу своје камере, такође говоре какав је ту однос према демократској опозицији Србије. Камера је та која вреди више него сва ова писана саопштења...

Дакле, позиција и могућности опозиције у покрајини су заиста поражавајући, делују отрежњујуће, али можемо да се одредимо између две теорије о народу као генију, о народу као пучини, овог пута ваља онога што сам говорио о Србима овде, оно што је рационално биће овде, ја се надмам...

ОД ВУКА ДО ПИСАЊА САОПШТЕЊА

Ко је најугроженија политичка личност Србије на овом простору? У народу?

То нема спора — Вук Драшковић је сатана број један!

Шта су његови греси?

Његови греси су све оно што је рекла државна телевизија.

Шта би се десило када би се сутра зназао митинг у Приштини, да га одржи Драшковић?

Вук је погрешно што га нема на овом простору. Питање је како би прошао, одмах, на почетку, са каквим ексцесима, али ја мислим да је он морао да буде присутан овде. И мислим да би у једном затвореном простору дошло пуно људи! Што знатичељника, што симпатизера, што противника, што провокатора... Е сад, једна је ствар како би на том простору деловао и шта би урадио. Али, мислим да он треба ту да дође.

Шанса Србије је заиста у заједничком наступу свих тих демократских снага. Ту мислим на СПО, Селачку странку и демократске странке као у овом тренутку профилисане политичке снаге и да они морају разрешити личне лидерске сукобе и да наступе заједно.

Што се тиче Косова, сумњам да је могуће направити заједничку листу свих тих странака. Али, треба да се зна — ако ње не буде, ми нећемо имати ни једног човека. Раније су нас представљали као део СРБА по кључу, део Албанаца — сада представљају неке из Београда, а даље нас нико неће представљати. Ја се надмам да је могућа коалиција заснована на принципима, на тачно одређеним циљевима и задацима. У противном, не видим шта нам се добро може догодити!

Како је информисање Срба?

Нигде, ни у једном од ова три републичка центра, није такво једноумље међу новинарима какво је сада. На јавној сцени није ни један једини новинар који припада некој опозиционој странци или који не припада, а слободно мисли. Нису битна имена колико је битна та чињеница.

Даље, такви послушни новинари, везани за једну идеју и везани за једну политику, пласирају такве дезинформације које су пласирали и у време тзв. „буђења народа“, исте такве измишљотине!!! Ти људи, који на жалост уживају неки углед код народа који не зна како се прави информација и обликује јавно мњење, седе за време демонстрација у дописништву неке редакције и јављају: поштовани

слушаоци, пошто демонстрације у Подујеву не престају, на жалост, нисмо се могли пробити и јављати се из Куршумлије!

Или, јављају се из просторија самог радија и извештавају са седница у Косову Пољу!

Или, ти новинари и уређивачка политика коју формулишу водећи људи на Радио телевизији Приштина сада, служе се оваквим стварима: њихови новинари су у одређеним привилегованим удружењима, чланови су председништава тих удружења која броје 5 до 10 људи, пишу саопштења и та саопштења иду директно у програм, па та саопштења служе као полазиште за коментаре. И шта се догађа: догађа се да један такав коментар, који пише новинар као саопштење, одмах се ујутру најављује, с обзиром да се јавља „велико интересовање слушалаца“, већ из јутарњег дневника у 9 сати!

На таласу таквих информација и дезинформација је формулисана српска политичка, национална и друга свест — нема шансу да историјски преживи!

У ОДНОСУ НА КОСОВО, БОСНА БИ БИЛА НЕВИНА

Шта је са шиптарским информисањем?

Моје је гесло било да Срби, дакле Србије треба да знају која је то политичка свест, логика, пројекат, програм који Албанци за Србију припремају. А не кад год одем из Приштине да питају шта Албанци спремају! Ништа Албанци не спремају, они све што спремају, они су све то рекли!

Нажалост, као новинар на то нисам наишао на подршку у кући где сам радио, тражили су да коментаришем да то ја нисам радио.

Албански новинари кажу: ми знамо да је Косово-реублика утопија, али нам је потребна какав дојинг према народу. Дакле, свесно подређивају неку илузију код народа, што такође може да буде опасно и што је заиста опасно.

Сада гласила на Косову воде људи који су средњошколци, или људи који су дипломе добили онда када су требали да их поставе за директоре Телевизије!!! Према томе, ту се ништа није разликовало од времена када су Албанци постављали своје кадрове на телевизију, па оног тренутка када се одлучи да треба да буде директор Телевизије, стекне диплому медицинског факултета!

И још нешто о косовског информативног простора. Иако спадам у људе који заиста не деле народ на дошљачке и староседеоце, чињеница је да су ови људи заузели та водећа места на Радију и Телевизији и да немају ни једног новинара који је значајан а да припада тзв. кругу Косоваца.

Шта се дешава са деловањем г. Ражњатовића и његове посланичке групе?

Говорити о њему велики је ризик. Тај човек је овде присутан на све начине — од спорта до економије. Реално, у овако испрофилисаној српској свести, он је нашао утоприште. Доказ: више од 15 хиљада гласова!

Шта то стратешки значи за нас — видећемо. Ја не верујем да добро носи.

Како по Вама изгледа Косово 2000?

Вероватно без Срба. Ако се нешто у политичкој свести СРБА НЕ ПРОМЕНИ. Јер, мени неће тешко да падне некаква враћање аутономије, некако уравнистожење политичких и других односа на Косову, али онима који су мислили да је данашње стање трајно стање, па дође до померања, они ће брзо разочарани кренути пут севера.

РАДИВОЈЕ ПАНИЋ, СВЕШТЕНИК

ОВДЕ НИКО НЕ ДОЛАЗИ!

Свештеник сам на терену Косова Поља и околних села око годину дана. Садашња ситуација овде прилично је компликована. Правна држава не функционише ни у Београду, а камоли овде! Чињенично је стање да Шиптара овде заиста има у већини.

С друге стране, држава не чини ништа да би обезбедила заједнички живот и једнима и другима. Демократско и српско питање нигде није постављено. Док је оваква власт у Србији, Шиптари могу да рада ште хоће! Становници Косова знају да су Срби на власти поткупљиви за мале паре — и то је заиста тако. Док је овакве власти, озбиљно српско питање на Косову се неће поставити.

Мислим да се полако долази до разбијања теорије да је милиција овде једино решење и људи долазе до сазнања да овај привидни мир не може вечито да траје и да мора кад-тад доћи до неких превирања и промена. У ком правцу ће се то одвијати — видеће се. Народ је овде поводљив и заводљив, али ово стање са милицијом не може дуго да потраје, иако Србе то тренутно држи. Нема више оног плувања и шиканирања, али докле ће их држати ово привремено смиривање ситуације, не знам. Народ је осиромашео и све израженије осећа ефекат санкција, које су уведене због понашања српског режима.

Што се опозиције на Косову тиче, она не да нема шанси да проради у озбиљном смислу, него је немогуће да се овде озбиљно и организује! На Косову не функционише ни једна опозициона странка, ни једна централа догде не допире. Овде не долази нико! Само је Демократска странка имала промоцију у Косову Пољу и то је све. А Косово Поље је косовска жила-куцавица у политичком смислу. Режим не да да се било шта овде измени.

И сада, неко очекује да се овде народ политички организује и скине власт. Овде не постоји ни право на живот, на политичко размишљање, ништа. Ми смо остављени и заборављени.

Данас би режим Слободана Милошевића све признао Шиптарима што су до сада илегално чинили, све њихове програме и планове, само када би прихватили програм Социјалистичке партије Србије. Шиптари овде држе целокупну трговину, а Срби државне, пропале установе, Шиптари имају паре, њихова застава се нон-стоп виори по Косову. У Србији уопште, а поготову овде, не функционише правна држава и док се она не успостави, за нас нема трајног решења.

**ВЕЋЕ ЗА ЉУДСКА ПРАВА ОТВОРИЛО ЈЕ SOS ТЕЛЕФОН ЗА СВЕ ЖРТВЕ
ПОЛИТИЧКЕ, НАЦИОНАЛНЕ, ЕТНИЧКЕ, ВЕРСКЕ И СИНДИКАЛНЕ
ДИСКРИМИНАЦИЈЕ У СРЈ.**

**УГЛЕДНИ ПРАВНИЦИ БЕСПЛАТНО ЋЕ ВАМ ПОМОЋИ У ОСТВАРИВАЊУ
ВАШИХ ПРАВА.**

**ТЕЛЕФОН 011/626-623 ОТВОРЕН ЈЕ СВАКОГ ДАНА
ОСИМ ВИКЕНДА ОД 10-15 И 18-20 САТИ.**

МОЖЕТЕ СЕ ОБРАТИТИ И ПИСМОМ: ПОШТАНСКИ ФАХ 325, БЕОГРАД

МАРКО МЛАДЕНОВИЋ, ИЗ ЗБИРКЕ ПЕСАМА „ОТРОВНЕ ОПОРУКЕ“

ПРИНЦУ АЛЕКСАНДРУ КАРАЂОРЂЕВИЋУ

I

Без наде, без хлеба! Без Вожда!
Гаси се семе српског рода,
И већ сутра, мој Принче, можда,
Нећу знати шта је слобода.

Немања, Растко, Душан Силни,
Па барјак славе Црног Ђорђа.
Ми смо небески народ били,
Сад смо џибра киселог грожђа.

Отац на сина, брат на брата,

А власт на круну, цркву, Бога,
Јури ме један психопата

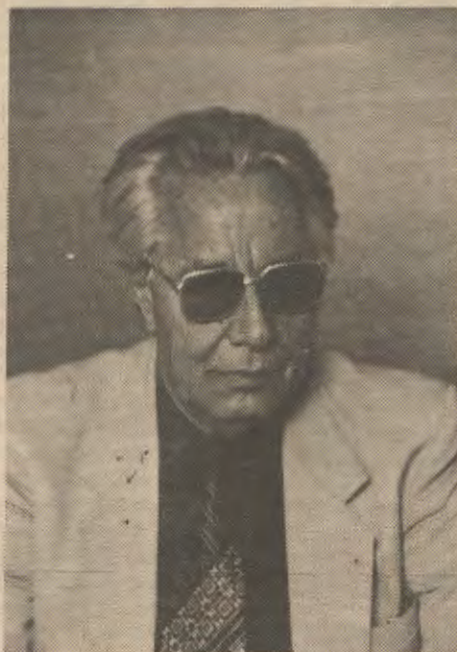
(Полицајац и бабарога),
Клечим и молим свог целата,
Омчу ми ставља око врата
И распиње на крст од глога.

II

Спасте нас Принче од Сотоне,
Од лопова и зулумћара.
У целој земљи нек' звона звоне
У част новог српског владара.

Славим стару краљевску лозу
Што српски грб пронесе светом
И све мрске песме о Брозу
Земенићу лирским сонетом.

Од неслоге ме боли глава,
А памет стане од тишина.
Нека запоју Дунав, Сава,
Тимок и Вардар, Купа, Дрина,
И нек' моја плавна Морава
Оживи песме из давнина.

III

Сви смо ми, Принче, лоши ђаци,
Не научисмо скоро ништа,
Пошто не бесмо ни прваци
Вратише нас у обданишта.

Лоши су нам и задаци
Писани крвљу са згаришта,
По коме круже вилењаци,
Кобре, копци и чудовишта.

Сви смо ми, Принче, понављачи
Из историје и рачуна,
Свако нам, лудим, кожу свлачи,

А свима су нам уста пуна
Да од нас нико није јачи,
Сем, можда, мазге и мајмуна.

IV

Моје претке зваху „баксузи“,
„Уклетници“ и „парамани“,
Сада смо, Принче, гологузи,
На испосничкој, псећој храни.

Крадемо срећу и богу дане,
Приносимо жртве целату,
А он, све нас, гологузана,
Дави омчом у казамату.

Један смо народ, сто партија,
Убијамо се због врзине,
У сваком од нас вук завија,

Све саме трице и кучине
Поданика и крвопија.
И зашто клечиш, мој Србине?

V

Нек' се српска тробојка вије
Свуда где српски народ пати
И моје срце из Шумадије
Сваку ће стопу да позлати.

Славу нам прекри брдо срама
Ко да смо Готи или Хуни.
Када би круна била с нама
Сви би ми били верни круни.

Видим на коњу гласник јаше.
Добре вести не стижу често.
Недавно примих писмо Ваше

И моје срце не држи место.
Мука ће проћи. Дигнимо чаше!
Живео Краљ и српски престо!

ГРЧКА, МАЛО ДАЉЕ ОД СРБИЈЕ

СЛОБА ЈЕ, ИПАК, БАНКАР

У Грчкој нас, познато је, воле. Али не воле да чују да нисте апсолутни поклоник владајућег система. Зашто? Да ли зато што је можда тачно оно што се „зучка“ — да извесни моћници с врха власти имају у овој земљи банке, капитал...?

Пише: **Нада МИЈАТОВИЋ**

Јесен се већ захуктала, али Грчка, као Мекка југословенских неуморних туриста, не престаје да нам се нуди с разних страна. Чак су наши бивши јужни суседи, у духу своје традиционалне пословности и свог трговачког духа, основали и путну агенцију у Београду, позивајући нас да на најбољи и најкомфортнији начин видимо и упознамо њихову лепу земљу. А у тој земљи — још летос су нам путем својих сугестивних реклама упорно саопштавали власници наших туристичких предузећа — „примају нас и воле као најрођеније“. Уз неке неизбежне почетне муке — додала бих са своје стране — и уз нескривено сажалење, да не кажем, благ презир. Поготову ако се у разговору с грчким домаћинима огласимо неким критичким тоновима на рачун властите земље и њеног система.

МАЛО ДАЉЕ ОД ТУРИЗМА

Пре свега, виза: ем плати, по оном црном, најцрњем курсу, немачку марку (40 је цена, што је, чини се, без преседана у свету), ем је службеник који „држи ред“ пред амбасадом прилично, строг и... „без рукавица“. „Двоје по двоје, и тишина, нећу реч да чујем“, рекао је једног не тако давног преподнева стрпљивим потенцијалним путницима. Онда су први у реду наглас прочитали руком исписано обавештење — да се те огромне суме новца примају искључиво у динарском кешу. И треће, службеник коме се предају молбе, одбија да прими „ситне новчанице“. Па сад, како се ко сна-

ђе... а ако се не снађе, ником ништа: неће путовати.

После суочавања с овим неминовним, не баш сасвим убедљивим демонстрирањем традиционалног пријатељства између грчког и српског народа, следи пут — више не директан, из државе у државу, него уз транзит кроз нову државу која нас сада дели од Грчке — Македонију. Пријатан транзит, јер македонски цариници су углавном љубазни, добронамерни, а на нашу радост, њихови сналажљиви суграђани с брзим рефлексима отворили су „на ничијој земљи“ дјути-фри шоп. И одлично их снабдели, с умерним ценама — бар кад се ове пореде, рецимо, с два дјути-фрија на југословенско-румунском прелазу код Вршца. Једини недостатак им је што за то привлачно мноштво разних пића, цигарета, кафе, чоколаде, козметике, па и детерџента, траже ситне девизне новчанице, или — да вам кусур врате у денарима. Тако и овде путнику остаје сналажење, или — што се дешава много чешће него пред грчком амбасадом у Београду — одустајање од куповине.

„Свега тога има у Грчкој, а Грчка је нама увек била приступачна по ценама“, помислиће наивни путник, наравно, када путује у ту земљу (јер при повратку ће ваћ имати нова непријатна искуства) и пун на де, вратиће се у аутобус или у своја кола, и наставиће пут.

Дочекаће га, даље, грчки цариници који неће штедети речи добродошлице и изражавања пријатељства и он, тај наш још поприлично наивни путник (а о њему је овде реч, уз извињење оној другом, који ову дистанцу често преваљује, вероватно с ваљаним разлогом) с одушевљењем ће ући у ову чаробну земљу. И, врло брзо, схватиће да од чари остају само лепе пешчане плаже, нове, модерне куће намењене страним туристима, препуне самоуслуге... али у њима уједно и престаје чар, будући да цене — наравно, преведене у марке — за 20, 50 или и више процената премашују наше. Али ће схватити и то да му не остаје могућност ни за делић туризма у смислу разгледања старина, у смислу неодољиво привлачног похода неким давно ишчезлим цивилизацијама, или оним новијим чији трагови, брижљиво чувани и неговани живе у многобројним црквама. У солунској Светој Софији, на пример, или у Светом Димитрију или Светом Ђорђу, такође у Солуну.

Није тешко замислити, зашто је нашем путнику тај вид грчког туризма ускраћен: због цена аутобуског првоза из неког мањег места где је летео, до већ споменутог Солуна, или до Атин, свеједно. А нико се од домаћих туристичких отаца и не труди да те доведе у прошлост колико-толико примери танком џепу, можда и зато што је тај танак џеп, опет кроз марке гледано, карактеристичан само за једну категорију гостију, оних из пријатељске Србије, илити Југославије, а за блиске пријатеље мање више: они су наши, те се неће љутити...

„Па туристе из Југославије слабо привлачи историја, они се не интересују ни за Атос, ни за Метеоре, ни за византијску прошлост Солуна“, рече ми власник једне путничке агенције у Полихрону, месташћету на полуострву Халкидикију. Без идеје за било какву реплику, слежем раменима, а минут касније правим се да не чујем примедбу пиљара који је дотерао камион на трг, испред поменуте агенције, те продаје... кромпир (лепши него на слици), парадајз, нектарине, грожђе: „Зашто уопште гледате робу, она није за вас, ви нисте капиталисти“...

АХ, ТА ОПОЗИЦИЈА

И нисмо, наравно, бар то није већина нас. Пиљар, разуме се, за ту поделу на већину и мањину не зна, али зна један његов суграђанин који се случајно ту затекао. „Ваши капиталисти су пустили корен код нас... њихов капитал је у предузећима и банкама у Грчкој и они не пазаре у Полихрону“, каже уз осмех. „А то је у духу пријатељства, зар не...“

Прича о „нашем капиталу“ може се чути на сваком кораку у Грчкој. Бар међу ситнијим пословним људима, онима који својим дивљења достојним радом (по принципу, корак по корак, зрно по зрно... — крче себи пут ка... ако не богатству, оно бар врло пристојном животу. Господин Станос, власник апартмана у којима су минуло лета одселили југословенски туристи, не вози ни рено 19, ни мерцедес, него комби, а собе спремају — његова госпођа супруга и 19-годишња кћи. Техничке поправке, наравно, врши он лично, својим рукама. А о нама, „о својим пријатељима Србима, односно, Југословенима“, зна „апсолутно све“. Бар тако тврди.

„Имате добру владајућу гарнитуру, власт

вам је у реду, и систем, само не ваља то што се размахала опозиција", каже и непријемчив је за аргументе који би подрили ову његову тврдњу. „Са опозицијом", наставља, „може да вам буде само горе. А позиција... па она није социјалистичка, она је демократска... зар је мало њиховог капитала овде, у Грчкој? У некаквом социјализму те инвестиције не би биле могуће.

На питање, ко су поименце ти људи „из позиције" који у Грчкој имају своје... фирме, банке, агенције, шта све не... не одговара. „Ви то сигурно знате боље од мене, па шта ја да то коментаришем", правда се.

За разлику од љубазног господина Станоса, свештеник у цркви Свете Софије у Солуну не спомиње ни капитал, ни банке. Њега интересује религија... „а она је код вас најзад слободна". Рече ми то пошто смо, након мог тражења неког обавештења од њега, разменили неколико реченица на немачком језику, а ја се затим, у намери да изађем из цркве, прекрстила — наравно, на свој православно начин и тиме се „одала". „Треба да budete срећни што имате ову власт која поштује цркву, за разлику од оне раније, комунистичке, одбојне према вери и Божјем храму. И да је подржавате, упркос опозицији", додао је.

Откуд у Грчкој та тако изразита симпатија према владајућем систему у Југославији? Откуд то, малтене, заклињање у Милошевића као на најбољег, најпоузданијег савезника? Зли језици спомињу некакву банку на Криту која је „повукла ногу" и утрла пут неограниченим улагањима у Грчкој, но то нико досад није експлицитно рекао ни доказао. Као што нико није израчунао вредност југословенског капитала пребаненог у Грчку.

„Никада није решена светска дилема, ко су најбољи и најпрагматичнији трговци, Грци, Јервареји или Јермени, а ја, лично типујем на Грке", каже један наш туриста, историчар по струци. И други историчар (како за себе тврди), избеглица из Грузије, који је у околини Солуна нашао посао у некој продавници, сматра да први „ипак носе барјак".

„Примили су ме овде и хвала им", вели. „И мене и многе друге из Грузије који су овамо побегли из свог пакла. Радим и доста добро зарађујем... бар могу да преживим и мирно да спавам, без страха од грађанског рата. Али знам да у Грчкој људе цене пре свега по марљивости и по заради. Ако живите од своје плате, добар сте грађанин. Ако новац уложите у неки посао, стичете пријатеље. Ако оснујете властиту, макар и малу фирму, бићете поштовани. Оснујете ли своју банку, ви сте човек с ореолом. Да ли вам то довољно говори?"

И да, и не. Говорило би, свакако, када бисмо знали ко „од наших" у Грчкој има своју банку, а ко неку фирму. Док то не сазнамо, остаје нам само да нагађамо, те да се у недоумици питамо, зашто се грчко пријатељство према Југословенима испољава на тако различите, међусобно супротне начине. И да наставимо да обожавамо ту дивну земљу и, зависно од омогућности, путујемо у њу.

КОКИ

НИКОЛА СТОЈАНОВИЋ -КОКИ

БЕОГРАД, МАЧВАНСКА 16, ТЕЛ. 444451

ИЗДАВАЧКО ПРЕДУЗЕЋЕ „ЧИЧА" ОГЛАШАВА ПРОДАЈУ КЊИГА

1. ДОКУМЕНТИ ХУВЕРОВОГ ИНСТИТУТА

РОДОЉУБ ИЛИ ИЗДАЈНИК: СЛУЧАЈ ЂЕНЕРАЛА ДРАЖЕ МИХАЈЛОВИЋА,
стр. 500, ЋИРИЛИЦА

ЦЕНА: 10.000.—

2. ЗВОНИМИР ВУЧКОВИЋ

ОД ОТРОВА ДО ГРАЂАНСКОГ РАТА

стр. 230, ЋИРИЛИЦА

ЦЕНА: 5.000.—

3. ЗВОНИМИР ВУЧКОВИЋ:

СЕЋАЊЕ ИЗ РАТА

стр. 230, ЋИРИЛИЦА

ЦЕНА: 5.000.—

СВЕ ТРИ КЊИГЕ ИЛУСТРОВАНЕ СУ ФОТОГРАФИЈАМА ИЗ ДОБА РАТА

ПОРУЖБЕНИ КУПОН

„Српска реч" (за ИП „Чича")

Бранкова 13-15, VI спрат, 11000 Београд, тел. 011/620-891, 628-242

ПОРУЧУЈЕМ КЊИГЕ

под редним бројем _____ за укупно динара _____

презиме, име оца, име _____

занимање _____

број и средиште поште _____

улица и број _____

НАПОМЕНА: Књиге се могу поручити и преко телефона из поруџбенице

МАМА СРБИЈА

ШТА ЈА ЗНАМ

О ИЗБОРИМА

17. 11. 1992. на седници Главног одбора СПО:

„Под овим условима не треба излазити на изборе и ја сам против учешћа на њима. На Савету Депоса ћу гласати за то да ни по коју цену не предајемо изборне листе.

3. 12. 1992. на седници Председништва СПО:

„Не желим да ме погрешно схватите, али ја као познати и признати српски писац ваљда заслужујем да будем први на Депосовој листи у Београду.

О СРПСКОМ НАЦИОНАЛНОМ ПИТАЊУ

29. 9. 1992. на Округлом столу у Међународном прес центру, према писању „Политике“:

„Српско национално питање није најпрече. Пре њега треба решавати питање где се данас налазе Срби, који су проблеми између Срба у Крајини, Босни, Србији. Српско национално питање је, пре свега, питање демократије, јер без демократизације нема решавања ни тог питања. Нема јаког српства ако је матица слаба и зато је за српски национализам још рано.

30. 4. 1993. на седници ГО СПО:

„Тај недостатак прецизно одређеног националног опредељења често се претварао у багателан однос према најважнијем питању овог тренутка, тако да је код многих наших грађана и саплеменика изазивао револт и отворене нападе што нисмо смели дозволити.

О ГРАЂАНСКО-РЕФОРМСКОЈ ОПЦИЈИ:

7. 5. 1993. у интервјуу „НИН-у“:

„Против грађанско реформске опције нема ништа сем што није дневно-политички исплатива“.

27. 9. 1993. у интервјуу „Вечерњим новостима“:

„Многе на почетку националне странке данас су за грађанску опцију, јер им се чини да ће то лакше проћи на Западу. А Запад уопште није одушевљен националним странкама, нарочито не српским. Није ли то, онда, вид рачунарског и профитерског што прети да потпуно уништи и идеју СПО?“

О СВОЈОЈ КАНДИДАТУРИ ЗА ПОТПРЕДСЕДНИКА СПО

28. 2. 1993. на седници ГО СПО:

„Апелујем да се на Сабору СПО бирају три потпредседника. Сматрам да то треба

да буду млади и паметни људи. Неопозиво одустајем од кандидатуре за потпредседника странке.“

2. 3. 1993. на седници Председништва СПО:

„Сматрам да Сабор треба да бира пет потпредседника странке, јер смо ми велика странка. Лично желим да се кандидујем за потпредседника и на тај начин проверим углед и поверење које имам код чланова СПО“.

О ВУКУ ДРАШКОВИЋУ

26. 4. 1991. у интервјуу листу „Интервју“:

„Образован човек, правник по струци, ерудита, добар зналац енглеског језика, еloquentан и комуникативан, нарочито добар говорник. каризматска је личност, вероватно од рођења носи одлике правог и одлучног вође и сигурно је најзаслужнији за стварање и раст СПО“.

30. 4. 1993. на седници ГО СПО:

„Господин председник Драшковић жаоко је свог белог коња док су му пешеви мантила на ветру лепршали, романтично занесен само накратко као пролазна болест пубертетлија литерарно драг дечацима неодмереним популистима, није довољно водио рачуна о свим слојевима становништва, најчешће тоњути и сивило површности. Стога, због свих пропуста, због учињених грешака, позивам госодина председника Драшковића, као најодговорнијег за рад странке, да поднесе оставку на место председника.

О ВОЈИСЛАВУ ШЕШЕЉУ:

6. 1. 1990. на Оснивачкој скупштини Српског слободарског покрета:

„Слажем се са програмом Српског слободарског покрета и драге воље сам му приступио: Војислав Шешељ испуњава све услове да буде председник Покрета, дакле гласом за њега.

31. 1. 1990. у писму објављеном у „Политици“:

„Молио бих те, Војиславе Шешељу, да одмах избришеш моје име са списка чланова Оснивачког одбора ССП и истовремено ме немој рачунати ни за члана. Ја сам 1971. године, рекао сам ти, напустио једну партију која се бавила преварама и више не желим ни у једну сличну. Молим те да смеа избришеш моје име као члана Покрета“.

О УЈЕДИЊАВАЊУ ОПОЗИЦИЈЕ

7. 5. 1993. у интервјуу „НИН-у“:

„Сви смо желели да се опозиција уједини. До тога никако није долазило. Никако. Вук Драшковић је доста допринео да не дође до уједињења опозиције“.

17. 11. 1992. на седници Савета Депоса:

„Иако сам ја у Савету представник СПО морам да се не сложим са својим председником. Ја сам, наиме, против било какве сарадње са Демократском странком све док њу води Драгољуб Мићуновић. Савез са Народном сељачком странком и Грађанским савезом за шта се Вук залаже Депосу може да донесе само штету, а о странкама националних мањина да и не говоримо.“

А. Ч.

ДАЋЕШ, ДАЋЕШ

Министар унутрашњих послова Србије **Зоран Соколовић**, на седници Скупштине рекао је, поводом захтева посланичке групе Српског покрета обнове за његовом оставком, да је њега бирао народ, да је он одговоран искључиво Скупштини и да му не пада на памет да подноси оставку посланицима СПО.

Посланици СПО од министра и не траже да поднесе оставку њима, већ Скупштини и народу који је бирао посланике. СПО захтева да поднесе оставку грађанима које „чуvari реда и мира“ безразложно и бестијално пребијају док у редовима чекају намирнице, грађанима који се због свакодневних уличних обрачуна осећају угроженим до крајњих граница, грађанима које полиција хапси због њиховог опредељења за демократску опозицију... »

За СПС чији је Соколовић члан на изборима у децембру прошле године гласало је нешто мање од тридесет посто грађана. Значи, више од седамдесет посто држављана Србије не сматра господина Соколовића својим представником. Да ли министар сматра да тих седамдесет посто становника нису народ, нису грађани, нису бирачи...? Да ли су они, по њему, руља, малограђани, изопштеници...?

Неподношењем оставке Соколовић може изазвати пад комплетне Владе и питање да ли ће икада више његова партија бити у прилици да састави нову владу.

Соколовић каже да неће дати оставку, а „Српска реч“ му поручује:

„Даћеш, даћеш!“

УХАПШЕН ЈОШ ЈЕДАН ЧЛАН СПО

СОКОЛОВИЋЕВ ЂОКА

На седници Скупштине општине Мало Црниће одржаној 14. октобра 1993. дошло је до нечувеног скандала.

Скупштина је на почетку седнице донела одлуку о установљавању награде за књижевност која носи име познатог песника из тог краја Србе Митића. Седници Скупштине, у којој су од 29 одборника 22 социјалиста, присуствовали су републички министар за културу Ђоко Стојичић, Милан Миленковић, секретар Савезне скупштине, и син покојног Србе Митића — Добрица који је председник месног одбора Српског покрета обнове у селу Црљенац.

Добрица Митић је пре гласања о установљењу награде затражио реч и саопштио да нема ништа против награде, али да се противи њеном политичком инструментализовању пошто ће бити додељена једном политичару, а не књижевнику.

„Ако мислите да је доделите Стојичићу, нисте је требали ни установљавати“, рекао је видно узбуђен Митић.

На те његове речи реаговао је Милан

Миленковић и после размене вербалних претњи између њих двојице дошло је и до физичког сукоба.

Потпредседник општинског одбора СПО у Малом Црнићу Драган Митић испричао нам је да су у том тренутку у хол Скупштине општине ушла двојица милиционара и Митића одвели у једну малу и мрачну просторију испод степеништа. После неколико минута извели су га са лисицама на рукама, што је изазвало врло, врло мучну ситуацију. Неко из Стојичићеве пратње цинично је добио милиционерима: „Немојте га много тући! Пустите га тек после представе!“

„Ми у општинском одбору странке смо одмах реаговали и о свему обавестили Пред-

седништво, Извршни одбор и посланичку групу наше странке“, каже Драган Митић.

Како сазнајемо, господин Милан Миковић је у Скупштини Србије одмах разговарао са министром унутрашњих послова Соколовићем који је обећао да ће испитати цео случај. Највише захваљујући тој интервенцији Митић је после неколико сати проведених у црнићком затвору пуштен на слободу. Нетачна је информација објављена у „Борби“ да је Митић пуштен пошто је то тражио министар Ђоко Стојичић.

У ПРАВИМ РУКАМА

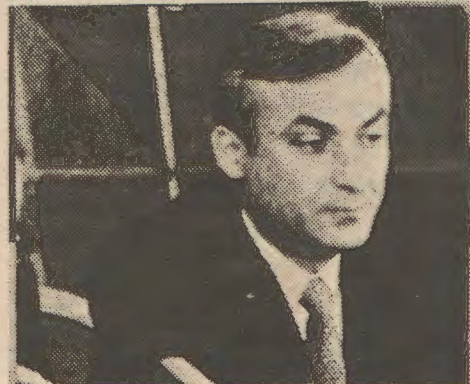
Приликом уручивања Повеље за мир **Данијелу Шиферу** 14. октобра 1993. градоначелник Краљева **Мирослав Карапанић** је, на крају свог говора, направио лапсус који је намејао десетак хиљада присутних у амфитеатру Спомен-парка. Обраћајући се Шиферу Карапанић је дословце рекао:

„Такав пријатељ је увек добродошао, и у знак захвалности грађани Краљева додељују вам **Повељу за насиље и рат, против мира у свету**“.

Ви процените, да ли је градоначелник направио лапсус?

ЂУМИЋ- ШРАФ

Уредна акредитација пристигла факсом тешком муком је умилостивила строге чуваре на уласку у Српски парламент и ваш новинар, позван на интервју, некако се пробио до хала. Изричито јој је забрањено да уђе у новинарску собу уз предлог да интервју обави ту, у холу, на дивану поред једног од многобројних чувара ове цењене институције, у којој је текао маратонски покушај обарања Шаиновићеве владе. Пошто је то одбила, искамчила је дозволу да обави разговор у једној од соба. Уверена да је обезбедила „место под сунцем“ под цењеним сводом, запутила се ка новинарској соби где је на улазу пресретне Зоран Ђумић, шеф информативне службе и дрско, наређивачки и набуслито дрекне „Седите, добро да сте дошли. Једва чекам да сретнем некога из „Српске речи“. Да ли је могла да одоли изазову? Са очигледним вишком малигана у крви и мањком живаца, свој говор је почео, а чиме би другим, закључањем да је „Милошевић велики, велики човек коме сам ја само мали шраф“, што ми у „Српској речи“ никако да схватимо. Верујући да је у питању полит-комесарски брифинг којих се он сиром, толико наслушао у животу, крене Ђумић да излива свој гнев у бујици питања типа: зашто сте ме напали после избора текстом у „Српској речи“ да сам крао гласове (а да није одговорио због чега се није огласио демантијем или тужбом суду), па даље — како је дотична новинарка уопште ушла у зграду Скупштине, какав утицај има Даница Драшковић на уређивачку политику новина, зашто га госпођа Драшковић није удостојила одговора када је он лепо молио и то преко везе, да с њим поприча телефоном и све тако. Пошто је истекло уљудних три минута, ваш новинар је лепо замолио дотичног господина да га ослободи свог присуства. Зоран Ђумић је скочио, на запрепашћење своје секретарице, испуцао факс „Српске речи“ којим редакција акредитује свог новинара и дрекнуо: „Никада више нећете ући у ову зграду, запамтите. Ово вам је последњи пут. Није ово СПО, ово је, бре, демократија!“ Пренеражена секретарица је згружвани факс некако испеглала, а ваш новинар је и сутрадан, наравно радио свој попсао. Овог пута јој нису нудили да интервју обави у холу.

НИЈЕ ЗРЕЛО

Господин Војислав Коштуница сазнао је из обавештајних кругова Српске радикалне странке да ће сигурно доћи до превремених избора, па је пре свих кренуо у предизборну агитацију по Србији. То је помпезно најавио на конференцији за штампу уз обавештење да ће се кренути из Тополе.

И шта се догодило на турнеји: трибине су му биле слабо посећене, а они који су дошли били су углавном присталице СПО. Спроводећи политику своје странке, господа из ДСС су критички говорили искључиво о СПО и Вуку Драшковићу и доживели су прави фијаско. Малобројни посетиоци почињали би да звижде и демонстративно су напуштали дворане скандирајући „Вуче, Вуче“. Тако је до краја трибине у Чачку остало да их слуша 15-ак људу, а у Власотинцима само 6, углавном чланови СРС.

Војо, Војо, ТАКО ТИ И ТРЕБА — ЈОШ НИЈЕ ЗРЕЛО!

АДРЕСИРАНО НА БЕОБАНКУ

ХВАЛА ЗА ПЛАТЕ

● **Зоран Шћекић, генерални директор ИМР-а упутно је телеграм Златану Перучићу, генералном директору Беобанке, следеће садржине:**

Вама и Вашим сарадницима желим да се захвалим на ангажовању и помоћи код обезбеђења личних доходака за запослене Индустије мотора Раковица.

ДИМ

Демократска странка Србије бацила је димну бомбу на СПО и општину Стари Град иницирајући такозване афере да би заташкала трагове својих злоупотреба. Али, када се дим разишао видело се да је ДСС највећи корисник стамбеног и пословног фонда у овој општини. У улици Браће Југовића 2 ДСС је добила 300 квадрата за кабинет господина Коштунице и осталих челника, а у улици Лоле Рибара општински одбор ове странке узурпирао је просторије бивше месне заједнице Старог Града.

Иста ситуација је и у другим опозиционим општинама у којима је ДСС добила најбоље просторије за рад својих општинских одбора, док СПО, па и Председништво странке још увек ради у условима које су јој одредили социјалисти.

Општински одбор СПО нема никакве просторије у Старом граду, а ни у општинама Звездара, Вождовац, Савски венац и Врачар. Председништво странке још увек ради у малим просторијама добијеним на коришћење од донатора странке. Како ствари стоје, Вуку Драшковићу не преостаје ништа друго него да се обрати г. Небојши Човићу за пословни простор Председништва.

Исти је случај и са стамбеним фондом. Највећи део станова до сада подељених добили су чланови Демократске странке Србије. Списак објављујемо у наредном броју.

ХОЋЕ ЛИ УСТАВ МОЋИ ДА УСТАВИ МИЛОШЕВИЋА

У члану 86 став 3 Устава Републике Србије донетом 28. септембра 1990. пише:

„Исто лице може бити изабрано за председника Републике највише два пута“.

Пошто је Слободан Милошевић за председника Републике биран већ два пута, 9. децембра 1990. и 20. децембра 1992. из те чињенице произилази да се он у случају превремених председничких избора, о којима се све више говори, не може кандидовати за највишу функцију у Републици.

Тако је по Уставу, али управо је Милошевић више пута до сада грубо повредио одредбе највишег правног акта. Примера ради, у истом 86. члану, у ставу 8 стоји да „председник Републике не може обављати другу јавну функцију или професионалну делатност“.

Свима је познато да је Милошевић председник и владајуће Социјалистичке партије Србије, што је и те каква — јавна функција.

Ако буде поштован Устав који је донела комунистичка Скупштина Србије према Милошевићевој мери, онда је ово његов последњи мандат. Али, расте уверење у опозицији, и ако га не буде поштовао опет ће му ово бити последњи мандат.

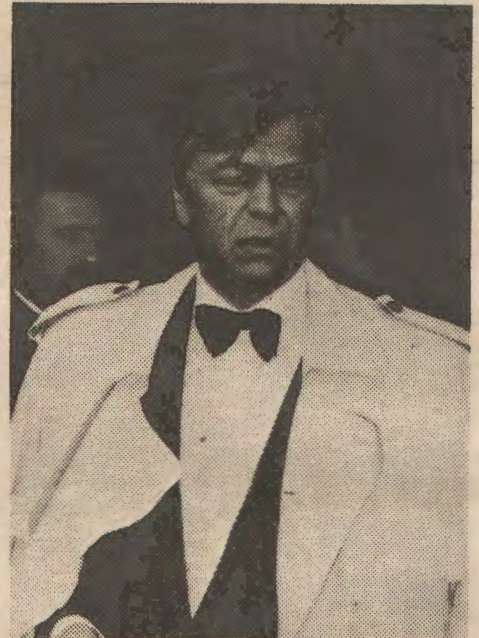
ДЕКЛАРАЦИЈА

„Српска реч“ је добила текст „декларације“, којом се између осталог, тражи и оставка председника СПО Вука Драшковића.

Како се сазнаје, аутори „декларације“ су неки републички и савезни посланици, као и неки бивши потпредседници странке.

Очигледно је да је ова акција резултат тајног деловања војводе Шешеља у редовима СПО, с обзиром да је он одавно најавио Вуково смењивање.

Како је иницијатива врло занимљива — нудимо просторије „Српске речи“ за потенцијалне потписнике „декларације“, као и за сасланке завереника.

ГДЕ СУ ФУНКЦИОНЕРИ

Просторије Извршног одбора СПО већ дуже време зврје празне. Странке које навраћају у Извршни одбор званично примају и са њима разговарају углавном секретарице и кафе-куварице. Функционери имају преча посла...

Председник Извршног одбора, г. Милан Комненић — очекује бебу, потпредседник Михаило Марковић — раскинуо веридбу, Љиљана Лашић, нешто љута — поднела оставку, Радомир Урошевић производи вино за тешке дане који долазе, Драгослав Миличић путује по свету у потрази за бизнисом, Слободан Ракитић — заборавио адресу странке, младог Вертера Владимира Гајића море љубавни јади, Бора Боровић хвата клијентелу док је још популаран...

А шта раде посланици: слободоумни Младен Марков медитира на салашу или у Народној скупштини, а остали не свраћају у странку чак ни да плате чланарину. Списак функционера и посланика који нису платили чланарину — објавићемо у следећем броју.

БОРОВИЋ И СПО

С обзиром да се г. Бора Боровић жалио да му „Српска реч“ не посвећује ни мало пажње, ево да нешто и о њему напишемо.

Пошто се примиче време избора и предстоји велики посао у странци — Боровић се поново повлачи са места председника Градског одбора, као што је то учинио уочи претходних избора. Према ранијем искуству, у странци ће се појавити тек након избора, када су актуелни промотивни послови у којима је нанадмашан.

ЈАТ ПОД МЕНТАЛНИМ САНКЦИЈАМА

БОРИНА МИСТЕРИЈА

У условима економске блокаде када је наш национални авиопревозилац ЈАТ принуђен да замрзне своју основну дјелатност, окренуо се новом послу и постао путничка агенција, попут многих у земљи, која продаје авио карте других, страних — компанија у међународном саобраћају, најчешће мађарске и румунске авио-компаније.

Међутим, оно што ЈАТ разликује од других агенција јесте околност да све карте које продаје по правилу бивају од 20—60 одсто скупље него код осталих, најчешће приватних агенција. Тако, на пример, цијене таквих карата за Америку и Канаду скупље су за 200—300 америчких долара ако се купују у ЈАТу, и то за превозиоце који нису на листи најбољих у Европи.

Примјера ради, цијена повратне карте за Њујорк у пословницама ЈАТ-а се плаћа 650

долара за вожњу из Будимпеште са Мађари-ма, док остале београдске агенције исто то продају за 450 долара и то са компанијама какве су напр. швајцарски Свисер или холандски КЛМ. Док се агенције утркују која ће дати повољније тарифе, ЈАТ се труди да Југословенима ионако компликовано путовање у свијет учини и скупљим и компликованијим.

То су, наравно, последице актуелне комерцијалне политике у овој компанији, политике у којој влада прави хаос, што је посве разумљиво када се зна да је у последње вријеме воде углавном саобраћајни инжењери, без комерцијалног искуства. Водећи кадар у ЈАТ-у доведен је са београдског аеродрома одакле је и генерални директор, Жика Петровић, такође саобраћајни инжењер. То су његови земљаци Бата Ђурић, Саша Лачковић и водећи Жикин комерцијалиста Бора Ковачевић, звани леги Бора.

За потенцијалне путнике тренутно су најзанимљивији пословни подухвати лепог Боре, последњег партијског секретара ЈАТ-а. Све чега се он дохвати, како сам каже, одмах и пропадне, као и СК.

Бора је недавно склопио занимљиве аранжмане са румунском авио-компанијом „Ромавиа“ закупивши њене авионе за отварање линија за Москву и Трст из Темишвара. Износ закупа авиона за Москву коју ЈАТ плаћа Румунима јесте 24.000 америчких долара по лету. Како путника за Москву на Бороној линији нама ЈАТ остварује чист губитак по сваком лету од 8—10.000 долара!!!

На исти начин Бора је недавно отворио и невјероватну аутобуско-авионску линију за Трст, за који се преко Темишвара путује преко 24 часа, и све то за тричавих 250 долара по путнику. По овом послу Бора је боравио осам дана службено у Трсту, а касније га је тамо замијенила његова најближа сарадница Ковиљка Максимовић. Њихов труд није наравно био узалудан. По сваком лету ЈАТ књижи губитак од 3—4 хиљаде долара јер ни тамо путника нема ни за лека.

Од читавог посла једино се уредно исплаћује Румунима закуп, без обзира на губитке! Није тешко закључити и зашто. Многи у ЈАТ-у су склони да повјерују да се проценат од баснословног закупа дели међу саобраћајним инжењерима на равне части.

Борин и Ковиљкин најновији изум у сфери комерцијале коју неприкосновено воде, јесте и невјероватна ситуација у домаћем авио саобраћају. На линијама између Београда и Тивта тренутно су уведене двије цијене превоза, зависно од тога да ли се путује ујутро или послје подне!!! Ако путник има ту срећу да нађе резервацију за лет ујутро, платиће карту чак осам пута мање него за онај авион послје подне, односно на дан 18. октобра на пр. 115.000 динара ако урани а 802.000 за касније. За јутарњи лет је међутим, немогуће наћи мјесто, јер је резервисан за привилеговане, док онај послје подне лети полупразан.

Сва је срећа за путнике да санкције и даље трају, јер је заиста немогуће замислити какав би тек хаос њиховим укидањем настао у међународном саобраћају ЈАТ-а, ако би га водили Бора и Ковиљка, када су до апсурда закомпликовали свега четири лета која воде, два домаћа и два за иностранство.

ЂУРУВИЈА И КОНФУЗИЈА

Главни и одговорни уредник „Борбе“, г. Славко Ђурувија, како смо сазнали, свакодневно контактира и са госпођом Миром Марковић и са госпођом Драшковић. Тако се и десило да дође до неспоразума око извора дезинформације о тајном састанку Вука Драшковића и Војислава Коштуннице са Војиславом Шешељом, која је објављена у „Борби“.

Информацију коју му је дала госпођа Марковић приписао је госпођи Драшковић, па сада очекујемо да оно што му је рекла госпођа Драшковић припише госпођи Марковић.

Његова конфузија је разумљива, јер није лако истовремено издржати и госпођу Марковић и госпођу Драшковић.

ПРЕСТРАШЕНИ СТРАХИЊА

На последњој седници Главног одбора СПО било је доста варничења између госпође Драшковић и господина Кастратовића. После тога Кастратовић се толико претрашио да је чак затражио заштиту од свог пријатеља Зорана Чичка — СК ПЈ и ангажовао њихову паравојну организацију „КОМЕТ“.

Питање је да ли је та заштита делотворна, с обзиром на Даничину аверзију према комунистима?!

СВИ ПУШТЕНИ ОСИМ ОЗВУЧЕЊА!

Ни након четири и по месеца од догађаја 1. и 2. јуна, Милорад Стојаковић — Дача, познати београдски диск-џокеј, од полиције не може да добије залепљено (читај отето) озвучење које је за потребе СПО-а изнајмио странци.

Све Стојаковићеве интервенције, како код полиције, тако и СПО-а, завршиле су се на обећањима.

Што се странке тиче, изгледа да је њихов посао завршен ослобађањем Данице и Вука Драшковића, и високих хонорарима које је странка исплатила појединим адвокатима.

Што се полиције тиче, „Српска реч“ сазнаје да је аудио опрема, вредна преко 10.000 марака — продата.

„Српска реч“ нема начина да Дачи врати његову имовину, али има начина да бар колико-толико посланике СПО обавести да постоји још један разлог да министар Соколовић поднесе оставку. Аудио и видео. Волели бисмо да видимо да је полиција запленила телевизор Гајићу, Боровићу, Даниловићу, Кастратовићу, или Тапушковићу, каква би се фртурма дигла и колико би се конференција за штампу одржало!

НА СВЕТСКОМ НИВОУ!

ГРОБАР, ТАКСИСТА, СТАЉИНИСТА И „ДАМА“

Београд је добио једно ново место у центру града које је готово идеално за промоције нових књига и часописа, изложбе слика, дружење са писцима, куповину ретких и популарних књига и, уопште, књижевне и уметничке сусрета и разговоре. Новоотворена књижара и галерија „Стилос“ у Чика Љубиној улици број 10 била је у уторак 12. октобра домаћин књижевне вечери на којој је представљена књига афоризама „Даћемо ми вама демократију“ Александра Чотрића.

На, по оцени присутних, веома успелој књижевној вечери говорили су академик Никола Милошевић, афористичар и главни и одговорни уредник сатиричничка „Данга“ Александар Баљак, афористичари Милан Бештић и Вита Теофиловић, аутор и његови гости — припадници Београдског афористичарског круга.

Никола Милошевић, због кога је директор СКЦ-а забранио представљање књиге у тој кући 1. октобра, рекао је, поред осталог:

„Откако господин Чотрић сарађује у „Српској речи“ испуњавајући своје две странице, ја сам један од његових највернијих читалаца. И морам рећи два пута месечно толики број афоризама срочи, а да то, по правилу, не иде на штету квалитета афоризама.“

Ако постоји нека књижевна дисциплина, која спада у европски врх ја лично бих, уз

српску прозу која ужива глас светске прозе, ставио и српски афоризам. Не само у погледу квалитета, већ и у погледу броја одиста изузетно обдарених афористичара чијим бројем се можемо мерити са земљама које у том по-

гледу имају највећу традицију, каква је, на пример, Француска. Ако кажете да је неко у тој дисциплини постигао онолико, колико је Чотрић постигао, онда мислим да је то велика и несумњиво заслужена похвала.

Александар Баљак, наш најбољи, а по многим и најбољи европски афористичар, за Чотрића је рекао:

„Александар Чотрић негује изразито провокативни, политички афоризам и у томе је један од најдоследнијих.“

Чотрић искључиво третира табу теме. Он је потпуно ослобођен аутоцензуре. Оног малог полицајца из своје главе је протерао и, како смо се ми шалили; на тај начин је омео службено лице у вршењу службене дужности. Чотрић се бави искључиво узрочима не мислећи на последице за разлику од оних режимских сатиричара који говоре само о последици, али тако да се не дотичу узрока.

Он има потребу да суди и пресуди и то одмах. На лицу места. По кратком поступку, онако како афористичару и долукује. Прави је ловац на парадоксе, изузетно је елокетан, а свака његова реч је прича за себе.“

Представљању књиге присуствовали су и истакнути челници Српског покрета обнове: Вук Драшковић, председник Странке, Милан Комненић, председник Извршног одбора, Владимири Гајић, генерални секретар, Драгој Луковић, Михаило Марковић и др Војислав Вукчевић, народни посланици, Иван Тадић и Бранислав Ђирић, чланови Извршног одбора, Ангелина Миличић, председник Надзорног одбора и Даница Драшковић, директор „Српске речи“.

Александар Неђић, потпредседник Народне радикалне странке о бившим члановима те странке који су сада перјанице Шешељевог СРС, прича за „Српску реч“:

Томислав Николић је био потпредседник Месног одбора НРС у Крагујевцу. Није био међу оснивачима странке нити је био члан Главног одбора. Радио је у крагујевачком комуналном предузећу и старао се о гробљима. Са посла је отпуштен због финансијских маневрација о чему поседујемо опсежну документацију. Док је био у нашој странци слепо је извршавао сва Губеринина наређења. Када је дошло до поделе у НРС-у и стварања Старе радикалне странке он је био уз адвоката Вељка Губерину који је у то време био председник странке. Био је и остао болесно амбициозан, што га је и одвело код Шешеља.

Љубиша Петковић који је захваљујући Шешељевој одлуци постао потпредседник Народне скупштине Србије лажно се представља. У НРС је био члан месног одбора на Палилули, а у врху странке се пробио као возач Вељка Губерине. На трибине је возио Губерину једном жутом растуреном „Ладом“, па је тако почео и да учествује на неким промоцијама. Пошто је у марту 1991. прешао у СРС тамо је постао Шешељевог возач. То га је довело до садашње функције. Петковић није никакав фудбалски тренер. Пре него што је активно почео да се бави политиком он је таксирао. Био је паркиран у Македонској улици и многи новинари памте да им је закидао приликом наплате вожње.

Станоје Ђорђевић, садашњи потпредседник СРС и савезни посланик је, такође, био наш члан. У свим ондашњим сукобима који су потресали нашу странку он се заклињао на верност Вељку Губерини. У младости је био заклетни комуниста. Он се 1948. изјаснио за Стаљина због чега је био на Голом Отоку.

О Маји Гојковић не желим да говорим јавно јер је она сада удата жена и видим да се издаје за даму. Уосталом, многи би вам о њој свашта могли да кажу.

ДЕМОКРАТИЈА

Најомиљенија тема Вука Драшковића на састанцима у СПО је демократија. Прича о демократији у друштву за коју се боримо и о демократији у странци која постоји. Међутим, када дође до одлучивања по његовим предлозима, он „демократски“ каже: „Или овако, или ту ја поднети оставку“.

САВЕТНИК

Илија Давидовић, бивши саветник Ивана Стамболића и Слободана Милошевића, како се поуздано сазнаје, сада је саветник Вука Драшковића.

Господин Давидовић добро зна како се ошваја власт, али је увек саветовао Вука шта да чини да СПО не освоји власт...

ЖИВАН ЉУБИНКОВИЋ — КЕКАЦ ПО ИЗЛАСКУ ИЗ ЗАТВОРА:

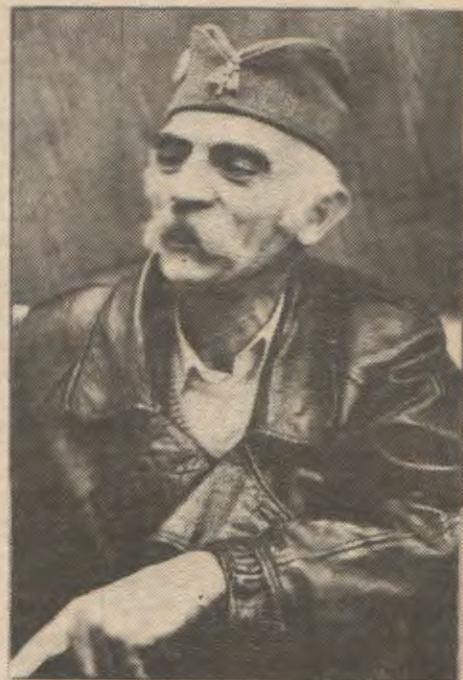
ЗАКЛЕТВА ЋАВОЛУ

На издржавање казне у трајању од двадесет дана отишао сам шеснаестог септембра аутобусом градског саобраћаја. Провокације су почеле такорећи још на самој капији затвора у Падинској Скели. Чим сам крочио унутра пита ме стражар: „Где ти је Вук, да ти покаже пут?“ Ја му одговорим: „Мени Вук показује пут у слободу, а пут у затвор ми је показао ваш Милошевић.“ Мало касније, други стражар ми додајује: „Ти си, дакле, онај који је рекао да ће милицију да набија на колац?“ Њему сам рекао: „Бог нека ти опрости те речи, нек' ти не пише то у зло. Овај народ никад никог није набијао на колац. Одакле си ти, ја не знам, али ти, бајо сигурно ниси Србин из Србије. Ја знам да су Србе у Србији набијали на колац“. Каже он мени, љутито: „Ја сам из Херцеговине као и твој Вук. И да знаш, овде сам твој Бог!“ Рекао сам му да је он само мој тамничар. Мој Бог је на небу и ја других богова не признајем.

И почело је то моје тамновање. У условима у каквима сигурно људи не би требало да

буду. Чаршаве су нам први пут поделили 28. септембра, јер је двадесет седмог био неко из министарства полиције у обиласку па их је вероватно опоменуо. Храна је такође тога дана први пут била запржена. А под таквом храном терају се људи на присилан рад. Ја сам ишао на вађење кромпира, лупање камена, а копао сам рупу за неку угинулу свињу (има најмање триста товљеника а нико од робијаша масти видео није — ваљда тиме хране своје специјалце, да боље бију народ).

Изнурен од лоше исхране у једном тренутку рекао сам тамничарима да не могу да радим. Они су ме стрпали у самицу на два дана. У тој „изолацији“ људи се држе као звери, у троструким шипкама, без прозора. Осушене крви има свуд унаоколо. Храну у та два дана нисам желео да узимам да не бих вређао лик божји и милост божју, јер тамо су свуд по зидовима знаци супротни онима у које ја верујем. Ја верујем у часни крст и Исуса Христа. Тамо су неке петокраке, сломљене, унакажене, кукасти крстови. Просторија у којој су мене држали није кречена најмање десет година. Госпођа Груден, а затвор у Падинској

Скели се налазе на њеној територији, морала би то да види.

Стражари су ме провоцирали и малтретирани (полицајца Банџура заборавити нећу док сам жив. Зову га Џо Босанац и прави је „мајстор“ са пендреком. Ништа бољи није ни неки Живковић), али су ме затвореници прихватили. Тражили су од мене да се обратим Вуку у њихово име, да их Вук заштити. То су деца углавном сиромашна, родитељи ни адвоката нису могли да им ангажују. Ја сам им обећао да ћу њихове вапаје пренети господину Драшковићу. Мислим да ће господин Драшковић, као Србин и православац имати воље и моћи да оде код нашег патријарха, Његове светости господина Павла и замоли га да најсветији људи Србије дођу тим људима у тамницу. У та места необожена, где су се људи одљудили.

Црква мора нашу усправну савест да пробуди. Црква мора, комунистима тим антихристима да се супротстави. Они нису положили заклетву на јеванђељу, то је заклетва ѓавола, а црква се бори крстом против некрста и то је једини начин и пут за спас Србије.

А. Ц.

МОНАСТИР ЋЕЛИЈЕ ПОМЕН СВЕТИТЕЉА

Одржавајући већ традиционалне дане светковине духовног и молитвеног сабрања посвећене помену аве Јустина и владике Николаја, сестре манастира Ћелије предвођене срчаном игуманијом Гликеријом и ове године су, 16. и 17. октобра, обележиле дане ових новоканонизованих српских светитеља богатим програмом. Преко 200 поклоника пратило је свакодневне службе у манастиру и духовну академију коју је водио преосвећени владика Артемије, Јустинов ученик. Премда се очекивао долазак све четворице Јустинове духовне деце, изостало је задовољство да се на гробу светитеља помолу митрополит Амфилохије, епископи Иринеј и Атанасије. Први дан обележен је свечаном литијом која је кренула од гроба о. Јустина пешице до Лелића, где је одржано бденије и поклоњење ливоту, светим моштима владике Николаја Жичког и Лелићког. Ноћу, уз бакље, литија се вратила у манастир Ћелије. Посебно интересовање владало је за духовну академију, коју манастир организује пуних осам месеци сваке недеље уназад. Провокативна тема „Модерни проблеми и лажна духовност“ инспирисала је живу и динамичну полемику о масовној психологији савременог српског чове-

ка, о томе шта га је отргло од његовог корена, да ли је комунистички фанатизам променио српског човека, да ли се као народ правилно враћамо својој традицији, због чега је са Теолошког факултета уклоњена Догматика аве Јустина Поповића, да ли је српски народ икада био истински црквен и молитвен, где лежи будућност цркве у ослањању на себе саму или државу, да ли српска црква треба да крене у крсташки рат против српских интелектуалаца који су је изневерили, где је место духовне заоставштине аве Јустина и владике Николаја Велимировића у православном традиционализму или православном модернизму итд. На моменте неочекивано драматична, академија је завршена информацијом мати Гликерије која је најавила отварање теолошког духовног института, који ће носити име аве Јустина, који би коначно сабрао нове интелектуалне снаге цркве, толико потребне цркви данас.

С посебним поштовањем помињемо огroman труд и пожртвовање монахиња манастира Ћелије, које су смогле снаге и љубави да овај велики сабор у тешким, оскудним временима угости пуна два дана постељом и богатом трпезом љубави.

„ТАМНА ЈЕ НОЋ“, ПЕДЕСЕТИ ПУТ НА СЦЕНИ „КУЛТ“

УТИСАК ГОДИНЕ

Када једна позоришна представа за свега сто дана од премијере достигне први јубилеј 50-то извођење и то пред увек препуним гледалиштем, када се карте за њу распродају данима унапред а позиви за гостовања пљуште тако да се мора формирати листа чекања за градове у унутрашњости а богами ускоро и за оне у иностранству (како се чини), онда се то може назвати позоришним чудом. Ако се то чудо, међутим, дешава на сцени која је још до недавно била тек хол испред улаза на балкон једног дома културе, ако је у његовом стварању, поред ауторско-глумачке екипе учествовало тек пет-шест људи и ако је све то (а да публика не осети) направљено помоћу „штала и канала“, готово без пара у клими нимало благонаклоној за културу, онда за такав резултат после оног, већ поменутог „чуда“, готово да нема адекватне речи.

Наравно, ради се о Сцени „Култ“ и представи „Тамна је ноћ“ која нас на опште задовољство од краја јуна, када се први пут појавила пред публиком, готово свакодневно вреба са свих страна, из свих новина, са ТВ екрана, радија...

У ФАЗОНУ РИМЕЈКА

Мало је, међутим, познато да је за стварање и једног и другог, иако несвесно, доста заслужан и Милорад Вучелић, директор РТС-а. Када је пре скоро четири године (почетком '90.) успео да, упражњавајући вежбе из манипулације медијима, „жедну преко воде“ преведе готово целокупну јавност и Удружење драмских уметника приде, просипајући им маглу и да од оних који су га основали, од тадашњег Дома културе „Вук Караџић“ отме, отцепи или сепаратише „Звездара театар“, као позориште које је изузетну популарност стекло не само недвојбено квалитетним, атрактивним и уметнички признатим пројектима, него и чињеницом да је од самог свог оснивања (крајем 1984. године) свим владајућим гарнитурима ишло „уз нос“ представама које су листом биле на ивици жилета да буду забрањене или су од стране те исте власти сасецане у корену или придављене по премијери. Нешто пре самог одвајања, људи из тадашњег „Вука Караџића“ одлучили су да у поменутом холу отворе — другу, камерну, сцену „Звездара театра“ и у ту сврху започели радове на изради металне конструкције за галерију нове сцене. Та недовршена галерија стајала је потом неколико година као пропала инвестиција, јер у „Вуку Караџићу“, осакаћеном отмицом њиховог детета у које су улагали претходних година и средства и емоције,

Као што за време представе гледаоци плачу, не примећујући где се смењују смех и туга, тако и излазе са представе, не знајући да ли су у њој и сами учествовали, да ли им се „тамна ноћ“ и приватно дешава

Пише: Душко АНТОНИЋ

није било ни позитивне енергије (после свега што им се десило) нити једног јединог рефлексора или било чега од опреме за нову сцену. О парама да и не говоримо.

Од те, недовршене галерије за непостојећу сцену кренуло се крајем '92. године у стварање новог позоришта. Стицајем разних околности прва премијера на још увек незавршеној сцени „Култ“ није постигла пун погодак али је ипак постигнута велика ствар, јер је представом „Екс краљ и...“ Божицара Љумовића — Зубе у режији Оливера Викторовића (која је са приличним успехом одиграна 16-ак пута али потом скинута са репертоара због проблема у екипи које овде нема потребе описивати) отворено ново позориште и промовисан програм специфичног римејк фазона. Већ тада је речено да се „Култ“ неће ограничити само на оживљавање старих културних представа него да ће у свом другом делу оријентације покушавати да предвиди и направи нове представе које имају амбиције да постану култне. Ова обрнута конструкција, иако тешко схватљива, већ у првом покушају је успела. Представа „Тамна је ноћ“ постала је култна чак много брже него што је то ико од оних који су је правили очекивао.

ВУЧЕЛИЋ ПОМОГАО — ЦЕНЗУРОМ

Судбина је, ваљда, хтела да и у сам избор представе која ће Сцену „Култ“ избацили у театарску орбиту поново буду уплетени прсти Милорада Вучелића који је, у међувремену, од некадашњег називи — дисидента израстао у великог медијског манипулатора, успевши да самом својом присутношћу у улози силе еминенције једно, некад храбро, позориште претвори у режимско. Судбина је хтела да Александар Поповић свој нови текст „Тамне ноћи“ прво понуди „Звездара театру“ које је велику славу и стекло добрим делом захва-

љујући његовом „Мрешћењу шарана“ а потом и „Пазарном дану“ и „Кусом петлићу“ који је тамо још увек на репертоару. Само због тога што овај комад говори о нашој садашњици и поред нескривеног одушевљења готово свих људи у „Звездара театру“ и жеље да га поставе на сцену, на противљење Милорада Вучелића, текст је одбијен. Готово судбинска повезаност ове две куће пропорционална њиховој географској блискости учинила је да се Александар Поповић у том тренутку сети свог старог сарадника Милана Обрадовића (који је са њим и радио све представе у „Звездара театру“) а који је у међувремену са остатком првобитне екипе основао нову сцену.

БРИСАЊЕ СУЗА

Како ни Сцена „Култ“, као ни „Звездара театар“ никад нема никаквих дотација од државних институција од почетка је била осуђена на успех, јер промашај представе не само да би значај њен крај него и смрт саме сцене на којој се игра. Због свега тога примењен је „зихер“ метод: уз квалитетан текст нашег живог класика ангажован је већ култни редитељ Егон Савин и исто тако култни глумци Сека Сабљић и Предраг Ејдус појачани екипом младих и супер талентованих у којој су Тамара Вучковић, Драган Мићановић и Небојша Глоговац. Да не буде никаквог ризика од промашаја и остатак ауторске екипе попуњен је искључиво по „бест оф“ принципу. За музику се пробиноу култни рокер Бора Борђевић — Чорба, сценографију је радио Герослав Зарић а костиме Бојана Никитовић. Случај је хтео да се квалитет окупљене екипе потврди још док је представа била у завршној фази, пред премијеру, када су на овогодишњем Стеријиним позорју чек четири њена члана (Егон Савин, Пеца Ејдус, Герослав Зарић и Бојана Никитовић) добили наша највећа позоришна признања — Стеријине награде, у свим категоријама.

Да се ради о хит представи, каква се само могла прижељкивати, видело се већ на претпремијери заказаној у поноћ уочи премијере, само за спонзоре, пријатеље и родбину, када се на плато испред „Вука“ сјатило пола позоришног Београда, иако представа нигде није била најављена, тако да је у салу од двеста и нешто места ушло дупло више људи да се по несносној врућини истовремено смеје и плаче нашој трагикомедији. Слично се догодило и сутрадан, 23. јуна који је ваљда био најтоплији дан у овом веку, када су на премијери, а да се нико није бунио, не успевши да седну, стајали и генерални и главни

спонзори, и новинари и критичари, и људи са списка протокола и свеколика културна и јавна елита. Десетоминутне овације након премијере које далеко превазилазе уобичајену куртоазну награду уметницима за уложени труд, публици су послужиле да обришу сузе и прогута кост у грлу како би након тога са, још увек од плача искривљеним, осмехом могли да ћаскају, о, по општем мишљењу, позоришном догађају сезоне.

Након премијере коцкице у мозаику успеха готово да су се слагале по инерцији или, као што рече увек скромни Александар Поповић:

— Бог нам је помогао да све испадне како смо само у најсмелијим размишљањима могли да пожелимо.

Без обзира на све небројене написе о представи у свим могућим листовима, на радију и ТВ приказане, на Борину песму и спот са инсертима из представе који су почели да се врте на радију и телевизији, кренула је и невиђена усмена „рекла-казала“ реклама коју нико не може да плати, нити да усмери. Резултат свега било је за само два дана десет унапред распродатих представа, иако су већ сви знали да сцена нема никакву климатизацију и да је унутра душегупка.

Тачку на „и“ целокупном, сањаном али ипак неочекиваном, публицијети ставила је Оља Бећковић ставивши одмах прве недеље представу „Тамна је ноћ“ међу предлоге за „Утисак недеље“. Игром случаја, опет, гости у студију били су и Др Рајко Врачар (премијера се одиграла на годишњицу студентског покрета о којем представа, између осталог говори а тих дана изабран је и нови ректор Београдског универзитета) који је гледао премијеру и није крио своје одушевљење анализирајући је у танчине, попут најпрофесионалнијих позоришних критичара, као и Јован Христић, позоришни човек и председник Удружења књижевника Србије. Највише захваљујући њима али и гласовима публике, представа те вечери бива изабрана за „утисак не-

деље“ у конкуренцији девет предлога од којих је један, на пример, био и новоизабрани председник Југославије. Представа је већ, након само неколико дана живота, била култна а одмах потом уследили су и позиви за бројна гостовања током лета на мору, на Златибору и на БЕЛЕФ- (у дворишту Капетан Мишиног здања) на којем је уместо два заказа на извођења, због огромног интересовања публике, приказана пет пута.

ВИЗА, ПА У — ЊУЈОРК

Замишљене тако да буду мобилне, са изванредном али једноставном сценографијом (не на уштрб квалитета, јер лепота је у једноставности) представа одмах добија бројне позиве за гостовање по овој суженој Југославији и готово да нема места које има позоришну салу а да је већ није видело или да није на листи чекања за слободне термине а у последње време јављају се чак и из градова заинтересованих да са пуним аутобусима дођу у Београд да би видели представу на матичној сцени. За само сто дана (што ће рећи сваки други дан у просеку) представа је одиграна 50 пута и видело је преко 20.000 гледалаца од чега отприлике половина у Београду а остали на гостовањима у Бару, Будви, на Златибору, у Јагодини, Крагујевцу, Панчеву, Сомбору, Ваљево, Крушевцу, Обреновцу, Руми, Параћину, Зрењанину, док су на листи оних који чекају слободан термин: Смедерево, Лесковац, Лозница, Лазаревац, Нови Сад са којим се договара стална сцена на којој ће ову драму наше садашњице, преломљену кроз догађаје у једној грађанској породици, публика моћи да гледа неколико пута месечно.

Занимљиво је и то да је, рецимо, једна Јагодина представу до сада видела три пута, да се сви градови у којој је већ била јављају поново, да свуда публика са представе, после доживљене катарзе излази готово „изгубљена“ и дуго после тога стоји испред позоришта

готово ћутке, јер представи се нема шта додати. Она је наша стварност и не треба причавати разлоге због којих се она лепо свачију душу. Треба је видети. Зато и не чудно да је Бора Ђорђевић, изјавивши да је у тандему Поповић Савин коначно и он нашао свога Кустурицу, на конференцији за штампу уочи премијере на којој је и сам плакао (као и многи други), предложио да разводнице пре почетка представе гледаоцима поделе посуде за сузе од смеха и туге. Јер, као што за време драме „Тамна је ноћ“ гледаоци плачу, не примећујући где се смењују смех и туга, тако и са саме представе излазе не знајући да ли су у њој и сами учествовали или им се то „тамна ноћ“ приватно дешава у животу у којем су они, свако за себе, главни актери. Не где на тој размеђи, поред свега већ реченог, лежи и тајна успеха ове представе која тако постаје и нешто више од пуког позоришног чина.

Наравно, добар глас далеко се чује, тако да представи наредних месеци предстоје, највероватније, и гостовања у иностранству. Већ је утаначена турнеја по Македонији (иако је тешка срца сврставамо у иностранство) а стигли су и званични позиви и гаранције од наших људи који желе да представу виде у: Њујорку (чекају се „само“ америчке визе), Цириху, Минхену, Паризу, Атини, на Кипру...

И док ехо „тамне ноћи“ још не престаје, док је представа од јубиларне педесете за само недељу дана одиграна још десетак пута (и по две на дан) на Сцени „Култ“ се увелико размишља о новом пројекту који би морао да се појави до краја године а који ће, ма колико то сви желели, тешко моћи да достигне ону која их је прославила. Али, послужимо се на крају геслом промовисаним управо у овом театру: „Само боље је довољно добро“. И чекајмо.

IN MEMORIAM

ЉУБИША ТОДОРОВИЋ

Иза човека остаје — сећање. Сећање које се тешко може представити због сувопарности речи. Поготову лепо сећање. У овом тренутку мешају се лепа сећања и осећања у чијем центру је Љубиша. А нова осећања је недостатак.

Обавештење је било једноставно: ... 27 августа 1993. године упокојио се у Господу... Сахрањен је на Велику Госпојину. У тај дан је увек, годинама, походио цркву у Ражани код Косјерића. Љубав и православље и слава цркве ражанске били су му потреба и задовољство. И не само црква ражанска. Сретали смо се и у манастиру Ћелије, у Студеници, на Данима владике Николаја Велимировића у Лелићу и свуда где српска душа тражи спаса. Виђали смо се и у ужичкој цркви где је био члан Црквеног одбора. Походио је и Равну Гору, молећи за покајање српски род. Човекољубље му је било небески дар.

Рођен је у времену и у земљи демократије, живео у време лажи а издахнуо у времену зла. Носио је тај ожиљак српске несреће у себи и желео да поправи колико је могао. Нарочито српску душу. Дошао је у Српски покрет обнове. Као секретар ужичког Општинског одбора љубавношћу, истрајношћу, смиренношћу и константно вредним радом постављао је путоказе жељеној обнови. Путоказе према обнови давно заборављене српске славе у части.

Сва земаљска врата нису му била отворена. Сва небеска — јесу.

Милан Никитовић

јом режима који се искључиво ВЕРБАЛНО „бори“ против криминала!) може се резимирати под две тачке: 1. ЛАЖНО ПРЕДСТАВЉАЊЕ ДЕМОКРАТИЈЕ као АНАРХИЈЕ, под крилатицом: „Ево, тражили сте демократију и видите ли нашта то сад личи, та ваша демократија!“

2. Систематско стварање услова за увођење још чвршће и суровије диктатуре, уз

брутално гушење и анулирање свих грађанских и људских права!

Безакоње СПС-режима је крајње лукаво и застрашујуће вешто. „... Тајна безакоња је покаткад врло саблажњива и заводничка. Она има своје тајанствене путеве и невидљиве начине, помоћу којих заведе човека у безизлазну таму. У њој га трује СТРАСТИМА и ослепљује гресима, док га најзад сасвим не отрује и не ослепи...“ (Др Јустин Сп. Половић: „Философке урвине“, München, 1957.). Ипак, мора нам остати макар и преморена НАДА, на дну кутије збуњене Пандоре. Помозимо јој да узлети, да би и она могла да помогне нама.

Милутин Хорват, Београд — Zürich

О ЛАЖИМА ТОТАЛИТАРНИХ РЕЖИМА

Два монструозна режима која су у црно завилала човечанство у овом веку имала су много заједничког и много различитог у себи.

Нацистички режим је, коликогод стравичан, у историјским размерама говорећи, трајао кратко: од 1933 до 1945 — дакле неких 12 година. Нацистички шеф је дошао на власт на слободним изборима, а читав свој програм је образложио у књизи „Моја борба“.

Колико је истина сакрио у тој књизи — то је друго питање, питање на које ћу се касније вратити, али овде остаје чињеница да су својим бахатим (можда је ово сувише благ израз) понашањем тај режим и та идеологија ујединиле читав свет против себе (чак и антагонистичке снаге) и тако у стравичној завршници великог рата доживеле крај.

Болшевици су на власт дошли револуцијом оборивши демократски режим Александра Керенског и завладали највећом земљом света, а касније и скоро половином човечанства пвољним исходом Другог светског рата, лажима и репресијом. Њихове лажи (о њима је овде реч) су фантастично „палиле“ код огромног процента популације и то скоро на свим континентима, а није ни чудо јер се увек истицала социјална правда, једнакост, укидање експлоатације, колонијализма, итд.

Затвореност граница је много помогла да истина остане деценијама иза гвоздене завесе, али и поред тога дефинитивно трулење и распад изнутра су били неминовни историјски процеси који су разорили ткиво болшевиизма у свету и у матици земљи.

Изузев (углавном) код нас. Изузев код нас где постоји само привид да овде није исто то, само мало другачије.

Вратићу се за моменат на „Моју борбу“. Свет се није много узбуђивао због ње, а имао је много разлога да се забрине и звони на узбуњу и то нарочито у време (1937) када је ген. Херман Раушинг побегао из Немачке и објавио књигу „Моји поверљиви разговори са Хитлером“. У тој књизи једноставно није прескочена ни једна истина у вези са програмом и планом нациста. Да ли је и колико примерака те књиге прокријумчарено у Немачку и прочитано није ми познато, али је чињеница

да је немачки народ и поред све ближег краха до последњег, по исти, стравичног момента, веровао у праведну борбу коју је водио његов фирер. У тим последњим данима рата кроз разорену Немачку, на једном делу Фронта, савезнички војници наилазе на концлагор и ослобађају га. Војни команданти долазе на идеју да сав народ из оближњег града подигну на ноге и приведу логору и да га добро разгледа.

Сцене из документарног филма о томе догађају су незаборавне. Прво пркос и инат на лицима старца, људи, жена и деце које се приближавају нечему што нису знали ни шта је, ни да то што не знају шта је постоји тако близу њих.

А онда прво неверица, па запањеност, па гнушање, стављање марамица на носеве, затим грчеви, окретање глава, повраћање, хватање за главе, очај, покушаји бежања и најзад повратак погнутих и смрвљених људи без речи, у потпуној тишини. Отрежњење. И то драстично.

Е сада да се вратим основној намери због које и пишем овај текст.

И наш фирер је изабран слободном вољом народа. И овај народ још увек верује у његову добронамерност, мудрост и сопствену бољу будућност.

Па вас питам (и вас и себе) с обзиром да немамо концлагоре где бисмо могли да приведемо народ на отрежњење — где бисмо могли (или морали) да приведемо народ који и сам живи у нечему што је скоро као концлагор да се освести и схвати коме је дао глас?

Или ћемо можда сви још пре отрежњења једноставно поцркати.

Милутин Живковић, дипл. инж.
Београд

РЕАГОВАЊА

НЕ ПУЦАЈТЕ У ВЕЗАНЕ ЉУДЕ

Уводни текст последњег броја „Погледа“ обелодањује: овај рат је епопеја (чуј епопеја!), борба за слободу и правду (коју слободу и коју правду?), присуствовали смо сахрани социјализма (ко је држао посмртни говор?), интелектуалци поникли у овом систему (која је маца појела њихова имена?) непријатељски су се понели према променама које су захватиле Србију, одрекли су се свог народа, почели да га блате и руже, бацили се у дневну политику и потонули до дна. „Као и Вук Драшковић, они падају све ниже и ниже, успевајући да покажу једино то да из дна душе мрзе Слободана Милошевића... Од њихове мржње наш се народ још увек није овајдио.“ (Од које се мржње може било ко, било када овајдити!?!). Један уредник „Времена“, добио америчку стипендију (који?). Даље се каже да су многи од њих (који многи?) „верност народу“ заменили за „верност властима“. Интелектуалац мора (треба а не мора) истовремено бити и учитељ и научен. У народ увети „дух слободе“, љубави, трпеливости и уопште врлине...“

Нису спорни закључци, запажања, ставови, констатације, уопштавања, то је неутуђиво право сваког појединца, да слободно изнесе своја виђења. Од свих негативно оријентисаних интелектуалаца именован је само Вук Драшковић, ово није први пут да се тако чини, ни пребијање брачног пара Драшковић није могло смањити вашу одбојност према овом човеку. Ви, као објективна новина (или бар томе тежите) не би смели да се спорите са личностима већ са њиховим делима, ставовима и поступцима; човек није сам по себи грех, може бити греха у човеку, када се ослободи греха, ето опет правог човека.

Вук је на челу мрзитеља С. Милошевића. То није тачно: С. Милошевића нико не мрзи, није мржња показивати нечија недела. Уколико знате за доброчинства Слободана Милошевића, покажите ми макар једно. Мржња, злоћа, завист и пакост се увек односе на добро и доброчинитеље, никад према злу и злотворима. С. Милошевић се не може мрзети, може се само презирати и саклањевати. Како је могуће мрзети човека без доброг дела, човека без врлине? Зар постављањем Слободана Милошевића на пиједестал да га „из дна душе мрзе“, не учвршћујете на власти, развијате код обманутог народа идолопоклонство.

Нисте у стању побројати рушитеље нашег народа, интелектуалце Брозове „ергеле“: викаче, букаче, плескоручаче, академике без велике матуре, академике — апологете данашње власти, љубитеље „леве“ истине,..... поменимо само главне: Милован Ђилас, Добрица Ћосић, академик Михајло Марковић, Антоније Исаковић, Љубомир Тадић, Весна Пешић, Небојша Попов, Драгољуб Мићуновић, праксис — југенд Бинђић,, гомила полуписмених на челу са Дражом Марковићем.

Ко је откривао споменик Јовану Дучићу данас а до јуче га сматрао издајником? Добрица Ћосић. Да ли је могуће да врли академик — апологета Михајло Марковић на сабору у Тршићу говори о Милошу Црњанском!?! Да ли могу бити образовани људи без образа? Не могу господо!

У затвору је везан пребијен Вук Драшковић. Побројани интелектуалци су бездани, не само код Слободана, већ у свим режимима, свим системима, њихов интелект не напушта оквира обичне сервилности. Нису кадри да покажу ко је „креатор“ најдубљег нашег пада, јер без њихове велике помоћи, дужина владавине Слободана Милошевића мерила би се сатима а не годинама.

Посвећујете две стране странци која има заштитни знак: зарђалу кашику, кашикару и калашњиков, у свом имену стоји да је Српска... Да ли симболи те странке значе љубав или мржњу? Зар да са таквим одличјима излазимо пред људе? Као да сте заборавили вечну истину свих времена и свих светова: **ДОБРО КОЈЕ НИЈЕ УРАЂЕНО НА ДОБАР НАЧИН, НЕ МОЖЕ БИТИ ДОБРО.**

Дувају на нас ветрови спољашњи и унутрашњи, који су опаснији не треба много памети да се одгонетне. Унутрашњи имају исходиште од семена из којег је поникао онај што га „из дна душе мрзе“. Тај ветар је поскитао 300.000 младих људи. Када је дувао спољни ветар, донео нам је 1.300 каплара. Срамна је

ова замена теза. Ако се разуме један труп прашине, разуме се и цела васиона. Искривљена мотика, ковачу поруга, замућен извор, мутан и поток. Гомила ђубрива се не буну када му се дода ново ђубре. **САМО ИСТИНЕ НЕ ТРЕБА ДОДАВАТИ И ОДУЗИМАТИ.**

Душа српска је заражена, болесник (С. Милошевић) улази у болницу да лечи болеснике. Наша болест је почела црвеном кугом: здравом телу смо ставили протезе, његова природа је атрофирала. Зар не осећате да је Србин помрачен нељубављу, неповерењем Творцу. Спас је у љубави и вери. Треба не само веровати у Бога, но и веровати Богу.. Смешно је када се човек прави умнијим и праведнијим од Бога. **ПРАВДА и ЉУБАВ** су за нас људе неспојиве врлине — једино у Богу се поклапају.

Данашњи вукови у овчијој кожи, прикривају своју духовну таму, своју демагогију духа — замку роду нашем. Једино наука духа — дубоко разрађена у делима светих отаца Православне Цркве, може победити духовну таму. Том науком уједињује се у човеку телесно, душевно и духовно. Ослобађамо се прелести, полагамо испит слободе, одлучујемо се за несребичну љубав Бога или сребичну љубав Сатане. Љубав је вечито савршавање. Бог је највећи уметник: ваја свако тело и сваку душу једне личности — као уникат. Псалмо-појак поручује: „Шта је добро и шта је красно, да браћа живе заједно“. Љубав не влада она твори, уче свети оци. Ако човек стоји на принципима духовне науке: шта год има пред собом, увек види у том нешто духовно живо, доживљава па разуме, што разум не разуме често срце ће осетити.

Срамоту не треба избегавати треба је уништити, зло не трпи добро, смрт не трпи Бесмртног. Без преображења душе од врха до дна **ПОКАЈАЊЕМ** нема нам спаса. Појавиће се тада плодови покајања: сејање, гајење и берба. Без сејања светих тајни и светих врлина по души српског народа нема светлости, нема наде.

Указивање на зло није мржња. То је морална храброст. Храброст која нам је недостајала последњих пола века. Морална храброст у миру спречава појаву рата и испливавање на површину људског муља, људског талога.

Проблем сећања је проблем понирања у дубину своје личности: тада видимо свој искон, свој кладенац, појављује се мудрост, светлост, моћ коју врлина даје. Сунце показује разлике, у мраку смо немоћни, сви исти.

Доста нам је хероја: швабића, аркана, војвода кашикара, хероја без чојства и јунаштва. На тим струнама нема ни људи, ни Срба, нема наде. Има само и једино зло.

Господ, његова ширина, његова висина и његова дубина су наша једина нада. Његова љубав према човеку надилази све наше грехе. Љубав је увек једна и иста, она твори: свима од користи ником од штете!

Р. С. „Погледи“ нису били „кадри“ објавити ову, пре свега, добронамерну реч.

Ратко Јокановић
Београд

„ТРАМПЕНЗАЦИЈА“ УМЕСТО РАЗВОЈА

Тешко држави чији су народи поданици власти — стара је изрека, а ја бих додала и тешко народу у таквој држави. Народ, бар наш народ све препушта времену, окреће се „бонувима“ и синдикату чији је главни посао обезбеђење голе egzистенције. Све је мање продавница у којима се могу куповати, неке су са ознаком „попис“, а у некима једноставно кажу: не исплати се продавати. Све је то само наличеје система који тежи да будемо што послушнији, то јест интелектуално изолованији. Многи, да би преживели постају ситни шверцери, што је најгора варијанта. Такве заустављају људи у униформама и са легитимацијама и претресају их свуда по улицама Србије. Прави шверцери, ратни профитери уз благослов политичара богато и лагодно живе помажући чак и државно-друштвене, привредне фирме. Поменуће фирме уз помоћ профитера (а то су најчешће политичари некадашње партије и председници бивших влада и већа) успевају да обезбеде сировине за по 15 посто својих производних капацитета. Ето, шта бисмо ми без политичара нашег прошлог, самоуправног периода који нам омогућава да имамо минимум производње и да одговорни путују несмањеним темпом у земљи и далеко ван ње. „Све у циљу боље сарадње како би се послови извоза и увоза наставили одмах после укидања санкција“ — то је фраза коју новинари често испишу да се не би нашли на трансфер листи. Но, поменути профитери који су само продукт система успевају да поменути компензацијама, то јест „трампензацијама“ из државно-друштвених фирми извуку део по део тамошњег капитала. И, на изглед, свима је добро, одговорнима (директорима), јер добијају проценат оваквих договора, а радницима-минимум посла којима „издржавају“ читаву популацију Србије. А оно што остане од великих фирми, можда ће се једног дана и приватизовати — за сада не знамо. У трци за намирницама — много тога и не видимо, и не чујемо и не знамо. То је, вероватно, и потребно постојећем систему: да у младима угуши амбиције (развој стагнира), пензионере да умири давањем намирница, а средњу генерацију, оно мало запослених који нису на плаћеном одсуству и који повремено и по мало штрајкују, забавља неким аферама у променом руководства.. До правих, системских промена не дају да дође. Опстају ојачани редовима милиције, финансијске полиције и локалне штампе. У таквој локалној штампи само реченица: „У овим временима...“ можда подсећа на нашу свакидашњицу. Ништа више.

М. Живковић

ИЗДАВАЧКА ЗАДРУГА СТИЛОС

ИЗБРАНА ДЕЛА

ВУКА ДРАШКОВИЋА

**ИЗАШЛО
ИЗ ШТАМPE**

На укупно 1767 страна, формата 14 x 20
цм, брошираног пописа,
пластифицираних колор корица

Књиге можете купити у књижари СТИЛОС,
у центру града: ЧИКА ЉУБИНА 10.

**ЦЕНА КОМПЛЕТА ЈЕ 30 ДЕМ
— ПРОТИВВРЕДНОСТ**

**СУДИЈА
НОЖ
РУСКИ КОНЗУЛ
МОЛИТВА I — II
КОЕКУДЕ СРБИЈО
ОДГОВОРИ**

Информације на телефон 624-371

ЧЛАНОВИ И СИМПАТИЗЕРИ СРПСКОГ ПОКРЕТА ОБНОВЕ!

ПОЗИВАМО ВАС ДА СВОЈИМ ЧЛАНАРИНАМА ИЛИ ДОБРОВОЉНИМ ПРИЛОГОМ ПОМОГНЕТЕ РАД И ОПСТАНАК СРПСКОГ ПОКРЕТА ОБНОВЕ. У ТОКУ СУ СТРАНАЧКЕ АКТИВНОСТИ КОЈЕ ЗАХТЕВАЈУ ВЕЋА УЛАГАЊА, ПА ЈЕ ПОТРЕБНО ДА СПО ПОМОГНЕМО СВИ ПРЕМА СВОЈИМ МОГУЋНОСТИМА.

ЧЛАНАРИНА ЗА 1993. ГОДИНУ ИЗНОСИ 12 ДЕМ (ДИНАРСКА ПРОТИВВРЕДНОСТ).

ЧЛАНАРИНУ И ДОБРОВОЉНЕ ПРИЛОГЕ МОЖЕТЕ УПЛАТИТИ НА ЖИРО РАЧУН 60806 — 678 — 91956 СДК СТАРИ ГРАД

ХВАЛА ВАМ

ЦЕНОВНИК ОГЛАСНОГ ПРОСТОРА

А. ОГЛАС У КОЛОРУ

ЗАДЊА СТРАНА КОРИЦА ФОРМАТ 1/1 пв 300 ДЕМ
ОСТАЛЕ КОЛОРИСТЕ СТРАНЕ ФОРМАТ 1/1 пв 200 ДЕМ
ВИЊЕТА НА НАСЛОВНОЈ СТРАНИ 5/5 цм пв 120 ДЕМ

Б. ОГЛАС ЦРНО-БЕЛИ

— Унутрашња страна, форма 1/1 пв 150 ДЕМ
— Унутрашња страна, формат 2/3 пв 100 ДЕМ
— Унутрашња страна, формат 1/2 пв 80 ДЕМ
— Унутрашња страна, формат 1/3 пв 60 ДЕМ
— Унутрашња страна, формат 1/4 пв 40 ДЕМ
— Унутрашња страна, формат 1/8 пв 25 ДЕМ

ПОПУСТИ
2—5 ОГЛАШАВАЊА 10%
6 И ВИШЕ ОГЛАШАВАЊА 20%

ОБАВЕШТЕЊЕ

Због великог интересовања редакција „Српске речи“ обавештава читаоце да располаже комплетом бројева.

Комплети или појединачни бројеви могу се наручити уплатом на жиро рачун број 60801-603-0-27562 СДК Београд

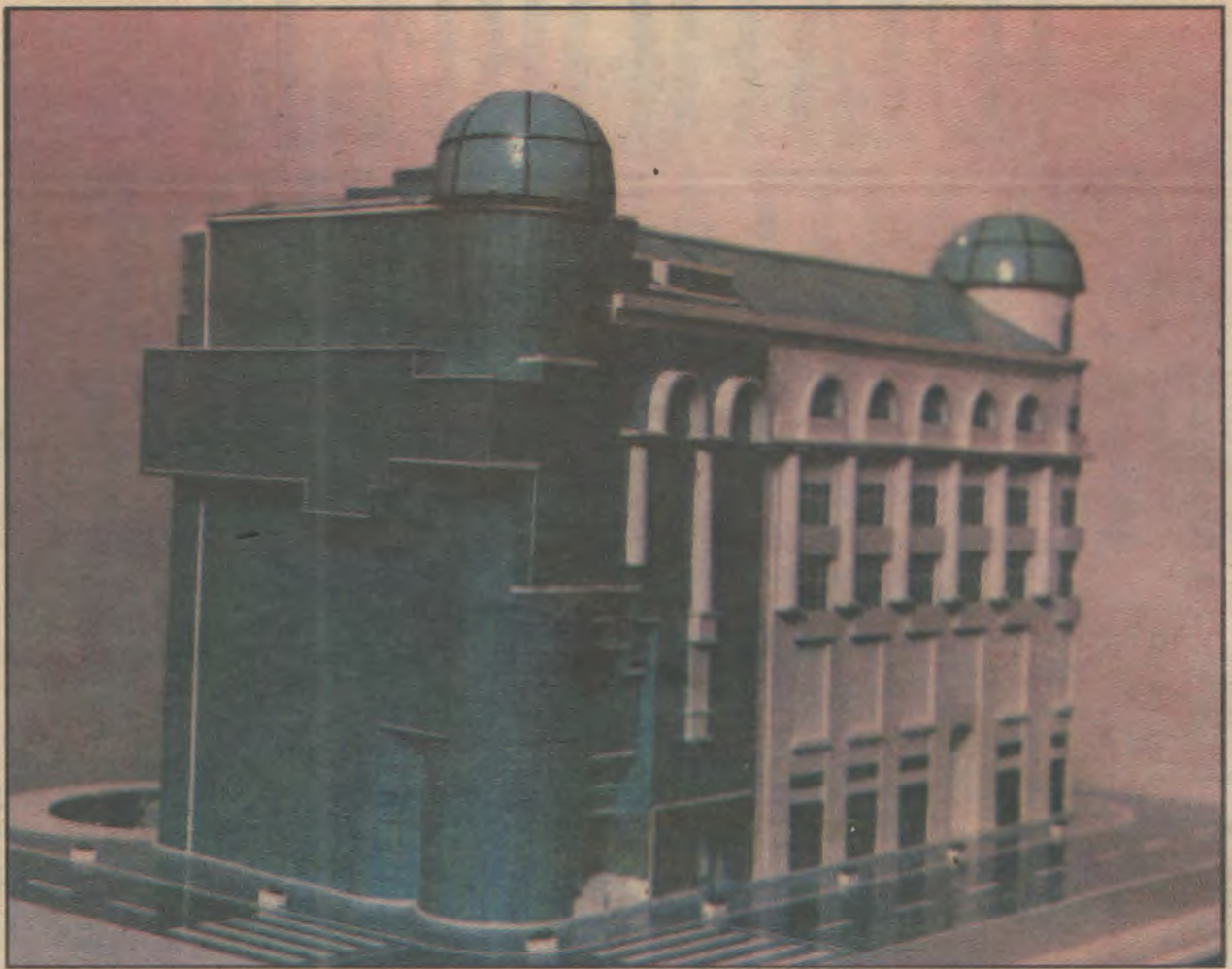
ПОРУЏБЕНИ КУПОН

Наручујем „Српску реч“ од Бр 1. до бр.
Напишите који број наручујете.

_____ (име и презиме)

_____ (улица и број)

_____ (место и поштански број)

BIZNIS I STAN

Biznis centar *SINGIDUNUM*

Stambeno-poslovni kompleks *KARABURMA*

Poslovno-sportski centar *RADIOJ KORAC*

011/341-532, 340-342

InvestExport

